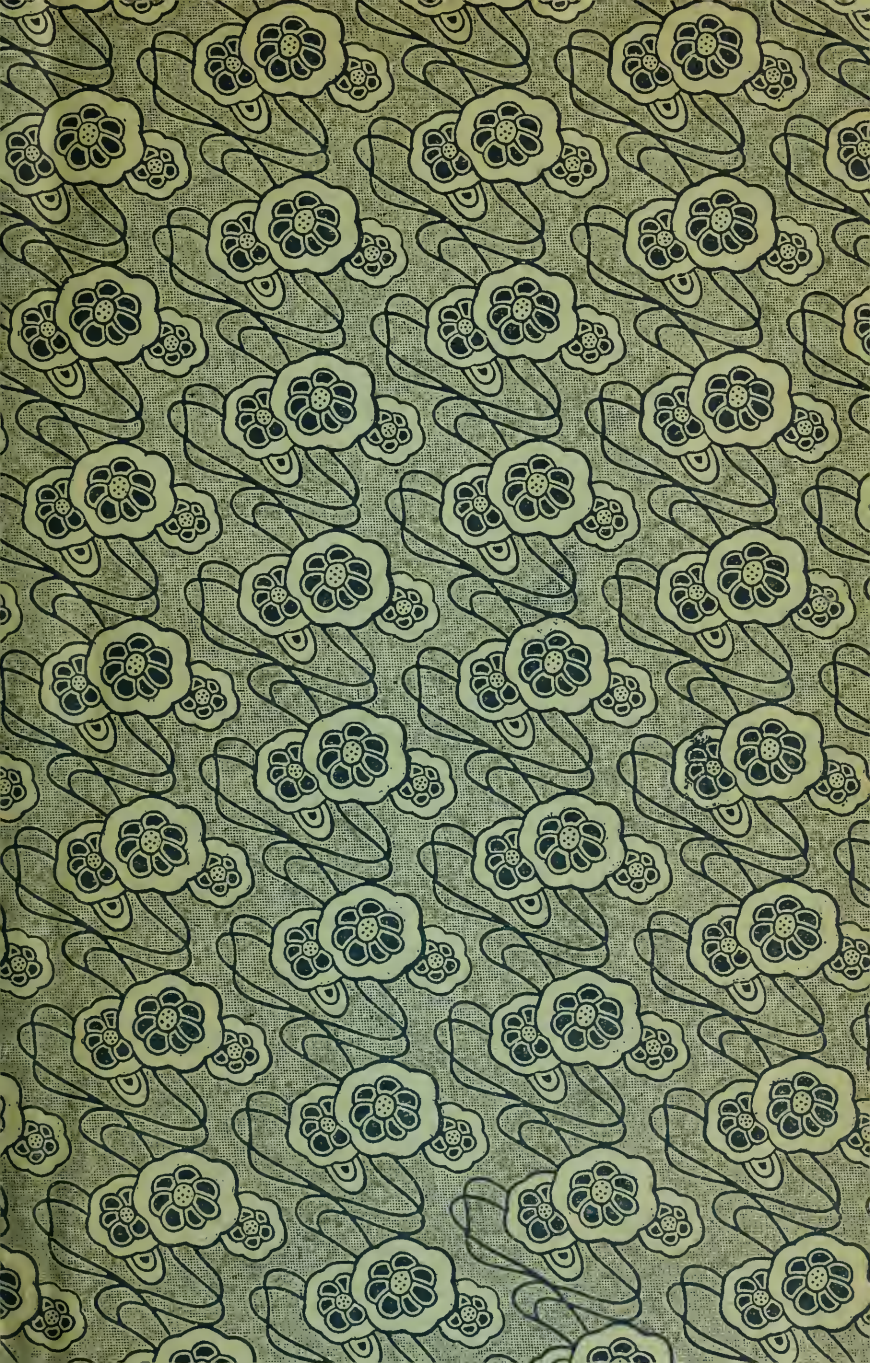


PL
248
K45K5
1916





تمامیله تأمین ایدمه مدیکنی اعتراف ایدر . حرب عمومئیدن
متوالد مضائب و مشکلاتک حشر و نشر اولدیغی بر زمان
و مکاندهدها زیاده کمال کوسترمک آسان دکلدی . مع مافیله
خطوات مساعیمزک برفراز تکاملده قطع مسافات ایتمسه
مستمراً چالیشه جغز . اللهمدن توفیق دیلرز .

استانبول ، ۵ رمضان ۱۳۳۴

سلیمان نطف جناب شهاب الدین اسماعیل حق

محمود کمال عثمان کمال



اساسده کی بواطر ادسزلق اشکالدهده مشهود اولور :
 مثلا شاعر اعظم عبدالحق حامد بکک شمدي به قدر
 انتشار ایتمش اولان بکرمی بی متجاوز اثر لری مختلف کاغذ لر
 اوزرینه ، مختلف شکل وقطعه ده باصلا دیغدن بونلردن
 اوچ ، دوت دانه سنی بریرده جمع وتجلید ایتک قابل دکلدر .
 اساسندن پریشان قلمغه محکوم اولان آثار مطبوعه نك
 کتبخانه لرده نه قدر مدت پایدار اوله بیله جکی ایسه معلوم !
 معارف ناظری **تکرمی** بک افندی آثار
 قدیمه بی ، متوالیاً تهید ایتکده اولان آفات ضیاعدن
 ومؤلفین جدیده بی ده طبع آتارده متمادیاً مصادف
 اولمقده بولندقلری مشکلات و تردددن وقایه وتخایص
 مقصدیله (**آثار مفیده کتبخانه سی**) هیئتنی تشکیل
 وبوهیئتک ریاستنی بالذات درعهده ایدرک وسائط موفیقی
 احضار صورتیاه وظیفه سنک امر انفا سنی تسهیل بیور مشلردر .
 کرک بوکتاب ، کرک بوندن بویله ساحه انتشاره چیقه جق
 آثار ، مساعی واقعه نك درجاتی کوسترر .
 هر تشبثک بدایتده بر چوق نواقص بولنق غیر منکردر .
 (**آثار مفیده کتبخانه سی**) هیئتنی آرزو اولنان مکملیتی

چونگ و اک قیمتلی و دکریلرینک نسخ موجوده سی
 آزاله آزاله تدارکی کسب عسرت و، ینه مثلا، براق سنه
 اول یکریمی، اوتوز غروشله ممکن التدارک اولان بر
 ندیم دیوانی بوکون یوز اللی، ایکی یوز غروش راده سنه
 ترفیع فینات ایتمشدر.

مطبعة عامره و مصر مطبعة سیله مطابع و طباع سائر نک
 الی الابد حافظه آرای شکران اوله جق صورتده خدمت
 ایتمش اولقله برابر، انتخاب آثار خصوصنده دایما اصابت
 ایدم مامش اولدقلرینی آثار مطبوعه کوستریبور. مثلا
شیخ الاسلام یحیی افندی کبی لسان وادیاتمزده
 اساتید معدوده دن اولان برذاتک دیوانی اهل اوله ورق،
 سنبلزاده و عینی دیوانلری کبی قیمت تالیه یی حائز
 اولر با صلح مشدر. استانبول لهجه بیانک شعر مزده استاد
 اولی اولان باقی نک دیوانی بیله بواهلدن قورتوله مادی.
 آلمش، یتش سنه اول طاش باصمه سیله وغایت نامطبوع
 صورتده طبع و تمثیل اولتان مجموعه اشعاری - که بوکون
 نایاب و یاکیابدر - بیوک مطبعة لر مرکز تفریق و انتخاب
 آئارده کی لاقیدیسنی کوسترر.

آثار مفیده کتبخانه سی

آثار مفیده منسوب اولدقلری ملتک سامان عرفاتی
احتوا ایدن برر خزینه در . بونلرک ضیاعی، حیات امده
تضمینی ناقابل ضرر لر ایقاع ایدر . بر طرفدن متوالی
ومستولی حریرلر ، دیگر طرفدن قدر شناسان اجانبک
بذل ایتدیکی نفود قارشینده اراده لری صارصلان ومغلوب
اولان اصحاب ویا حفاظ کتبمزرک لاقیدی وجدانسوزی
یادکار اسلافک بر قسمی کتبخانه فایه ، بر قسمی ده
اوروپا و آمریقایه طاشیمقدمه در . اوپله بر حالده که کونک
برنده خزان عرفانمزرک بسبتون بوشانمندن قور قولور! ...
کتب غیر مطبوعه منرک حال ومقدراتی بو . مطبوع
اولانلرینه کلنجه : بونلر میاننده، مثلا، مطبعه عامره ایله
مصر بولاق مطبعه سنک وقتیه فوق العاده التزام دقت
واعتسایدنرک طبع وتمیل ایتمش اولدینی کتابلردن بر

خطا و صواب جدولی

صواب	خطا	سطر	صحیفہ
ہر نہ خبر کو ندردی ایسہ	ہر نہ کو ندردی ایسہ	۱۸	۹۳
الذن	أالذن	۱۲	۹۶
اماراتی	اماراتی	۲	۱۰۱
توصیہ ایتمس ایدی	توصیہ ایتمس	۱۹	۱۰۲
بو قدر	بو قدر	۲	۱۰۴
پنجوی	پنجوی	۳	۱۰۵
و پنجوی	و پنجوی	۱	۱۰۶
پنجوی نک	پنجویک	۲	۱۰۶
پنجوی	پنجوی بی	۹	۱۰۷
پنجویک	پنجونک	۱۴	۱۰۷
واستونی	وراستونی	۱۹	۱۰۷
عبادہ المؤمنین	عباد المؤمنین	۱۹	۱۰۸
والصلاة والسلام	والسلام	۱۵	۱۰۸
رہنمونئ اقبال	رہنمون اقبال	۱۷	۱۰۸
سی جمیلی رینہ کتوروب	سی جمیلی کتوروب	۷	۱۰۹
اطبعوا ، اطبعوا	اطبعو ، اطبعو	۱۶	۱۰۹

بسم اللہ الرحمن الرحیم

خطا و صواب جدولی

صواب	خطا	سطر	صحیفہ
لوندانی	لوندانی	۶	۲۶
سن	س	۷	۲۸
پچوبلی	پچولی	۱	۳۳
یوزینی	بوغازینی	۴	۴۲
دیر	دیو	۱۰	۴۳
شامی زادہ	شای زادہ	۷	۴۹
مخاطرہ لر	مخاصرہ لر	۹	۶۴
تسلیم ایده رک	تسلیم متعاقب ایده رک	۱۵	۶۷
پاشای غازی بہ	پاشا غازی بہ	۲	۷۱
یوز ، یوز اللی بیک	یوز اللی بیک	۱۸	۷۴
قلعہ نک طولہ لرینی	قلعہ نک طولہ لرینی	۱۰	۷۸
امارہ	آمارہ	۱۵	۷۸
سلامتہ	سلامتہ	۲	۸۰
بربر لرلہ	بربر لرہ	۳	۸۰
کمیلرہ	کمینلرہ	۸	۸۰
اون سکز بیکدن زیادہ	بیکدن زیادہ	۶	۸۲
امارہ	آمارہ	۹	۹۰
آغالرلہ برابر	آغالر ایلہ برابر	۱۶	۹۰
اورمانلر	ارومانلر	۴	۹۳

فہرست اصطلاحات و تعییرات

	صحیفہ		صحیفہ
سپاہ	۲۱۶	آرپہلق	۲۱۰
سردن کچدی	۲۱۹	بال یمز	۲۱۰
سلحدار	۲۱۶	تیمار	۲۱۲
ضربزن	۲۱۹	جلالی	۲۱۳
طابور	۲۱۹	چورباجی	۲۱۴
کدیک آغاسی	۲۲۱	چوقدار	۲۱۴
لوند	۲۲۱	دزدار	۲۱۵
هرسک	۲۲۳	زوبو	۲۱۶



قنیزه

صحبہ	آمانجہ	بجارجہ	صحیفہ
Zemun		Zimony	۱۹۳
		Siklos	۱۹۶
	Gran		۱۹۷
	Kanischa	Kanisza	قنیزہ ۱۹۷



خصائصه، فہرست بلاد و قلاع و انہار

	لائینجہ	آمانجہ	مجارجہ	صحیفہ
Strigonium		Gran	Esztergom	۱۸۰ استرغون
Alba Regia		Stuhl- weissenburg	Szekes - Fejervar	۱۸۱ استونی بلغراد -
Agria		Erlau	Eger	۱۸۴ آگری، آگرہ

نام قدیمی

		Mursa	Eszék	۱۸۵ اوسک
				۱۸۷ بوبوئجہ
Aquincum	Ofen		Buda	۱۸۸ بودین
	Funfkirchen		Pécs	۱۸۹ پچوی
				۱۹۱ پورنووار
Dravus	Drau		Drave	۱۹۱ دراوہ
			Szigetvar	۱۹۱ سکتوار
			'Szigeth	
			Sigeth	

	صحیفہ	
	غازی کرای	۱۵۹
« عبدالحی »	فائزی	۱۶۱
« قرہ پنچہ »	قرہ پنچہ	۱۶۶
« قرہ عمر پاشا »	قرہ عمر آغا	۱۶۶
« ابراہیم پاشا » } « کتخداسی » }	کتخدا محمد آغا	۱۶۷
	کوپرلی زادہ فاضل احمد پاشا	۱۶۷
	لالا محمد پاشا	۱۷۲
	مرتنضی پاشا	۱۷۳
	مصلی بک	۱۷۵
« مقتول ابراہیم پاشا »	مقبل ابراہیم پاشا	۱۷۵
« قرہ بتاق محمد پاشا »	منغیر قوشی محمد افندی	۱۷۷
« محمود آغا »	یکپچری چوربا جیسی	۱۷۷
« سفر پاشا »	یکپچری ضابطی سفر آغا	۱۷۸
	یشجی حسن پاشا	۱۷۸



خلاصہ فہرست رجال

	صفحہ
	ابراہیم پاشا ۱۳۱
« آتمکچی زادہ »	آتمکچی احمد پاشا ۱۳۵
« اسکندر پاشا »	اسکندر کتخدا ۱۳۶
« سلطان زادہ »	بوسنہ آلای بکی خسرو بک ۱۳۷
« قوجہ سنان چاوش »	پچوبلی سنان چاوش ۱۳۸
« قپودان دریا »	پیالہ پاشا ۱۳۸
« قیوجی مراد پاشا »	دیار بکر بکر بکیسی مراد پاشا ۱۴۱
	زرین اوغلی ۱۴۴
	ساطورجی محمد پاشا ۱۴۵
	سکتوار بکی دلی نصوح بک ۱۴۵
« حسین افندی »	شامی زادہ ۱۴۵
	شہید علی پاشا ۱۴۶
« صنع اللہ مصطفیٰ افندی ، عمادی »	شیخ الاسلام صنع اللہ افندی ۱۵۶
« اینجہ قرہ احمد آغا »	
	طوبچی باشی ۱۵۸

شکر

تاریخی و ادبی بر قیمت مخصوصه بی حائز اولان بویله
بر اثری - التقاطات کمترانه مدن صرف نظرله - شود کرسز
یازیلرمله تذییل لطفنده بولونان معارف عمومیه ناظر عالیسی
و آثار مفیده انجمنی رئیس شگری بک افندی حضر تلرینه
وانجمن اعضای کرامنه عرض شکران ایلرم .
مطبعه عامره تألیف و ترجمه سر مصححی

عالی



الحاج مصطفی افندی از خواجگان دیوان بجانب نمچه برای
تأکید مراعات مراسم صلح و صلاح « [*] سرلوحه لی
مبجنده « نمچه دولتک طقوز عدد هر سکری « دیمسندن
وافادات متعاقبه سندن ده « هر سک « کله سنک « آرشیدوق «
مقامنده استعمال ایدیلدیگی آکلاشیلور .



تذکره فطین ، مطبوعی ، ص ۵۳ ایله عثمانلی تاریخ و مورخلری ،
و آخر صفر ۱۲۰۶ ده وفات ایدهن محمد خلیل افندی المرادینک
« سلك الدرر فی اعیان القرن الثانی عشر » نام اثرینک ۱۳۰۱ ده
بولاقده طبع اولونان دردنجی جلدی ، ص ۴۰ ده مندرج اولان
« حاکم » مخلص « سید محمد افندی ابن خلیل » تذیل ایله مشدر .
- [*] خطی مصطفی افندیکنک ترجمه حالی ، تذکره فطین ،
مطبوعی ، ص ۸۴ .

عنوانلرک ابتدا سنده ، بیوک ، باش ، رئیس ، سر معناسنه اولان « Archi » مقابلی اولمغله « Erzherzog » لفظی ، آوستریا خاندان ایمپراطوریسی اعضاسنه مخصوص عنوان اولان « آرشیدوق » ، دیمک ولور . پچوینی تاریخنده [*] وقنبره محاصره سی بچننده کوریلن « عرج هر سسک » ، « Erzherzog » کلمه سندن محرف اولمالیدر .

عزنی سایمان افندیکنک تاریخنده [۱] و « سفارت خطلی

وقصوری اولمان کامل شیئه دینور ، وحسن ولطافت وسائر مزیت جهتیله نهایت درجه یه بالغ نسنه یه دینورکه فوقنده برشیء اولیه کویا که اول صنایع بشریه دن اولیوب بلکه جن وبری صنعتیدر دیو تعجب اولنور .

[*] پچوینی تاریخی ، اسعدافندی کتبخاسی ، نومرو ۲۰۹۴ ، ورق ۲۸۵ مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۲۴۰ ده « عرج هر سسک » صورتنده در . [۱] وقعه نویس احمد و اصف افندیکنک تاریخنده - محاسن الآثار وحقایق الاخبار ، ۱۲۴۶ بولاق طبیی ، ج ۱ ، مقدمه ، ص ۳ - حقنده « وقایع نویس و تشریف آتی ایکن ممتاز راه حجاز اولان » دیمش اولدینی ذاتدرکه ، خواجکان دیوان هایوندن ایکن غره رجب ۱۱۵۸ ده وقعه نویس اولمشدر . تاریخی ایکی جلد اولوب ، برنجیسی ۱۱۵۷ - ۱۱۶۰ ، ایکننجیسی ۱۱۶۱ - ۱۱۶۵ وقایعی شاملدر . ترجمه حالی ، تذکره سالم ، مطبوعی ، ص ۴۷ ، تذکره فطین : خاتمه الاشعار ، ایتوغرافیا طبیی ، ص ۲۹۵ وخط وخطاطان ۱۳۰۵ طبیی ، ص ۱۱۲ ده کورولور . اثرینی ، ترجمه حالی ،

« ماتیاش هر سکی » « ماتیاش هر سکک » صورتنده کورولسی
 ترتیب سهوی اولسه کر کدره. پرنس کله سنک آلمانجه مقابلی
 « Prinz » و « Fürst » در . ینه آلمانجه « Erz » کله سی ،

داماد ابراهیم پاشانک امریله شاعر ندیم احمد افندی ۱۱۳۲
 سنه سی جمادی الاخره سنده ترجمه به باشلابه رق ۱۱۴۲ شوالنک
 بکر می بشنجی جمعه کونی اتمام ایتمش و یازمش اولدینی مقدمه ده
 « رئیس المنجمین اولان ذوفنون هوشیار ، ناک نصیر کوشیار ،
 رصد شناس فضل وهنر ، مراد دقیقه دان باریک نظر ، مرحوم
 درویش احمد افندی نک جمع و تسو بدایتدیکی « صحایف الاخبار » نام
 تاریخک مذا کره سی گذران ایدوب اولکونه بر کوهر نایاب کنج
 صدف مسوده ده قالمق ناسزا اولکونه بر نقش عبقرتی ایله صفحات
 ایام منقش اولمق ناروا کورولمکله اول مجموعه نفیسه نک باعث شیوع
 وانتشاری اولمق ایچون تکلفات منشیانه دن ساده ، ترکی لسانه نقل
 و ترجمه اولتمه سن اراده بیوروب « دیمش و ۱۲۸۵ ده مطبعه
 عامر ده طبع ایدیلن نسخه سی سلطان محمد خان رابع ۱۰۸۳
 سنه سی قنچه یی بعد الفتح سنه مذ کوره شعباننده درسعادته
 معاودت لرینه قدر اولان وقایی محتوی بولونمشدر . نسخه مطبوعه نک
 نهایتنده مندرج افاده مترجم دن اول (خاتمه کتاب ، اکر پسندیده
 ولی النعمی اولور ایسه دولت علیه وقایی آخرینه تحریر اولنه)
 عباره سی کورولمکده در . فهرست قلاع و بلاد و انهار ص ۲۰۰ ده
 مندرج ۱ رقلی حاشیه به مراجعت اولونسون . منجم باشی احمد ده
 افندی جامع الدولک مقدمه سنده « وسمیتها جامع الدول » دیور .
 قاموس ترجمه سی « العبقرتی ، جعفری و زنده مطلقانقص

اولاً طرز تلفظی تبدیل و ثانیاً معناسنی تغییر ایتدک کردن
اسکی کتابلر مزده کوریلان اسملرک اکثری بیانی معما
حکمنی آلیور. بزه قاورسه بوهرسک ماتیوشی دکل ،
« ارتس هرزوغ ماتیاش » درکه آلمانجه « ارتس هرزوغ »
پرنس دیمکدر. « ده نیلمش ایسه ده ، بواسم ، هرسک ماتیوشی
اولمایوب نعیماده [۱] و فذلکده [۱] کورولدیکی اوزره
« هرسک ماتیاش » در . منجم باشی احمدده افندی ده
جامع الدول [۲] ده ، وقنبره محاصره سنده « ثم انضم الیهم
هرسک ماتیاش » دیور . صحائف الاخبار ترجمه سنده [۳]

[۱] نعیم تاریخی ، نورعثمانیه کتبخانه سی ، نومرو ۳۱۶۰ ،
۳۱۶۱ ، وراغب پاشا کتبخانه سی ، نومرو ۹۹۶ یازمه نسخه لرلیله ،
۱۱۴۷ طبعی ، ج ۱ ، ص ۱۳۹ ، ۱۴۰ ، و ۱۲۸۱ طبعی ،
ج ۱ ، ص ۲۶۸ .

[۱] فذلکده ، اسعد افندی کتبخانه سی ، نومرو ۲۱۶۸ ،
راغب پاشا کتبخانه سی ، نومرو ۱۰۳۶ ، نورعثمانیه کتبخانه سی ،
نومرو ۳۱۵۲ ، ورق ۷۲ ، و نومرو ۳۱۵۳ یازمه نسخه لرلیله ،
مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۱۵۶ ، ۱۵۷ .

[۲] جامع الدول ، کتبخانه عمومی نومرو $\frac{۵۰۲۰}{۱۲۱}$ ، یازمه
نسخه سی ، ج ۲ .

[۳] صحائف الاخبار ، ۱۲۸۵ طبعی ، ج ص ۶۰۷ .
منجم باشی احمد ده افندی ک اثری اولان صحائف الاخباری ،

شرقیه دن آلدقلمری بحریه سلاح انداز نفری [*] دیمک اولوب، دولت عثمانیه دخی مؤخر ابونامه - بحریه به مخصوص اولیه رق - بر صنف عسکری تنظیم ایله مش ایسه ده بونلر بالاخره ممالک عثمانیه ده صیانت یرینه اجرای شقاوته باشلا دقلمدن [۱]، ۱۱۷۸ تاریخده طاعیده باشلردر [۲].

هرسک - دوقه، دوق، دیمک اولوب «هرسه غووین» دوقه لق معناسنه در. هرسک، آلمانجه هرزوغ : Herzog لفظدن محرفدر. متن اثر، ص ۶۹، حاشیه سنده هرسک ماتیوشی تعبیری مثلا «هرسک پرئسی» کبی بر معنی افهام ایدیور. حال بو که وقتیه بزده یازی یازانلر ایشیتدکاری اجنبی بر کلمه نک اصلنی تحقیق ایتکه غالبالزوم کورمدکلرند - ندرکه بر صورنه قولاقلمرینه واصل اولان اجنبی اسملرینک [*] قاموس ترکی، ۱۳۱۷ طبعی. لهجه عثمانی، ۱۳۰۶

طبعی، Levantin : Levantino .

[۱] نعیا، ۱۲۸۱ طبعی، ج ۳، ص ۱۲۴، و ج ۴،

ص ۳۷۵، ۳۸۸، و ج ۶، ص ۱۰۳، ۳۷۵ .

[۲] لغات تاریخیه و جغرافیه، ۱۳۰۰ طبعی. تاریخ و اوصاف

- محاسن الانار و حقایق الاخبار - ۱۲۴۶ بولاق طبعی ج ۱،

۱۱۶۹ سنه سی وقایع میاننده، ص ۵۴ ایله ۱۱۷۲ وقایع

میاننده، ص ۷۵، «استیصال لوندات» سرلوحه نی مبحث

مطالعه ایدیلسون .

برهان قاطع ترجمه سی تیان نافع ده « اصطلاحده اول سرهنك
 بی فرهنگه [*] دینور که دروننده خوف خدادن و حیدان
 اثر اولیوب بی باک و بی پروا خلقه اطاله دست تعدی
 و اموالرین عننده مباح عدیله بکندیکی کبی آلوب قطعاً انصاف
 و مبالات ایلمه « دیور.

شرقی معناسنه اولان « له و انتینو » کلمه سندن مأخوذ
 اولدیغی قبول ایدیلهدیکی تقدیرده : وقتیه و ندیکیلرک ممالک

ابراهیم متفرقه طیبی ، « حافظ اوپهی » نک « تحفة الاحباب » ی ،
 « فخرالذین ابراهیم بن قوام القواس » ک استادی « الشیخ محمد
 ابن الشیخ لالا » نک « مؤیدالفضلا » سی ، ایله « سروری »
 مخلص « محمد قاسم بن حاجی محمد کاشانی » نک شاه عباس صفوی
 نامنه تألیف ایتمدیکی « مجمع الفرس سروری » ، « جلال الدین محمد
 اکبر بابری » نک فارسی به اولان شغف تامندن طولانی « میر
 جمال الدین حسین اینجوی شیرازی » به ترتیب و تألیف ایتمدیکی
 و انامی مخدومی « جهانگیر » ، زمانته مصادف اولغله مؤلفی
 طرفندن « فرهنگ جهانگیری » نامی ویریلن اثر ، و « هدایت »
 مخلص « امیرالشعرا - رضاقلی خان » ک - لغت ناجی ، قسم متممده ،
 « علی قلی خان » ده نیلمسی اثر ذهولدر - « فرهنگ انجمن آرای
 ناصری » سی ، ۱۲۸۸ لیتوغرافیا طیبی .

[*] تیان نافع در ترجمه برهان قاطع مطبوعی ، « سرهنك ،
 چرقه جی ، مقدمه الجیش ، پهلووان و مبارز » . ینه بو اثرده ،
 « فرهنگ ، فرهنگ ، ادب ، هنر ، معرفت » .

سفینة الشعرا مؤلفی سلیمان فہیم ،
سوزوب خیل سیہ چشمک دوزوب طاہور مرکانن
او بچلی مچلی کافر ملک ایمانی چالار چارپار

کدیک آغاسی — بیوک دائرہ لردہ بر خدمت
مخصوصہ نیک باشغی وظیفہ وامیازی . قفتان — خفتان —
آغاسی ، توتونچی ، دیویتدار — دوآندار — ، خزینہ دار
آغا ، جاماشیر آغاسی ، قہودجی ، کیلارجی ، سفردجی ،
مقرمہ جی باشی ، پیشکیر ، ابریقدار ، شمعدان آغاسی ، باش
چوقدار ، سجادہ جی ، سراج باشی ، صقاللو آغاسی ، سلام
آغاسی ، تاتار آغاسی کبی معین خدمت صاحبعلری [*] .

لوند — بوکلہ فارسی اولہرق نظر اعتبارہ آلنیرایسہ ،
تنبلی ، کاهل ، عیاش ، زندوست ، پیشکار معناسنہ درکہ ،
شاگرد ، خدمتکار وارغاد مقولہ سیدر [۱] . عاصم افندی

[*] قاموس ترکی ، ۱۳۱۷ طبعی . لہجہ عثمانی ، ۱۳۰۶ طبعی .
[۱] ترجمہ حالی ، حدائق الحقائق فی تکملة الشقائق شیخی
ذیلی ، نور عثمانیہ کتبخانہ سی ، نومرو ۳۳۱۳ ، ج ۲ ، ورق
۶۷ ایلہ تذکرہ سالم مطبوعندہ مندرج بولونان و ۱۱۰۵ دە
وفات ایلہین ، مالیه ، قلمی خلفاسندن حلبلی « شعوری حسن
افندی » نک « فرہنگ شعوری » — لسان العجم — نام اثری ،

زنجیره قوشادیلوب درت یوزلوقلعه سنکله کیرمش استحکام [*]
 طابقور مخفی، دیزیلی عسکر، قلعه اولان شکل مربعده
 طوران عسکر، قلعه قورمش صف و طوپ [۱]، بربرینه
 آرقه سنی ویرمش درت دیزیدن مرکب مربع الشكل بر عسکر
 ویا طوپ و سائره مجموعی که هر طرفدن دشمنه مقابله ایدوب
 استحکام تشکیل ایدر [۲]. صحائف الاخبارک [۳]
 « برمتین طابور احداث و اطرافنی خندق ایله تحصین ایتدیلر »
 عبارده سی ایضاحات آنفہ پی مؤید اولسه کر کدر . بوکله پچوینی
 تاریخی [۴] ایله حسن بکزاده تاریخنده [۵] « اسطبور »
 صورتنده کورولمکده در .

- [*] لغت چغتای و ترکی عثمانی ۱۲۹۸ طبعی ، لهجه عثمانی ،
 ۱۳۰۶ طبعی ، قاموس ترکی ۱۳۱۷ طبعی .
 [۱] لهجه عثمانی ، ۱۳۰۶ طبعی .
 [۲] قاموس ترکی ، ۱۳۱۷ طبعی .
 [۳] صحائف الاخبار ، ۱۲۸۵ طبعی ، ج ۳ ، ص ۳۶ .
 [۴] پچوینی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۲۲۵ .
 [۵] حسن بکزاده تاریخی . نور عثمانیه کتبخانه سی ، نومرو
 ۳۱۰۵ ، یازمه نسخه سی ، ورق ۲۸۲ « چوقه بوغازنده قوردقلری
 اسطبورلری » .

سردن چکدی — محاربه لردہ لزومی تقدیر دہ یازیلان
فدائیلر. « دال قلیج » نامیله ده تخریر ایدایردی. بونلردن
صاغ قالانلرک علوفه لری دها زیاده اولدیغی کبی « سردن
چکدی قاووغی » نامیله بر نوع قاووق کییرلر و « سردن
چکدی آغاسی » دییه مظهر تکریم اولورلردی [*].

ضربزن — قلعه دو کدکلیری و یاخود قلعه دوکن
ده نیان بویوک چاپده طوب [۱]. تورکجه ده قازان [۲] حسن
بک زاده تاریخی [۳] ،

یاپان معمار آکا صنعتله بر طرفه طلسم ایتمش
که طوب و ضربزن اورسک آکا هیچ ایلمز تاثیر
طابور — تابقور، طابقور، دیقور، آرابه لر برینه

[۰] تاریخ دولت عثمانیه ، ۱۳۱۵ ایکنجی طبعی ، ج ۱ ،
ص ۲۹۷ .

[۱] لهجه عثمانی ، ۱۳۰۶ طبعی ، قاموس ترکی ، ۱۳۱۷
طبعی ، رسمی قاموس عثمانی ، ۱۳۲۴ طبعی .

[۲] لهجه عثمانی ، ۱۳۰۶ طبعی ، « قازان ، ترکیده
بطل طوب ، ضربزن » . قاموس ترکیده بونی مؤیددر .

[۳] نور عثمانیه کتبخانه سی ؛ نومرو ۳۱۰۵ یازمه نسخه سی
ورق ۲۷۸

بورو کبی براندازه طولنده، اوزری صاریقلی قالباق وارایدی. بوطائفیه دخالت ایدن کنجگر آغالردن برینک معینته چراغ اولوب اوجاغک اصولنی و آغاسنک رضاسنی تحصیل ایله لیاقتی تصدیق اولندقدن صکره دین ودولته صداقت، هیج برغوغادن کپرو دونتامکه عزیمت ایده جکنه، دائرسوزلرله برابر دعاوشنا ایله او زوبو[*] نک باشنه قالباق کیدیر یله رک « آغام چراغی » نامیله صره یه کچرر لر؛ ایچلرندن بریسی غوغادن فرار ایدر ایسه اوجاچه باشندن قالباغنی آلوب کچه کلاه بعدالتشهر طردایدر لر، دولتک هر نوقت برغائهُ حربیه سی ظهور ایتسه، بونلر اردولر معیترنده، کوزلرینی بوداقدن صاقمیهرق صف شکنک، طابور شکافاق خصوصلرنده غیرت وصولت وشجاعتلری مشهور برنوع جند جسور وغیور ایدیلر. یکیکچریلر کبی بونلرک اسکی حمیت وصلابتلری دوچار کسل وشیرازه نظام واطاعتلری کسسته تار وهن وخلل اولمشدی. وزرا دائره لرندن « یملری کسلمک » نامیله رخصت ویریلوردی « دییور .

[*] بعض اصطلاحات و تعبیرات، ص ۲۱۶ ایله ۱ نومرولی

حاشیه سته مراجعت ابدیلسون .

سپاهی، تیمارنامه‌یله عشرینی آلدقلمری اراضی‌یه مقابل
 حرب زماننده کندی حیوانلربله وجانب میریدن ویریلن
 جیپخانه ومعیناته حربه کیدن برصنّف سواری عسکری ایدی.
 وقعه نویس لطفی افندی، تاریخنده [*]، «آناطولی
 روم ایلی قلملری زعامت، تیمار، مالکانه تعیرلریله من القدیم
 هرایات، سنجاق، قضالرده سفر وقوعنده امر اولنه جق
 موقعه اشمک^[۱] اوزره آلائی بکلری معرفتلییه وطنلرنده
 یوقلمه وحسن ضابطه لرینه اعتنا اولنور سلاح، اسبلری
 آماده، دولتک یوز بیک نفردن افزون سواری عسکری
 موجود بولنور ایدی. بونلردن بشقه وزرا دائره لرنده
 برنوع سواری عسکر جرار وارایدی که «دلیل باشی»^[۲]
 نامیله سرکرده لرینه مطیع باشلرنده سیاه قوزی دریسندن

[*] تاریخ لطفی، ۱۲۹۱ طبعی، ج ۲، ص ۱۹۱، ۱۲۴۵
 سنه‌سی وقایعی میاننده و «الغاء طائفة دایلان» سرلوحه‌لی
 میچنده .

[۱] اشمک، قوشمق، برخدمتک ایفاسنه وعلی الحصوص
 سفر وغزایه مسارعت ایتمک .

[۲] لهجه عثمانی، ۱۳۰۶ طبعی، «دلیل عسکری، باشی
 یوزوق سواری زمره‌سی»، قاموس ترکی، دلیل، زباززدی دلی؛
 اسکی عساکر عثمانیه‌ده برصنّف خفیف سواری عسکری که
 باشلیجه وظیفه لری اردویه قولاغوزلق ایتمک ایدی .

زوبو — بيوك دائره لرده ايفاي خدمت ايدنه
 وكديك آغاسي [*] تعبير اولونان آغالرك عجميلري [۱].

سپاه
 سلحدار — قوقولى عسكرينك [۲] سواريسى .

بونلرك ايكي سنه « باش بلوكلر » ده نيلديكي كبي ، سپاه
 بلوكلنه « قرمزى براق » ، و سلحدار بلوكلنه « صارى
 براق » تعبيرى دخى . مستعملدر [۳] .

[*] كديك آغاسي تعبيرينه ده باقلسون .

[۱] وقعه نويس لطفى افندى تاريخى ، ۱۲۹۱ مطبعه عامره
 طبعى ، ج ۲ ، ص ۱۹۲ ، « الغاء طائفه ديلان » - لر لوجه لى
 ميچنده « اسكيدن عثمانلى ناميله خدمتكارلنده بولنان آغالرك
 دخى عجميلرينه زوبو تعبير اولندينى » .

[۲] خزينه دولدن علوفه و تعيينات يوميه ايله موظف اولوب
 ركاب هايونده قشله شين و بادشاهان عظامك عساكر خاصه سى
 حكمنده اولان عسكر . تاريخ دولت عثمانيه ، ۱۳۱۵ ايكنجى طبعى ،
 ج ۱ ، ۲۹۲ .

[۳] تاريخ دولت عثمانيه ، ۱۳۱۵ ايكنجى طبعى ، ج ۱ ،
 ص ۳۰۳ . تاج التواريخ ، ۱۲۸۰ مطبعه عامره طبعى ، ج ۱ ،
 ص ۳۳ « زمره سلحداران » . صحائف الاخبار ۱۲۸۵ مطبعه
 عامره طبعى ، ج ۳ ، ص ۳۳۵ « سلحداريه طائفه سى » . تاريخ
 نعا ، ۱۲۸۱ طبعى ، ج ۱ ، ص ۷۷ ، ۱۲۰ ، ۳۱۲ ، ۳۱۵ ،
 ۳۱۷ ، ۳۷۷ ، ۴۳۵ ، ۴۳۷ ، و ج ۲ ، ص ۲۹۵ ، ۴۲۱ ،
 و ج ۳ ، ص ۸۶ ، ۱۱۱ ، ۱۱۲ ، و ج ۴ ، ص ۳۶۳ ، و ج ۵ ،
 ص ۲۵۵ ، و ج ۶ ، ص ۸۳ ، ۲۵۰ مطالعه ايدلسون .

ہایونہدہ مأمور برطاقم خدمہ وارایدی . بو بادیہ کی تفصیلات
تاریخ عطادہ کورولور [*] .

شاعر حشمتک ،

شاعر چکھ من طورینی نورستہ کبارک

الا کہ آغا صدرینہ کچمش چوقہ دارک

دزدار — یاخود دیزدار، فارسیدہ «دز» ویا «دیز»

قلعہ و حصار معناسنہ در [۱] . دزدار، بسیار وزنندہ ، قلعہ
ضابطی و قلعہ محافظنہ دہ نیر [۲] .

[*] تاریخ عطا ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۲۰۱ .

[۱] تیان نافع در ترجمہ برهان قاطع ، مطبوعی .

[۲] حفیدافندی ، غلطاتندہ - ۱۲۲۱ طبعی ، ص ۱۶۹ -

دزدار ، قلعہ محافظی معناسنہ کسردال ایله استعمالی شایعدر .
فارسیدہ کلتیندن مرکب ضم دال وسکون زا ایله « دزدار » دن
غلط اولوب عربیدہ « حافظ القلعہ » دیرلر . دیور . فرہک
انجمن آرای ناصری دہ ایسہ « دز ، بکسردال » دہ نیور .
لهجہ عثمانی ۱۳۰۶ طبعندہ « دزدار ، دیز محافظی ، قلعہ
آغاسی » افادہ سی کورولور .

تاریخ نعما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۳۰ حکمی چای ،

برقلعہ سنی آلمق ایله سن کورینک

کورشمدی بدی قلعہ دہ دزدار اولدک

چورباجی — یکیچریلرده چورباسی بر قزاندہ
 پیشن بر طامک ضابطی ، یوزباشی به معادل ضابط [۰] .
 چوقدار — چوخه دار ، چوقه دار ، بولکه فارسی
 اولوب « چوخا » در [۱] . چوخادار ، آیاق خدمتندہ
 بولونان چوخا البسه لی ، یاخود چوخادن اولان پرده نک
 خارجندہ امره منتظر خدمه [۱] . بونام ایله قدیمده سرای

[*] قاموس ترکی ، لهجه عثمانی ، ۱۳۰۶ طبعی .

یحیی وکیاب وماستبا
 هرکیز نیاید پیش ما
 ای طالع بدبخت ما
 هپ چوربا هپ چوربا

وقعه نویس عبدالرحمن شرف بك افندینك « تاریخ دولت
 عثمانیه » نام اثری ، ۱۳۱۵ ایکنجی طبعی ، ج ۱ ، ص ۷۰
 « یکیچریلر ، یملکاری میردن ویرلیکله قزغانی نشانه » اتفاق اتخاذ
 ایلدکلری کبی ، اکثر ضابطلری دخی طمامه مخصوص القاب ایله تلقیب
 ایتمشلردر : چورباجی باشی ، آشچی باشی ، سقا باشی کبی .

[۱] تبیان نافع در ترجمه برهان قاطع ، مطبوعی ، حنفید
 افندی غلطاتی - الدرر المخبیات المشوره فی اصلاح الغلطات
 المشوره - مطبعة عامره طبعی ، ص ۲۱ . فرهنگ انجمن آرای
 ناصرئ ، ۱۲۸۸ ایتو عرافیا طبعی .

[۲] قاموس ترکی . لهجه عثمانی ، ۱۳۰۶ طبعی .

سپاهیلره آچه حسابيله قلیچ حقی [*] اولدوق ویردیکی حصه اراضیه ده نیلوب اوچ نوع ایدی. اک کلیتوسوی اولان یرنجی نوعی، «اشکنجی تیماری» ایدی که، متصرفلری آلائی بکیملری بیراغی آلتنده مأمور اولدوقلری محملره اشرلر؛ وایکنجی نوعی «مستحفظ تیماری» اولوب متصرفلری، مأمور اولدوقلری قلعهلری محافظه ایدرلر؛ اوچنجی نوعی «خدمه تیماری» اولوب سرحدلرده بولونان بعض جوامع وزوایا خدمه سی بونکله اعاشه اولونورلر ایدی [۱].

جلالی — سلطان سلیم خان اول عصرده، بوزاوقلی

«جلال» ک توقاد قریبنده تورخالده تمهدیسی اوزرینه باشنه طوپلانا نلره ویریلن اسمدر [۲]. بوبابده، تاج التوارینجده [۳] تفصیلات واردر [۴].

[*] زعامتک یکریمی آچه قدرینه قلیچ حقی و ماعداسنه حصه دیرلر. تیمارلرک قلیچ حقی ایکی نوع اولوب بری آتی بیک، دیکری اوچ بیک آچه در. «لغات تاریخیه و جغرافییه». نعیا، ۲۸۱. طبعی، ج ۳، ص ۳۶۰ ده باقلسون

[۱] لغات تاریخیه و جغرافییه.

[۲] قاموس الاعلام.

[۳] تاج التوارینج، ۱۲۸۰ مطبعه عامردطبعی، ج ۲، ص ۳۸۴.

[۴] تاریخ عیما، ۱۲۸۱ مطبعه عامردطبعی، ج ۱، ص ۵۵۲۳۱

و ۱۰۰۸ سنه سی وقایبی میاننده «ابتداء خروج جلالیان» سر لوجهلی مبحث ایله، ص ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۴۳۱، ۴۳۶ و ج ۲، ص ۱۹، ۴۱۹. مطالعه اولونسون.

« او » حرفنك « آ » یه تحویلی ایتالیانجه نك قواعد
لسانیه سندن اولماسنه و « باللا » و « پاللا » کله لرینك
ایسه مؤنث بولونمسنه مبنی بوده « مززا » صورتنه افراغ
ایدیلد کده بواسمك « باللامززا » و یاخود « پاللامززا »
کلمات مرکبه سندن محرف اولدیغی تظاهر ایدر . « آ »
حرفیه نهایت بولان کله لر جعلند کده « آ » ، « نه »
حرفه تحویل ایدیلک یینه قاعدهٔ لسانیه دن اولمغله بوکله
مرکبه نك جمعی ده « بالله مززه » یاخود « پالله مززه »
اولور [*] .

اندرونی فاضل بکک [۱] ،

جهان ایچره اکر بر کره اول طوبوخانه لی شوخک
دوداغن امسه عاشق بال یمز تا عمری اولدجه

تیمار — دولت عثمانیه نك حین فتحده — احسانی

مفقود اولدینی جهتله — اراضی امیریه اعتبار ایتدیکی محملردن

[*] « دفتر غلطات » ده — ۱۳۲۴ طبی — بونک اصلنک لاتینجه

« بال وویمز » اولدیغی و « بال » ک کره و « وویمز » ک یارم معناسنه
اولسنه کوره « بال یمز » ک نصف کره شکننده طوب دیمک اولدیغی
ادعا ایدنلر واردر « ده نیلمشدر .

[۱] دیوان فاضل ، ۱۲۵۸ بولاق طبی .

طبی - « بالیه مزی ، ایتالیانجه دن یاریم کورله معاسنه
بر اوزون قولومبر [*] و منزل طوپنی ، غلطی بال ییمز »
دنیلمشدر . عاصم افندی برهان قاطع ترجمه سی تیان
نافع ده « دیک ، - معانی - . ژر سندن ماعدا - بویوک بال
بمز طوپه دخی دینور » دیمشدر .

بال یمز و یا بالیه مزی نک ایتالیانجه « یاریم کورله » دن
مأخوذ اولدیعی قبول ایدیلیر ایسه ، فرانسیزجه کورله معاسنه
اولان « بال » و « بوله » کله لرینت [۱] ایتالیانجه مقابلی
« باللا » و « پاللا » اولمغله [۲] و نصف معاسنی ده « مزرزو »
کله سی افاده ایتیمکده اولوب « او » حرفیه نهایت بولان
صفتلرک مؤنث کلماتی حین توصیفنده آخر لرنده بولونان

ترکجه ظن ایدیلدرک « بال یمز » شکلنه قولیش ودها صکره لری
اصطلاحی و روان طرفندن « غسل نمیکورد » یعنی « بال یمز » دیه
ترجمه بیله ایدیلدر . قاموس ترکی - ۱۳۱۷ طبی - ده بونی
مؤیددر .

[*] لجه عثمانی ، ۶ ، ۱۳ طبی ، « قولومبور ، ایتالیانجه ،
منزل طوپنی نوعندن اوزون مدفع » . فرانسیزجه محیط کبیر ، ج
۱۳ ، ص ۵۸ ولاروس ک لغت کبیری ، ج ۵ ، ص ۳۰۵ ده
تفصیلات لازمه واردر .

[۱] مصور قاموس فرانسوی ، ۱۳۱۸ طبی .

[۲] تورن دارالافتوی معلیمدن فرراری نک لغت کتابی ..

بعض اصطلاحات و تعبيرات

آرپه لُق — طپول و خاص ، زعامت ، معيشت مقابلي
ويريلن عيني ، يانقدي علوفه [*] . طريق علمي رجانه عيناً
ويانقدأ ويريلن مخصصات [۱] .

شيخ الاسلام صنع الله افندي دامادي «غني زاده نادري» [۲] ،
ملك هوازه ميرلوا اولدي دود آه
اولسه عجمي آرپه لغني كائنات جو

بال يمز — بر نوع بيوك ، اوزون منزل طوپي كه
اليوم استعمالدن ساقطدر [۳] . لهجه عثمانی ده — ۱۳۰۵

[*] لهجه عثمانی ۱۳۰۶ طبعی .

[۱] قاموس تركي ۱۳۱۷ طبعی . قاموس ترجمه سي «العلف»
فتحدينله ، معلومدر كه طوارينه دينور . جمی علوفه كلور عينك
ضميله و اعلاف كلور و علاف كلور جبال و زننده . علوفه خوارانك
علوفه لری بوندندر . «العلوفه» ، صبوره و زننده طوارينه
وييه جگنه دينور .

[۲] تاريخ نعما ، ۱۲۸۲ طبعی ، ج ۵ ، ص ۷۸ مطالعه
ايدلسون .

[۳] رسولي قاموس عثمانی ، ۱۳۲۴ طبعی ، «بوطوب موجدی
اولان باليه حزی نام ايتاليا لينك اسمنه اضافتله مسی ايكن قداماجه

حالنده ، کندی-سنگ ۱۰۰۹ سنهسی بر حیات بولومتسنی قبول ایتک ایجاب ایلیه جکسندن بومصر اعک قائی مورخ عالی اولمایوب - ترجمه حالی سیدرضا تذکره سنیه ، [*] تذکره صفائی [۱] وسجل عثمانی ده [۲] کوریلن - قضاتدن بوسنه لی «علی عالی افندی» اولماسی اقوای ماحوظاتدر .

تألیف وترتیبینه باشلادقده ، هاشمی بروسوی « اخبارادوار » و ۱۰۱۸ رجبنده اتمامنده فائضی ، « کستان زیبای اعل معارف » تاریخلرینی سویله مشلدر . - نور عثمانیه کتبخانهسی ، نومرو ۳۷۲۴ و ۱۰۷۱ ده یازیلش نسخه سنده « بیک اون برده فوت اولمشدر ، دیمشدر . سیدرضا ، تذکره سنده ۱۳۱۶ طبعی ، ص ۶۷ - « بیک سکیزده جده بکی ایکن وداع عالم فانی ایشدر » دیمکده وخط وخطاطان - ۱۳۰۵ طبعی ، ص ۱۵۳ - وسجل عثمانی - ۱۳۱۵ مطبعة عامره طبعی ، ج ۳ ، ص ۲۹۰ نك افادانی بونی مؤید بولونمقده در .

[*] حقنده سیدرضا ، تذکره سنده - ۱۳۱۶ طبعی ، ص ۶۷ - « حقا که زمانه نك عالیسی ومملکت هنرک والیسی در » دیبور . [۱] صفائی تذکره سنده - شیخ الاسلام ولی الدین افندی کتبخانهسی ، نومرو ۲۵۸۵ ، یازمه نسخهسی ، ص ۲۴۹ - حقنده « عصرک شعرا سنندن مقبول عالم ، شعروانشاده مسلم برذات محترمدر . ترتیب دیوان ایدوب ۱۰۵۷ تاریخنده فوت اولمشدر . » ده نیلیور .

[۲] سبجل عثمانی ، ۱۳۱۵ طبعی ، ج ۳ ، ص ۵۱۳ ده تاریخ وفاتی ۱۰۵۶ سنهسی اولوق اوزره مندر جدر .

وفاتی ، کاتب چلبی مرحوم کشف الظنون [*] ده ۱۰۰۸ سنه سی اولوق اوزره ارانه ایتمش [۱] وفتیزه نك فتی ایسه ۱۰۰۹ سنه سی ربیع الاخرنده وقوعه کلمش اولمسیله ، نعمانك قولنج برنجی مصراع تاریخینك ، عالی به نسبتی

سنه سی کوسر بر - کتبخانه عمومی ، تاریخ قسمی ، نومرو ۳۲۳ ، ۱۰۱۷ ده یازیلش نسخه سنده ، عالی حقنده « کلیبولیدن دانشمند طائفه سندن ایدی . سابقا منظور ارباب نظر ونور دیده ارباب هنر وعشاق دلریشك مرهمی اولدینی جهتدن « چشمی » مخلص ایتمش ، آخر همت طبی بلند اولغین « عالی » مخلص کندولره ارزانی کورمشلر « دیور .

[*] کشف الظنون مسوده سنك مؤلف خطیله اولان قسمی ، یولاق طبی ، ج ۲ ، ص ۱۹۳ و استانبول طبی ، ج ۲ ، ص ۳۳۷ . [۱] قتالی زاده حسن چلبی ، تذکره شعرا سنده - ۱۰۱۴

و ۱۰۲۰ ده یازیلش نسخه لری - نور عثمانیه کتبخانه سی ، نومرو ۳۷۱۶ ، ۳۷۱۸ و ۳۷۱۷ و کتبخانه عمومی نومرو

^{۴۹۸۸}/_{۹۳} نسخه سی - که ۱۰۱۷ ده یازیلشدر - « سنه احدى و سبعین و تسعمائه ده والد فردوس مکان قاضی ولایت شام اولوب فاتح قبرس اولان مصطفی پاشا سنه اثنین ده امیرالامراء شهر منبور اولدقده عالی دخی خدمت عالیبرنده سمادت وار دولت کردار بر دوام و برقرار ایدی . اول زماندن بروما بینمزه بناء الفت و محبت ثابت واستواردر . « دیمش اولدینی و کندیسنك تاریخ وفاتی ده حدائق الحقایق فی تکملة الشقائق ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۴۹۲ ده کورولدیکی اوزره ۱۰۱۲ شوالی بولوندینی حالده « عالی » نك تاریخ فتی یازما مشدر . ریاضی ، ریاض الشعرا ده - ۱۰۱۶ ده

وادادان بردیکری ،

قنیزه قلعه سن الدی سردار

مصراع لرینی تاریخ دوشر مشلردر . ده نیلمش ایسه ده ،
 قلعه نك فتحی تاریخی ۱۰۰۹ سنه سی اولدینی حالده برنجی
 مصراع ۱۰۱۵ وایکنجیسی ایسه ۹۹۷ تاریخ لرینی ارا نه
 ایتمکده اولمسیله هر ایکی سنک ۱۰۰۹ سنه سی تضمن ایتمسی
 ایچون ،

فتح اولب قلعه بوزلدی طابور

و ،

قنیزه قلعه سین آلدی سردار

صورتنده یازیلیمی و « آلدی » کله سنک مدی دخی
 حسابا ادخال ایدیلیمی ایجاب ایتمکده در .

برنجی مصراع تاریخنک مورخ و شاعر « عالی » یه [*]
 نسبق بحثه کلنجه : کلیولیلی مصطفی عالی افندینک تاریخ

دیمشدر . روضه الابرار - ۱۲۴۸ ده بولاقده طبع اولونان
 قسمی ، ص ۴۸۹ - ده ،

قنیزه قلعه سن الدی سردار

صورتنده کورولمکده و ۹۸۸ سنه سی تضمن ایتمکده در .
 عزیز افندی قنیزه محاصره سندن بحث ایتمکده در .

[*] عهدی* بغدادی ، « کلشن شعرا » نامیله یازمش
 اولدینی تذکره شعرا ده - که اثرک نامی تاریخ تدوینی اولان ۹۷۱

و تاریخ دیگر ،

قنبره قلعه سن الدی سردار

و متن اثرده [*] « قلعه نك فتحه عالی مرحوم ،

فتح اولوب قلعه بوزلدی طابور [۱]

[*] متن اثر ، ۱۲۹۰ طبعی ، ص ۳۴ ، و ۱۳۰۳ طبعی ،
ص ۳۷ ، و ۱۳۳۵ مطبوعه عامره طبعی ، ص ۳۵ .

[۱] فذلکله ، اسعد افندی کتبخانه سی ، نومرو ۲۱۶۸ ،
و نور عثمانیه کتبخانه سی ، نومرو ۳۱۵۲ و ۳۱۵۳ ، راغب پاشا
کتبخانه سی ، نومرو ۱۰۳۶ یازمه نسخه لرنده ،

فتح اولوب قلعه بوزلدی طابور

صورتنده محرر اولوب معجم عدیله حساب اولوندقدده ۱۰۰۳
سنه سنی کوستربر . فذلکله نك مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۱۴۱ ده هرا یکی
تاریخده ترتیب سهوی واردر . ینه کاتب چلبی تقویم التواریخده - که
هبوطدن ۱۵۸ سنه سی او اخرینه قدر یازمش وحدائق الحقائق
فی تکملة الشقائق مذیلی ، خارج سورده کائن امیر بخاری درکاهی
شیخی ، شیخی محمد افندی ۱۱۴۴ ده و ابراهیم متفرقه ۱۱۴۶
سنه سی غره محرمنه قدر اولان وقایعی بالتذیل ۱۱۴۶ ده ابراهیم
متفرقه طرفندن طبع اولونمشدر - مطبوعی ، ص ۱۲۹ ده « تاریخ
فتح قنبره عالی ،

فتح اولوب قلعه بوزلدی طابور

دیگر

قنبره قلعه سن الدی سردار

« توروك قايجه » [*] دخی مجارستانك « تورونتال »
 ایالتنده « ناکی کیکنده » نك ۳۸ کیلومتره شمال غربیسنده
 و تیسه نهرینك صول کنارنده « اوقایجه » نك قارشیسنده
 بر قصبه در .

لهجه عثمانیده « قایجه » خرو اتلقده بر قلعه در ،
 اقاداتی کورولمکده در . فرانسزجه محیط کبیر ، ج ۲۱ ، ص
 ۴۲۱ ده باقلسون .

نعیما مصطفی افندی ، تاریخنده [۱] قنبره نك ۱۰۰۹
 سنه سی ربیع الاخرینك اون دردنجی بازار کونی فتح
 ایدیلش اولدیغنی بعد القید ، « عالی مرحوم بووجهله تاریخ
 دیدی ،

فتح اولوب قلعه بوزلدی طابور [۲]

. Török Kanisza [*]

[۱] تاریخ نعیم ، نور عثمانیه کتبخانه سی ، نومرو ۳۱۶۰ ،
 و ۳۱۶۱ ، یازمه نسخه لرله ، ۱۹۴۷ طبعی ، ج ۱ ، ص ۱۲۷
 و ۱۲۸۱ مطبعه عامره طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۳۴ .
 [۲] تاریخ نعیم ، راغب پاشا کتبخانه سی ، نومرو ۹۹۶
 یازمه نسخه سنده ،

فتح اولوب قلعه بوزلدی طابور

صورتنده مندرج اولوب معجم عدیه حساب ایدیلدکده
 ۱۰۶۳ سنه سنی ارانه ایده ر .

« اوقانجه » و آلمانجه « آلت قانیشه » یاخود « مجار قانیشه » [*] دخی مجارستانک « باقس بودروغ » ایالنده و « زنته » نک ۱۶ کیلومتره شمالنده اوله رق طونویه تابع « تیهه » نهرینک صاغ کنارنده برقصه در .

بیت واحده ایکی تاریخ درج ایدوب فهیم ایلدی ارسال عرشه کایتدی [*] برداور جلوس « نوش ایدوب جام بقاسلطان مراد جم همم » ایلدی سلطان ابراهیم دارا فر جلوس « [*] کایتدی. که ایتدی دن مرخدر .

تاریخلری سویله مشدر . بوتاریخلر نعما - ۱۲۸۱ طبی، ج ۳ ، ص ۴۵۳-ده « فهیم مرحوم سلطان مرادک فوتنه و سلطان ابراهیمک جلوسنه بر بیت لطیف ایله تاریخ دیمشدر، هر مصرعی مستقل تاریخلر در « ده نیلده کدن صوکره ،

عزم عقی ایلوب سلطان مراد جم همم ایلدی سلطان ابراهیم دارا فر جلوس

صورتنده مندرج اولغله برنجی مصرع تاریخی یا کلش اولوب ۸۸۱ سنه سنی تضمن ایتکده در . طوغریسی بالاده محرر اولدینی اوزره در ، سروری مجموعه سنک - ۱۲۹۹ طبی ، ص ۴ - افاده سنجه « حمدی » ده ، سلطان ابراهیم خانک جلوسنه ، خلدالله ملک ابراهیم

تاریخی سویله مشدر .

[*] Kanisza ؛ آلمانجه Alt. Kanischa یاخود Magyar Kanischa . آلمانجه آلت alt ، شخص حقنده ، اختیار و اشیا حقنده اسکی معناسنه در .

قضا مرکزی بر قصبه اولوب ، بواسطه دیگر ایکی قصبه
دخی بولدیغندن ، تفریق ایچون بوکا « ناکی قانیجه »
و آلمانجه « غروس قانیسه » [*] دیر لر . سلطان ابراهیم
خان زمانده ۱۰۸۲ تاریخده فتح ، و ممالک عثمانیه به الحاق
اولمش ایدی [۱] .

Grosz Kanicha, Nagy Kanisa [*] . بویسه نک
افاده سنه نظراً ، مجارجه ده « ناکی » بیوک معناسنه در . آلمانجه
غروس grosz بیوک دیمکدر .

[۱] سلطان ابراهیم خانک مدت سلطنتی ، تاریخ نعاما ۱۲۸۱
طبی ، ج ۳ ، ص ۴۵۲ ، و ج ۴ ، ص ۳۲۶ - ده کورولدیکی
اوزره ۱۰۴۹ سنه سی شوالنک اون آلتنجی پنجشنبه کوندن
۱۰۵۸ سنه سی رجبک اون یدنجی کوننه قدر اولوب بومدت
ظرفنده ده نهماده قنبره به دایر بر محته تصادف اولونمه مقده در .
تاریخ راشد ، ۱۲۸۲ مطبعه عامره طبی ، ج ۱ ، ص ۶۴ ،
و ۷۰ ، ۱۰۷۴ سنه سی وقایی میاننده نهمه لیلر طرفندن
قنبره نک محاصره اولونوب لاجل الامداد اردوی هایونک کوپرلی
فاضل احمد باشا قومانداسیله حرکتی اوزرینه رفع محاصره
ایدیلدیکی کورولسکده در . تاریخ راشد ۱۲۸۲ طبی ، ج ۱ ، ص
۲۵۴ الی ۲۶۰ ده . ندرج اولان ۱۰۸۲ سنه سی وقایی
میاننده قنبره به دایر بر بحث کوربله مدی .

تذکره سیدرضا - ۱۳۱۶ طبی ، ص ۸۰ - ده کورولدیکی
اوزره استانبوللی فهیم مصطفی افندی ، سلطان مراد خان رابک
وقایله سلطان ابراهیم خانک جلوسنه ،

جمعه نمازنی آنده قیلدی . ایالتی [۶] کوستندیل بکی حسن بکه توجیه و تریاکی حسن پاشا بکلیک ایله محافظه سنه تعیین و شقلویش و اوسک و پچوی و سکتوار مومی الهیه آرپهلق اولوق اوزره توجیه و محافظه یکریمی اورتیه [۱] تعیین و اوچ بیک سپاهی یکیدن تحریر اولندی « ده نیلیور . قاموس الاعلام ده قانیجه یاخود قانیسه و یا قانیسه Kanischa, Kanisza مجارستانک زاله ایالتنده و « زاله اکرسک » ک [۲] ۵۰ کیلومتره جنوبنده و پشته دن و یانه یه کیدن دمیرویول خطندن اغرام شعبه سنک آیرلدیغی محلده

[۶] لغات تاریخیه و جغرافییه ، « قنیزه ، آوستریاده سکتوار ، پچوی ، پوزغه ، نداژ ، والوه ، و شیقولوس سنجاقلرینی حاوی بریالتدر » .

[۱] لهجه عثمانی ، ۱۳۰۶ طبعی ، « اورتیه ، برقطعه دینک اولوب ضابطلر ایله آلتیش یولداش ایدی » . تاریخ دولت عثمانیه ، ۱۳۱۵ ایکنجی طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۹۶ ، هر اورتیه نک چورباچی ، اوسته ، او طه باشی ، متولی ، بیراقدار ، باش اسکی ، و کیلخرج نامیله ضابطانی ، و چاوش حکمنده قره قوللقجیلری ، و مفتاح ، قلیون تیموری ، بالی علم مثللو ، برر نشانی وار ایدی .

[۲] Szala Egerszegh بالاتون کولنه منصب زالانهری اوزرنده و بوده نک ۱۸۶ کیلومتره جنوب غربیسنده قومیتانه یعنی قونتاغ مرکزی برقصه در .

فكانت غاية الحصانة والمناعة لا يؤثر فيها بنادق المدافع ولا الثقوب « [*] ده نیلیور [۱] .

صحائف الاخبار [۲] ده قلعه مزبورہ نی برك نہری جوانب اربعہ دن احاطہ ایدوب اطرافی بطاقلق ایدی . شویہ کہ : کپریسز مرور ممکن اولیوب لغ اتمک و مترس آلمق دخی ممکن دکل ایدی . قلعه نك بناسی دخی غایت مستحکم اولوب طوب و تفنك كار اتمز ایدی .

ینہ صحائف الاخبار ده [۳] - بعد الفتح - « برهفته قلعه نك تعمیرینہ اہتمام و جامع شریف بنا و سردار [۴]

[*] قاموس ترجمہ سی « المدفع ، منبر و زنندہ دفع ایدہ جك آلتہ دینور . كذلك بغایت دفع ایدی کسیہ دینور . حالاجنك آلاتندن اولان طوبہ مدفع دیدکاری بوجہتله در .

کوپریلی کتبخانہ سندہ ، اصول قدیہ ده کی طویلره دائر مصور ، عربی العبارة « الغزوالنافع للمجاهدين بالمدافع » نامندہ بر اثر وارددر .

[۱] جامع الدول ، کتبخانہ عمومی نومرو $\frac{5020}{121}$ ، ج ۲ .
[۲] صحائف الاخبار ، ۱۲۸۵ ، مطبعہ عامرہ طبری ، ج ۳ ، ص ۶۰۳ .

[۳] ۱۲۸۵ طبری ، ج ۳ ، ص ۶۰۵ .
[۴] صدر اعظم ابراہیم باشا .

بتاق، واكثر يرلرى اويناق اولوب جدران اربعهسى
 تراب وطين ايله طولمه حصن حصين اولمقن طوب صاعقه
 اسلوب تأثير ايليوب كدك آچلمزدى؛ وبتاق وصولردن
 آشورى دمه حالله چكلمزدى» [*] دييور .

جامع الدول [۱] ده « و كانت قلعة قنيزه فى وسط
 نهر برك يحيط النهر المذكور بها من جميع جوانبها وكانت
 بينها وبين النهر ورطات وحلة ، لا يمكن العبور منها بدون
 جسر وكذا لا يمكن النقب ولا عمل المراجل واما القلعة نفسها

[*] حسن بكزاده تاريخى ، راغب پاشا كتيبخانهسى ، نومرو
 ۹۸۷ و ۱۱۴۴ ده يازيلش نسخهسى ، ص ۳۲۴ ده مندرج
 اولان بو افاده ايله ، نورعنايه كتيبخانهسى نسخه سنده كي افاده نك
 بعض كلاتنده تخالف وار در . راغب پاشا كتيبخانهسى نسخه سنك
 نهايتده « سنه بيك اوتوز ايكي جمادى الاولانك اون طقوزنجى
 كونه وارنجه تحرير اولنوب مقاله اول بو اراده تمام اولدى »
 عبارهسى كورولمكده در .

[۱] عن اصل قره مان اركليندن اولوب ۱۰۴۱ ده سلا نيكده
 تولده ۱۰۷۸ ده رئيس المنجمين و بعد العزل مکه مكرمه مولويخانهسى
 شيخى ايكن ، سلخ رمضان ۱۱۱۳ ده وفات ايدهن « منجم باشى »
 لقب و « عاشق » مخنص ، احمد افندى ابن اطف اللهك اثريدر .
 شيخى ، حدائق الحقائق فى تكملة الشقائق ذيلنده « آفرينش عالمدن
 بيك سكسان طقوزسنه سنه منتهى اولنجه مفصل و مشروح عربى
 انشا ايله بر تاريخ مطبوعلى » دييور .

مستحکم و متین قلعہ اولوب ایکی جانبی بر اوق آتمی نہرہ وارنجہ سزالق وبتاق واطرافی اورمانلی طاغلدردر . نہ متریس ایله یقین وارمق قابل، ونہ لقم ممکن، نہ دکلو طوب اورسک کومولور قالور « دیور .

پجوبی تاریخندہ [*] « قنبرہ نک اطرافندہ بر عظیم کول واقع اولوب ہر طرفدن آنجق قلعہ یہ اوق ایردی، وکولدن طشرہ سی عظیم طاغلرو اورمانلر ایدی، قلعہ یہ تقریبہ کول مانع ایدی .

حسن بک زادہ، تاریخندہ [۱] « قنبرہ قلعہ سی پیرامنہ واروب یانندہ جاری اولان برک صوینی کچوب ملعہ قنبرہ بی محاصرہ ایلدیلر. قلعہ مزبورہ کرچہ سنکین بنیاد اولیبو چیتدن اورلمش قلعہ در، لکن اطرافی سرپا

[*] پجوبی تاریخی، مطبوعی، ج ۲، ص ۲۲۲

[۱] مورخ، مقدمہ اثرندہ کندی نائی یادایتمہ مش، وسفینہ الرؤسا - ۱۲۶۹ لیتوغرافیا طبعی، ص ۲۳ - دہ مندرج ترجمہ حالندہ « کوچک حسن بک فرزند معارف پسندی اولقلہ و عنوان ایله شہر تشعار » دہ نیلمشدر. قنبرہ حربندہ سردار ابراہیم پاشانک وبالآخرہ یشجی حسن پاشانک معینندہ رئیس الکتابلقلہ بولوندی بی حالہ، تاریخندہ قنبرہ محاصرہ ومدافعہ مشہورہ سنندن ہیج بحث ایتمہ مشدر. نور عثمانیہ کتبخانہ سی نومرو ۳۱۰۵، یازمہ نسخہ سی، ورق ۲۷۸ .

کاتب چلبی جهاننماده [۱*] « قنیزه ، فتح قاف و کسر نون و فتح زای صغیره ایله سکتواردن اوته انتهاء سرحددن بودین ایله بوسنه آراسنده نمچه قلاعدن برقلعه حصینه دره سابقا « زقان » دیمکله متعرف ایدی [۱]. برك [۲] نام نهر ایکی شق اولوب اطرافن احاطه ایدر و جانب شرقی و غربی سندن کچوب آلتی یانندن کیرو بر اولور و قربنده اصلاحچد ویرمز. اول محلك جوانی ایسه برر میل قدر سازلق بر صعب المرور ، بلاجمر ممتنع العبور ، واقع اولمش عظیم حصار نامداردر .

ینه کاتب چلبی فذلکه [۳] ده « حصار مزبور برك نام نهر [۴] و سطنده واقع دوز آطه ده واروشی طپراق طولمه بر

[*] غیر مطبوع قسمنده .

[۱] پوینی تاریخی، مطبوعی، ج ۱، ص ۱۶۱ « ذاقان و قنیزه که اول زمانده - ۱۲ رمضان ۹۳۸ - بر مختصر پلنگه ایمش و بوزمانده سرحد اسلامک متانت و حصانت ایله ممتاز و متمین اولان قلاع کبیره سنک سرافرازیدر .

[۲] برك نامیله ، مجارستانده ۳۷۲۷ کیلو متره اراضی بی حاوی بر قومیتاته یعنی قونسلق واردر . قومیتاته لفظی حقیقده قاموس الاعلام، ج ۵، ص ۴۱۱۲ ده معلومات واردر .

[۳] فذلکه مطبوعی، ج ۱، ص ۱۳۷، « وصف حصار »

[۴] فذلکه، راغب پاشا کتبخانه سی، نومرو ۱۰۳۶

هامشی « نهر مزبور بلاطین کولندن چقوب دراوايه آقار » .

و واروشی واسع بر حصار معمور و مسکون اولوب جوانبی انہار و اشجار بر شہر عالی مقدار در ، [۱*] .

غر ان — Gran ، مجارستاندہ بر نہر در کہ « کومور » ایالتندہ نبعانلہ ۲۶۰ کیلو مترہ جریاندن سو کرہ استرغون قارشینسدہ طونہ یہ منصب اولور .

قنزہ — نعما ، تاریخنده [۱] قنزہ بی شو و جہلہ تعریف اییدیور : « حصار مزبور برق نام نہر و سطنده واقع دوزا طہدہ و واروشی طہراق طولہ متین و مستحکم بر قلعه اولوب ایکی جایی بر رواق آتی نہرہ و ارنجہ سازلق و بتاق و نہر مزبور ، بلاطی کولندن [۲] چیقوب دراوہ یہ ا قارایدی . اطراف و اکنافی اورمانلی طاغیر ، نہ متریس آیلہ یقین و ارمق قابل ، ونہ لغم ایلہ آتمق ممکن ، ندکلوطوب اورسک کومولور قالور . »

[۱*] تاریخ فتیحی ۱۴ ربیع الاخر ۹۵۰ اولوب تفصیلاتی بچوئی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۲۵۰ دە مندرجدر .
[۱] نعما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۳۸ ، و وصف قنزہ و محاصرہ او . سرلوحہ لی مبعثدہ .

[۲] بالاتون ، مجارستاندہ و ۴۶ ایلہ 47° عرض شمالی آرہ سندنہ بر کولدر کہ شومک ، زالاد ، و سپرم ایالتلری ایچندنہ شمالدین جنوبہ تمتد اولوب طولی ۷۵ ، عرضی ۸ کیلو مترہ در . بوکولہ طقوز جای دو کیلور .

کوند رملک اوزره ، [*] افاده سندن ۱۲۵۲ نارینخنده ده شهر مذکورک « زمون » نامیه یاد ایدیلکده اولدینی آکلاشیلور .

شقلویش — شقلوش Siklos . پچویک غرب جنو - بیسنده و دراوه نهری اوزرنده در .

جهاننمادن : « شقلوش ، کسرشین معجمه وسکون قاف و ضم لام ایله بودینه کیدرکن اوسک برابرنده شمالده نهر دراوا کنارنده پچوی سنجاغنه تابع بربلده وقضادر . یکرمی بش کونده واریلور . جوانی پچوی وسکتوار ووالپوهدر . زیر وبالا ایکی حصار معلاسی اولوب حصون قوی البیان وقلاع سد سدیدالارکاندر . برحرق عظیم خندق واردر . قلعه بالا قصور [۱] کونا کون ایله مشحون

جوبیار طونه بر نجه کورنمز باقسهک
نجه خوبانی هواسیله آقان کوز یاشنه
دلبرانک او قدر کترقی وار کیم پچده
بیک پری دوشدی دیسه م واریری آدم باشنه

[*] تبصره ، ۱۳۰۰ طبی ، ص ۲۹ . فرانمزه ترجمه سی ، ۱۸۹۳ طبی ، ص ۲۲ ده سملین ده نیلشدر .

[۱] قصر لر دیک .

ایله ارسالی موافق اولمیوب مخصوص قوریر [۱] ایله بعثنده
دخی قرانته جهتیهله تأخر ایدمه چکندن بلغراد محافظی یوسف
پاشا [۱] طرفندن « زمون ، جنرالنه ، آندن بجه [۲]

مینفجه ریاست عنوانک امور خارجه نظارتنه تحویلی اوزرینه ۱۲۵۱
سنه سی ذی القعدة سنک یکریمی اوچنجه جمعه کونی خارجه نظارتنه
وزارتله تعیین ایدیلن ، وبعد الحج ۱۲۶۱ ربیع الاولک اوچنجه
کونی اسکندریه ده وفات ایدمه رک ، دانیال ، علیه السلام تربه سی
قرینه دفن اولونمش اولان « عاکف محمد پاشا ، نک ۱۲۵۲ ده
یازمنش اولدینی بوئر ۱۲۸۹ دن - بری مبانی الانشابه ذیل
ایدیلک صورتیهله - ۱۳۰۰ تاریخنه قدر درت دفعه طبع اولونمش
وفرانسه سفارتی ترجمانی آرتور آریق طرفندن - صاحب اثرک
ترجمه حالی وبعض اوراق سیاسیة علاوه سی ، حواشی تحریر بوله -
۱۸۳۶ ده بر عثمانلی دیپلوماتی ، نامی آلتنده فرانسه زجه به بالترجمه
۱۸۹۲ ده بارسده طبع ونشر ایدیلشدر .

عاکف پاشا مرحومک ترجمه حالی حقییدی عاکف بک
طرفندن یازیله رق ۱۲۹۰ تاریخنده نشر اولونمشدر .

[۱] Courrier ، تاتار ، اولاق ، برید ، پوسته سی .

[۲] ۱۲۶۶ ده خرپوط والیسی ایکن وفات ایدمه کورجی

یوسف پاشا اولماسی ملحوظدر .

[۲] بجارجه Bécs ، آلمانجه wien ، لاتینجه Vindobona .

« وند ، قومی طرفندن تأسیس اولونمش ۱۲۷۷ تاریخ . میلادینده
هابسبورغلی برنجی رودولف جانبندن مفر حکومت انخا ایدیلش
اولان ویانه .

Zimony، صربىجه Zemun، اليوم Semlin: آوستريانىك اسقلاوونىا خطه سنده پتروارادىنىك ۸۰ كىلومتره جنوب غربى سنده، ساور نهرى منصبى قىرىندە وطونە اوزرىندە، بلغرادىك قارشى سنده بر قىصبە دركە « ژان هونىاد » كى بر ساتوسى محلئە مېنىدر .

تبصره نك [*]، « بوتخىر راتىك لوندريه عادى پوسته

جلوس هايونلر بى نىمجه ايمپراطورىنه لاجل التبلىغ، كوچك اوقاف محاسبه جيسى ايكن شق تانى - دفتر دارلى - پايه سيله سفير تعين اولونان وسنه مذكوره صفرىنىك بىكر منجى بىچىنبه كونى ويانه يه متوجهاً حر كئله ۱۱۷۱ سنه سى اواخر ذى الحجه سنده در سعادتە عودت ايله بن - سفينة الرؤسا : حليقة الرؤسا مؤلفى رسمى احمد افندينىك بعد العوده حضور پادشاهى يه عرض و تقديم ايله دىكى تقريرده - تاريخ واصف، مذكور طبعى، ج ۱، ص ۷۷ - « بلغرادده اون اوچ كون اقامت اتاسنده » زمن، ضابطندن واردين - پتروارادين - قومندانى وساطتيله اوسك جنرالنه قدوم مخزاخبار، و ص ۷۸ « زمن قومندانى » .

[*] قضاندىن عىنتابى زاده محمد افندينىك مخدومى اولوب ۱۲۰۲ ربيع الاولنىك اون بىشنجى كونى يوزغادده تولدله تاريخ لطفى - ۱۲۹۲ مطبعه عامره طبعى، ج ۳، ص ۱۶۸ - ده كور ولدىكى اوزره ۱۲۴۷ ذى القعدة سى اون ايكى سنده رئيس الكتاب اولوب صدر اعظم محمد رؤف پاشايه خطا بآشر فصادر اولان خط هايون - ۱۳۰۱ سنه سنه مخصوص سالنامه نظارت خارجه ص ۱۶۲ ده مندر جدر - منظوق

زرین اوغلی [*] سکتوار حقتده [۱] « بن سلطان سلیمان زماننده سکتواره قباغمشیدم . طشره قلعه سی آساندر؛ لکن ایچ قلعه سی مستحکمدر ، هر قله به قرقر طوب کر کدر واطرافنده اولان کولی سلطان سلیمان یوزبیک یوک پیاغی طولدر دقدن صکره بر اولقدر طپراغی صواوزرندن آشروب قلعه به حواله ایلدی ، وزور بازوایله آلدی . « دییور [۲] .

سملین — « زمون ، یاخود « زمین » [۳] ، مجارجه

[*] فهرست رجال ، ص ۱۴۴ ده مراجعت اولونسون .
 [۱] نعما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ص ۲۶۰ .
 [۲] قانونی سلطان سلیمان خانک تاریخ ارتحالی ، عطا تاریخی ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۱۳۳ ده ۹۷۴ صفرینک یکرمی اوچنجی جمعه ایرتسی کیجه سی صباحه درت ساعت قاله اولوق اوزره کوستریلشدر . شاعر باقینک ، خاقان مشارالیه حقتده سویله .ش اولدینی ،

ای پای بند دامکه قید نام وننه
 تاکی هوای مشغله دهر بی درنک

مطلعلی مرثیه ، دیوانک ، ۱۲۷۶ لیتوغرافیا طبعی ، ص ۱۱ ایله تاریخ عطا ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۱۲۹ ده کورولور .
 [۳] تاریخ واصف — محاسن الآثار وحقایق الاخبار - ۱۲۷۶ بولاق طبعی ، ج ۱ ، ص ۵۹ ده کورولدیکی اوزره سلطان .صطقی خان ثالث ۱۱۷۱ صفرینک اون آلتنجی بازار کونئی وقوع بولان

ادارہ عثمانیہ زمانندہ ، قنبرہ ایالتنک برلواسی مرکزی ایدی .
 جہانمادان — «سگتوار، فتح سین مہملہ وکاف عجمیہ
 ایلہ بلغراددن بودینہ کیدرکن محاج برابری بوسنہ طرفندہ
 سولده بر قضا ولوادر . یکر می آلتی کوندہ واریلور . قوپان
 وش قتلوش و پچوی و پرنوان قضالری جوانی دوشر ،
 وسگتوار عظیم کول ایچندہ واقع ایکن حصن حصین وحصار
 متیندر کہیت :

گذشتہ بروجش زواج سما ،
 رسیدہ اساسش تحت الثرا .

فجوا سنجہ متانتہ سوزیوقدر . مابینلرنده طریق بر کوپروہ
 منحصر در . طشرہ حصاری کنارینہ عظیم مرتفع ایکی
 قات ستونلر دیکلوب اوچدورت ذراع ایچی طوپراق طولمغلاہ
 طوب کار ایتمز برقلعہ در . [*]

[*] قلعه نك صورت فتحی حقندہ کی تفصیلات پچوی تاریخی ،
 مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۱۷۴ دە مندر جدر . مدت محاصره ۹۷۴
 سنہ سی محرمنك یکرمنجی کونندن سنہ مذکورہ صفرینك
 یکر می دردنجی جمعہ ایرتسی کونہ قدر دوام ایتمش و صفرک یکر می
 ایکنجی پنچشدنہ کیجہ سی سلطان سلیمان خان قانونی ارتحال
 ایلمشدر . قلعه نك مدافعی زرنسقی متلوش : میقلوش زیرینی ایتمش .
 تاریخ عثمانی انجمنی جموعہ سی ، دردنجی سنہ ، ص ۱۳۹۱ دە
 مطالعہ ایدیلسون .

تسخیر اولندی [*]. میانہ سحرای مدید الفضادہ واقع
شہر قدیم و سواد عظیم اولوب اطراف وجوائی باغ
و بوستان و قلعه سی برسورس دید البیناندر .

پورنووار — جہانمادن : « پورنووار ، ضم باء عجمیہ
وسکون را ایلہ محاجہ قریب اوسک ایلہ محاجہ آراسندہ
بر پلنقہ در . بیک حدودندہ اشقیاء کفار احراق بالنار
ایتملر ایدی . کیرو تعمیر اولندی . [۱]

دراوہ — Drave ، آلمانجہ Drau ، لاتینجہ Dravus
آوستریادہ برنہر اولوب طونہنک اٹ بیوک تابعلرندندر .
تیرولک قسم شرقیسنده نوبلاش صیرتندن چیقہرق قارینتیہ
واستیریہ خطہ لرینی شق ، و بعدہ خروانتستان واسلاوونیا
ایالتی مجارستاندن تفریق ایلہ وارادین و اوسک شہر لری
ایچندن کچدکدن سوکرہ طونہیہ منصب اولور .

سکیتوار — Szigetvar ؛ Szigeth یا خود Sigeth .
مارماروش قومیتانہ سی یعنی قونتلیغی مرکز ادارہ سی اولوب
قولومہ نانک ۱۰۰ کیلومترہ جنوب غریبسنده واقعدر .

[*] فتحی تاریخی ۲۶ ربیعہ الاول ۹۵۰ در . پچوبی تاریخی ،
مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۲۴۹ دہ تفصیلات وارددر .
[۱] تاریخ نعیم ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۳۵ دہ
مطالعہ ایدیلسون .

جوارنده کمور معدنی واردر . قنبره ایالتنک برلواسی
مرکزی ایدی .

ابراهیم افندی ده تاریخنده [*] « پجوی دلجویمز که
وطن اصلیمزدر ، آنک بانسیی نمچه جنسندن بر قوم
ایدی . ابتدا سورین بنا ایدوب ایچنده اسکان ایدن بونلر
ایدی . صکره مجار قومنه ابتدا قرال اولان « سنده استوان » [۱]
قرال که کندی یه اول قوم غایت حسن اعتقاد اوزره لردر ،
نمچه بی سوروب چیقاردی ؛ و کندیسی اول شهرده بش
عظم کلیسا بنا ایتدی . « پجوی » دیمک آنلرک لسانی
موجبنجه « پنج کلیسا » دن عبارتدر . « پجوی قلعه سی که
اطراف و جوانی کلستان و بوستان و هر گوشه سی باغ بهشت
و کلزار امدن نشان ویرر بر شهر قدیم و سواد عظیمدر .
دیور . [۲]

جها نماندن — « پجوی ، فتح باوضم جیم عجمیه ایله نهر
دراوا حوالیسنده بر قضادر و لوادر . یکر می آلتی کونده
واریلور . جوانی سکتوار و پرنوان و قویان قضالیدر .
سابقا نمچه نك نامدار قلاعندن بر متین حصار ایکن ۹۵۰ ده

[*] پجوی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۴۶ .

. St. Etienne [۱]

[۲] پجوی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۲۴۹ .

بيك خانه قدر تخمين او انوب اسواق عامره و جوامع و حمامات فاخره سی واردر. ایچ قلعه سی طونایه مشرف بر محل رفیعه واقع اولوب طوناجانی اوچورم یارمنا به سنده در. قلعه دن صویه اینر بنا اولمش مخفی یولی واردر. لیکن قره دن کذر الیاس دیه سی [*] بوشهره محکم حواله اولغله اول محذورک دفعی ایچون عظیم تدارک کورلمشدر. مقابلی استانبول ایله غلطه کی «پشته» نام حصار استواردر؛ و برجانی دخی اوستونی بلغراد و یوقاری طونا آقندیسی و ایچ حصاری واقع اولور. سابقا انکروس قرالتک تختکاهی ایدی. [۱]

پچوی — مجارجه Pécs، آلمانجه بش کلیسامعنا سنه Fünfkirchen مجارستانده «بارانیا» ایالتک مرکزی بر شهر اولوب، بوده نک ۱۷۵ کیلومتره جنوب غربی سنده واقعدر.

[*] پچوی تاریخی، مطبوعی، ج ۱، ص ۲۲۶ «کرز الیاس دیه سی». نعمتا، ۱۲۸۱ طبعی، ج ۱، ص ۲۲۲ «بودین قرینده کرز الیاس صحراسی».

[۱] خلیل ادهم بک افندیکنک - تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه سی، سنه ۵، جزء ۲۶، ص ۱۱۸ - «بیبلیوگرافیا» سرلوحه لی مقاله سنده بودین قلعه سنک عثمانلیلر طرفندن یاپامش پلانی و منظره سی کورولور.

بودین — تاریخ عثمانیه «بودین» و «بدون»
اسم‌ریله معروف اولوب مجارجه «Buda» آلمانجه «Ofen»
لاتینجه نامی Aquincum در. مجارستانک مرکزی اولان
«بوده پشته» شهرینک [*] طونه‌نک غرب جهته‌ده بولنان
قسمی اولوب ویانه‌نک ۲۰۵ کیلومتره جنوب شرقیسنده
ویشته‌نک قارشیدسنده واقعدر. قانونی سلطان سلیمان خان
زماننده و ۹۳۲ تاریخنده فتح اولونه‌رق ۱۵۰ سنه‌یی
متجاوز بر زمان ممالک عثمانیه‌دن معدود بولونمشدر. اوزمان
پاشا کرسیسی ایدی.

جهاننمادن — «بودین، ضم باوسکون و او و دال
مضمومه و مکسوره ایله اقلیم سادسدن طونا کنارنده
کرسی ممالک انکروس مستقل ایالت قضا بر حصن حصین
و باروی متین اولوب بیوت و محلاتی داخل واروشده ایکی
فتحه کوندردیلر. مقابله‌سنه نزول ایتدکری کبی اول کیجه
قلعه‌یی براغوب ایچنده اولانلر فرار ایتدیلر «ده‌نیلمشدر. ینه
کاتب‌چلی فذلکه - مطبوعی، ج ۱، ص ۱۳۶ - ده و ۱۰۰۸
سنه‌سی وقایعی میاننده اوچ کونده فتح اولوندیغنی یازیبور.
بوایکنجه دفعه فتحی اولوب تفصیلاتی پچوینی تاریخی، مطبوعی،
ج ۲، ص ۲۳۲ ایله‌نعیا، ۱۲۸۱ طبعی، ج ۱، ص ۲۳۶ ده
مندرجدر.

[*] ۱۸۷۲ سنه میلادیسنده پشته ایله برلشمشدر.

قلیل العمق و نیستان اولغله کمی مرورینه امکان یوقدر .
 لاجرم اوزرینه عرضی اوج ذراع اخشابدن بر جسر طویل
 بنا اولمشدر . بلغراددن بودینه کیدن راحله بوندن اسهل
 ممر و معبر یوقدر .

بو بوخه — جهاننمادن « بو بوخه؛ ایکی بانک ضعی ایله
 سکتواردن بر مرچله ایچری وسط صحرا ده بر قلعه حصینه در .
 ۱۰۰۹ صفرینک اون آلتیسنده ابراهیم پاشا قانیزه یه
 کیدرکن اوزرینه اوغره یوب کفار اول گیجه امانانه تسلیم
 حصار ایلیوب ضبط اولندی . » [*]

[*] پچونی تاریخی، مطبوعی، ج ۱، ص ۳۵۵، ۹۶۱، سنه سی
 وقایی میاننده و « فتح قلعه قپوشوار و بو بوخه و قورتنه » سرلوحه لی
 مبحثده « بو بوخه نام قلعه یه توجه اولندی . آنلر دخی قلعه لرین
 براغوب ترک دیار ایتدیلر » افاده سی کور و لمکده در . بوانساده
 غرژغال پلنغه سنک عثمانیلر طرفندن صورت مدافعه سی حقنده
 تفصیلات و مذکور پلنغه قاضی سنک بو باده کی داستانی مذکور صحیفه ده
 مندرج اولوب حماسه عثمانیه یی افاده ایتمکده اولمسلیله مطالعه
 ایدیلیدر . بو بوخه نیک ایلاک فتحی تاریخی ۲۹ محرم ۹۷۴ اولوب پچونی
 - مطبوعی، ج ۱، ص ۴۲۰ - ده « ماه منور - محرم - لک یکر می
 طه و زنجی کونی وزیر خامس مصطفی پاشا روم ایلی بکار بکیسی
 شمس پاشا ایله عمومآ روم ایلی عسکری ایله و ایکی بیک یکچری
 ایله و بلوک خذندن ایکی بلوک آغالریله قوشیلوب بو بوخه قلعه سی

طرفنده یعنی جنوببنده و طونه به منصب اولدینی محلك
 قربنده واقعدر . شهر برقاج محله دن عبارت اولوب بری
 قلعه نك ایچنده و دیگر لری اطرافنده در [*] .

جهاننمادن — « اوسك ، ضم همزه و فتح سین ایله
 نهر دراوه اوزرنده ، بلغراد ایله بودین مابیننده بر بلده
 وقضادر . یکر می آلتی کونده واریلور . جوانی ایلوق
 و محاج و مورویک قضالیدر . نهر مزبور ساوه کبی جنوبدن
 شماله اقوب طونایه لاحق اولور برعظیم صودر . بودینه
 کیدن اوسکدن کچر و اوسكک اول نهرک کنار شرقیسنده
 حصن مختصری و واروشی و جامعی واردر . ۹۳۲ ده فتح
 اولمشدر . قلاع سرمدن [۱] اعتبار اولنور ؛ و اوسكک
 غربیسنده دراوه صوی ایکی فرسخ قدر بحیره مثالی یابلوب

[*] تاریخ فتیحی ۲۸ شوال ۹۳۲ اولوب پچویی . مطبوعی ،
 ج ۱ ، ص ۸۶-ده « اوسك قلعه سی خاکه برابر یقلوب و واروش
 ایچنده عسا کر منصوره مرور و عبوری ایچون اوچ کونک ایچنده
 بر جسمر وسیع بنا اولنوب » ده نیلیور . ۹۳۶ سنه سی با اراده
 سلیمان خانی تکرار انشا ایدیلمش اولدینی پچویی تاریخنده . مطبوعی ،
 ج ۱ ، ص ۱۵۲ - کوریلور .

[۱] - سرم یا خودسیرم ، Szerém یا خود Szymie اسقلاوونیا به
 منسوب برقطعه اولوب سنجاق ایدی . بافرا دك غرب طرفنه دوشر .

استانبولدن اوتوز بر کونده واریلور ؛ و بودیندن دورت
 مرحله در. کاغذخانه نهری کبی بر نه رطیف اول صحرائک
 وسطندن جریان ایدوب حصار دیوارینه اوغرار کچر ؛
 وحصاری غلظه حصارندن بیوک اولوب سوادى فندقلیدن
 ترسانه دگلودر . اول دیارک اهل وقوفی بوقلعه نك فتحنی
 بر مملکت عظیمه تملکنه بدل عد ایدر لر .

نعیاده ، تاریخنده [*] قلعه حقیقده « قلعه مزبورده
 مسافه بعیده دن کوه مثال کورینور بر قلعه سردر فلک
 اولوب قات اندر قات بر جلری ویا نلرین قورر بارولری
 وجوانب اربعه سن کوز لر طولمه پلنقه لر یله اصل حصار بر
 طاغ اوزره واقع اولوب اوچ جانبی کسمه قیا اوزرنده محکم
 طاش و کرچ ایله ملمع و مصنع و ایچی برو جهله طولمه که اصلا
 طوب کار ایتمز و جانب شرقیسنده بر معدنی طاغه متصل
 اولوب استحکام ایچون بر عریض و عمیق خندق کسلمش
 بر حصن حصین ایدی . « دیور .

اوسک — مجارجه Eszék ، نام قدیمی « موریسیا » ،
 اسقلاوونیانک مرکزی اولوب دراوه نه رینک صاغ

[۲] نعیا تاریخی ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۱۴۹ .

اگری — یاخود اکره ، مجارجه Eger ، آلمانجه Erlau ، لاتینجه Agria . مجارستانک « هوش » ایالتی مرکزی و بوداپشته نك ۱۳۰ کیلومتره شمال شرقیسنده واقع برشهردر . سلطان محمدخان ثالث ۱۰۰۵ تاریخنده بوشهر مستحکمی فتح ایتمکله « اگری فاحی » عنوانی آلمشدر [*] . اداره عثمانیه ده ایکن ایالت مرکزی ایدی . اگری یاخود اکره مجارجه اسمی اولان « اکر » دن آلمشدر .

جهاننمادن — « اگری ، فتح همزه و سکون کاف صغیره ایله انتها سرحد ممالک اسلامیه ده اردلک برقلعه عظیم الشانی و سور رفیع البینایدرد . وسطنده برعظیم قلعه سی واردرد؛ هر بر برج و بدنده قلوبورنه و باچه لوشقه طوپلری کربی کبی دیزلمش و خندق قعرزمینه ایلتنجه دک قازلمشدر .

[*] قلعه نك صورت فتحی حقنده کی تفصیلات ، پچویی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۱۹۳ و نعیما تاریخی ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۱۴۹ ده مندرجدر . غره صفر ۱۰۰۵ تاریخنده محاصره اولونمش و شهر مذکورک اون طقوزنجی بازارکونی فتح ایدیلشدر . اگری ملحه کبراستنک تاریخ و قوعی ده ۵ ربیع الاول ۱۰۰۵ اولوب حربک صورت اجراسی حقنده کی تفصیلات ، پچویی ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۱۹۵ ایله نعیما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۱۵۷ ده مندرجدر .

استانبولدن یکر می سکیز کونده واریلور . جوانی پوله
 و بودین و جان قور تران و ماجر حدیدر [*]. جان قور ترانک
 غرب و جنوب طرفه دوشر آراسی برقونا قدر . سور
 مزبورک واروشی طویل و عریض ستونلرایه مبنی ایکی قات
 دیوار و آراسی خاکیه مملو و هموار عرضی دورت ذراع
 حصاردره؛ و جانب غریبسنده اطرافی صوایله محیط احجار
 عظیمه ایله مبنی برقلعه حصینه سی واردر. حصانت حیطانی
 سد اسکندرایه بحث مساوات و ارتفاع بروحی آسمان هفتم
 ایله ادعاء محاذات ایدر. قلعه مزبوره سابقا ملوک انکروسه
 مقرر جای معتبر ایدی .

کرک بالایله نقل ایدیلن ایضاحاتدن ، کرک Stuhl
 weissenburg اسمندن آکلاشلدینی اوزره « استونی »
 تعیری اسلاوجه قدیم معناسه اولان « استاری »
 کله سندن محرف دکلدر [۱].

[*] متن قاموس ، ۱۲۷۲ محرك بولاق طبعی ، ج ۱ ، ص
 ۴۹؛ « ماجر ؛ کهاجر بلد بین ضرای و آزاق » .
 قاموس ترجمه سی « ماجر ؛ هاجر و زننده ضرایه ایله آزاق
 میانده بربلده آدیدر و بوحوالا مجار تعبیر اولنان طائفه نك ولايتلری
 اولاجقدر و ضرایه دیدیکی دراوه اوله جقدر تحدیدی تقریبیدر . »
 قاموس الاعلام « مجار ، روسیه ده ترك ایرمانی اوزرنده اسکی
 برقصه اولوب ، تیمورلنک طرفندن تخریب اولنشدی .
 [۱] متن اثر ، ص ۷۵ ، حاشیه ۱ ، مراجعت ایدیلدون .

پچوینی ابراهم افندی تاریخ‌نخنده [*] « قلعه مزبورہ بر
 واسع صحرا میانده واقع اولمش ، اطراف وجوانبن بر
 عظیم کول احاطه ایش ، سازلقر بالچقر ، نہدواب ایہ
 عبور و مرور ونہ شناورلک ایہ گذارہ متحمل بر جای
 دشوارده بنا اولمش بر قلعه قدیمہ و متینہ در . وسط قلعهده
 بر کینسای عالی طاق ، فلک نہ طباق کبی بی مانند آفاق ایدی .
 جانب جنوبده قرالارہ مدفن اولمق ایچون بر عظیم قبه بنا
 اولنوب کینسہ مزبورہ یہ متصل ایدی . بلکه اون قرال آندہ
 مدفون ایدی . بعدالفتح [۱] بو کینسہ ینہ اللرنده ابقا
 اولمش ایدی ؛ وقرالار جلوسی دخی بونده اولمق مقرر
 اولمشیدی ؛ وقراللق ایہ بونده بیعت اولنورلر ایدی . حتی
 « استونی » دیمک خروات لساننده اسکمله ، یعنی تحت
 معناسنه در . اول اجلدنکه قرالارک مدفنی وجلوس ایدہ جک
 یری اولقلہ ایچلرنده غایت معتبر یر ایدی . « دیور .

جهانمادان — « استونی بلغراد ، کسر همزه وضم
 تا ایہ بلغراددن بودینه کیدرکن یولک صاغ طرفنده ، وسط
 صحرای واسعدہ بر قلعه وقضادر . امیراللواسی واردر .

[*] پچوینی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۲۵۷ .

[۱] صورت فتحی حقیقده ، پچوینی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۱ ،

ص ۲۵۷ ده تفصیلات واردر . تاریخ فتحی ده ۹۵۰ سنه سی
 جمادی الاخره سنک اوچنجی بازار ابرتسی کونیدر .

بنا اولمغله نهایت ارتقا عندن آبی نایاب اولمغین اسفل حصار دین
بر مقام معینه طونادن صوا جرا اولنوب حوض ایلشیر و اول
حوض اوزره دولاب طوروب فر از قلعه یه وارنجه بنا ایچنده
نحاسدن محکم بوری ضیق احداث ایدوب حوضه متصل
دولاب دوندکجه جبر و قهر یله صوا اول بوریدن یوقاری صعود
ایدوب قلعه ده جاری اولور [*]. طشره حصار ی دخی طونا
کنارندن قره یه بر حصار بزرگوار اولوب [۱] قریبنده بر
یوکسک حصار دخی وارد در، دبه دان تسمیه اولنور. اوسترغون
ایله آنک آراسندن زیر زمیندن مخفی کریزگاه اولمق منقولدر. «
دیور.

استونی بلقراد — مجارجه Szekes Fejervar آمانجه
Stuhlweissenburg ، لاتینجه Alba Regia مجارستانده
ایالت مرکزی بر شهر اولوب بوده نك ۵۸ کیلومتره جنوب
غز بیسنده واقعدر. مجار لری خرس تیان ایدن قرا ل استفان
طرفندن تأسیس ایدیله رك « آله رجیا » تسمیه اولونمشدی.
اداره عثمانیه زماننده بودین ایالتنك بر لواسی مرکزی ایدی.

[*] تفصیلات و بعض مبانیسی حقننده کی ایضاحات ، پچوبی
تاریخی ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۲۵۱ ده مندرج اولوب تاریخ
فتحی ده ۹۵۰ سنه سی جمادی الاولاسنك آلتنجی پششبه کونیدر.
[۱] بورادن بر قاچ سطر بجه عائد اولمادینی جهته طی ایدیلشدر.

فهرست قلاع و بلاد و انهار

استرغون -- اوسترغون ، مجارجه Esztergom
آلمانجه Gran ، لاتینجه Strigonium مجارستانده بوده نك
۴۵ كيلومتره شمال غربیسنده و غران نهرینك طونه یه منصب
اولدینی محله واقعه و همنامی اولان ایالتك مركززی
برقصبه دره . اداره عثمانیه زماننده بودین ایالتك برلواسی
مركززی ایدی .

کاتب چلبی «جهانناما» ده [*] «استرغون، اوسترغون ،
ضم همزه و تا و غین و سکون سین ایله بودیندن یوقاری بیچ
طرفنده طونا کنارنده بر حصن حصین و باروی متیندر .
بودیندن اوچ کونده واریلور . آشاغیسی و شغراد ، مقابلی
چکر دین نام قله و بیچ طرفی قومر اندر . سنجاق بیکی وقاضیسی
واردر . ایچ حصاری طونا کنارنده غایت رفیع موضعه

[*] جهاننامك غير مطبوع قسمنده اولوب اثر ك بوبارچه سی ده
معارف عمومیه ناظر عالیسی شكری بك افندی حضرت تارنك آثار
مفیده اسلافك احماسی خصوصنده ده مصروف اولان واجب الشكران
هممات علیه لری جمله جیهل سندن اوله رق دردست طبع و تمیلدر .
آیروجه یازیلش اولان مقدمه سنده اثر حقنده تفصیلات لازمه
مندرجدر .

کتخداسی - ۱۰۰۱ ذی القعدة سیله ۱۰۰۳ شوالنده اولوق
 اوزره - ایکی دفعه یکدیجری آغاسی اولوب ۱۰۰۴ جمادی
 الاخره سنده عزل ایدیلدی. اوسنه رجبنده وزارتله شروان
 والیسی اولوب بر مدت صوگره در سعاته جلب و وزارت رابعه
 ایله قبه نشین ۱۰۰۹ ده صدارت قائم مقامی و تجدید سکه یه مأمور
 اولدی [*] ۱۰۱۰ ده صدر اعظم و سر عسکر اوله زق استونی
 بلغراد ک دشمن انه گچمنه سبب اولمش و ایرتسی سنه استرداد
 ایله [۱] استانبوله عودت ایدوب سوء احواله مبنی ۱۰۱۲
 ربیع الاولنده معزول و جمادی الاولاسنده مقتول اولمشدر. [۲]
 اسکدارده مسکینلرده مدفوندر. اعدامنه « اول حسنا
 موته » و ،

حسنک عزلی حسن قتلی دخی مستحسن

دوشسه تاریخی نوله « قتل یمشجی احسن »

تاریخدرکه ایکنجیسی شاعر یحیی بگکدر .

[*] نعیما تاریخی ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۴۹ ، ۲۵۰

[۱] نعیما تاریخی ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۹۷ ایله

پجوبی تاریخی ، مطبوعی ، ص ۲۴۲ مطالعه اولونسون .

[۲] پجوبی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۲۵۶ و نعیما

تاریخی ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۳۳۴ ده تصیلات واردر .



دیواردن کچوب محمود چور باجی او طه سنده قرار ایلدی . «
افاده سنه نظراً - « محمود » در .

یکچیری ضابطی سفر آغا - آشچی اولوب تریاقی

حسن پاشا ایله قنبره ده بولونه رق سکبان باشلیق وظیفه سنی
ایفا اتمشدر [*]. بعد الحرب مکافاة بگلر بگی و ۱۰۱۳ ده
ارضروم بگلر بگیسی اولوب [۱] ایرانیلرک قارصی استیلا سنده
ارضرومده حسن خدمتی گورلمش و ۱۰۱۴ ده چغساله
زاده سنان پاشانک قومانداسی آلتنده ارله رق وقوعه کلن
ایران حربنده شهید اولمشدر . [۲]

یمشچی حسن پاشا - آرن او و ددر . ۹۸۵ دد زلفلی

بالطه جیلر زمره سنه داخل ، بعده چاشنکیر باشی ، قپو جیلر

[*] نعما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۷۲ «رئیس راجلان و سردار
یکچیریان سفر آغا دخی زیرو بالای حصاری پرکار وار دور
ایدوب دفع مضرت اعدا ایچون سی بی پایان ایلدی . مزبور
سفر آغا اول وقت سکبان باشی ایدی ، صکره پاشا اولوب
اشتهار بولمشدر » .

[۱] نعما تاریخی ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۳۹۵ مطالعه
ایدلسون .

[۲] نعما تاریخی ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۴۲۶ ده
تفصیلات وارددر .

اوطه ده اعدام اولونمش و غلطه ده جانفدا - جانفزا - تکیه سنه
دفن ایدیلشدر [*].

منغیر قوشی محمد اندی - « محمد پاشا » ؛

« قره بتاق » ده ده نیر. حلب، ارضروم، بودین دفتر داری،
۱۰۰۹ ده بودین بگلر بگیسی اوله رق ۱۰۱۰ ده استونی
باغرادک دشمن طرفدن استیلا سندن سوگره وقوع بولان
حربده شهید اولمشدر [۱].

یکچیچری چور باجبدسی - متن اثر - ص ۸۰ - ده

کوریلن یوزاتک اسمی - نعمانک [۲] « صباح یری آغارمغه
باشلد قده اشارت طوپنه آتش ایتدیله، شدت ضربندن
زمین حرکتیه کلدی، سکتوار قپوسی یاننده قرق آباق

[*] حدیقه الجوامع - ۱۲۸۱ مطبعه عامره طبعی، ج ۱، ص
۲۸ - ک افاده سنه نظراً « مست لاهوت » ترکیبی اعدامی سنه سنی
ارائه ایدر. صحائف الاخبار - مطبوعی، ج ۳، ص ۵۱۸ ده
مدفنی حقنده روایات مختلفه در میان ایدیلکده در. پچوبی تاریخی،
مطبوعی، ج ۱ ص ۱۸۸ و ۱۹۰ ایله حدیقه الوزرا، مطبوعی، ص ۲۴
و تاریخ عطا، مطبوعی، ج ۱، ص ۱۵ ده مطالعه ایدیلسون.

[۱] پچوبی تاریخی، مطبوعی، ج ۲، ص ۲۳۶ ایله تاریخ

نعیم، ۱۲۸۱ طبعی، ج ۱، ص ۲۵۶ مطالعه اولونسون.

[۲] نعیم، ۱۲۸۱ طبعی، ج ۳، ص ۲۷۱.

چدیکی برلرده برچوق اصلاحات اجرا ایتمش و امور مأموره -
 سنی حسن صورتا بعد الایفا ۹۳۱ ذی القعدة سنده استانبوله
 عودت، ۹۳۳ ده « قلندر » ك ايقاع ایله دیکی شورشی تسکین
 ایچون آقسرایه [*] کیده رك موقفاً عودت ایله مش ، ۹۳۵
 سنه سی رجبنده صدارته ضمیمه سر عسکرلك دخی ویریله رك
 کندیسنك كافة امور دولته دستور مکرّم اولدیغنی ناطق
 منشور اعطا ایدیلشدر. [۱] بغداد سفرنده اكمال تداركات
 و تهیئات ایچون اولجه اعزام ایدیلشكه اننای راهده کندی
 کندیسنه سر عسکر سلطان عنوانی آلمسی [۲] و دفتر دار
 اسکندر چلبی بی [۳] اعدام ایتدیرمسی موجب غضب
 پادشاهی اولمش اولغله بعدالعوده ۹۴۲ سنه سی رمضانك
 یکرمی ایکنجی کیجه سی سر ای هایونده کندیسنه مخصوص

- [*] قونیه ولایتك نیکده سنجاغنده قضا صر کمزی بر شهر در .
 [۱] پچوبی تاریخی، مطبوعی، ج ۱، ص ۱۲۸ مطالعه ایدیلسون .
 [۲] لغات تاریخیه و جغرافییه ۱۲۶۹ طبعی، ج ۱، ص ۲۱ - ده
 بو عنوانك کندیسنه مکافاة اعطا ایدیلش اولدیغنی بیان ایدیلور .
 [۳] شق اول دفتر داری - باش دفتر دار - اسکندر چلبی در .
 ترجمه حالی ایچون پچوبی تاریخی، ۱۲۸۳ مطبوعه عامره طبعی ،
 ج ۱، ص ۴۰ ایله ص ۱۸۹ مطالعه اولونسون . صحائف الاخبار -
 ۱۲۸۵ مطبوعه عامره طبعی، ج ۳، ص ۴۹۱ - ده کورولدیکی
 اوزره تاریخ اعدامی ۸ رمضان ۹۵۱ در .

ایسه‌ده ، «زور» لقب چرکس مرتضی پاشا ، [*] ۱۰۴۰ سنه‌سی خسر و پاشا طرفدن بغدادك محاصره‌سنده [۱] قلعه دیواری آلتنه‌صوقوله‌رق - بارویه ال ایرشمدیکندن طولایی - خنجرینی دیواره صاپلایوب اوزرینه باصوب ، چیقوب کنار بارویه بیراغی وضع ایتدیکی ائنده کوکسندن اوریه‌رق شهید اولمش [۲] ، محاربنده اظهار اهلیت ایدن نوغای مرتضی پاشا [۳] ، ۱۰۴۳ جمادی الاخره سنک اکرمی بشنده حلبده مقتولاً وفات ایتمش [۴] ، اندرون همایوندن تفتیضله بودین ، اوزی ، دیار بکر والیسی [۵] رکاب همایون قائمقامی ، ثانیاً بودین والیسی ، روان محافظی [۶] اولان مرتضی پاشا [۷] ، ۱۰۴۵ سنه‌سی روانک

[*] نعما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۳ ، ص ۵۳ « زور مرتضی پاشا » ،

ص ۵۴ « خسر و پاشا ، زور پاشایه آجیوب زاری زاری آغلدی » .

[۱] نعما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۳ ، ص ۵۰

[۲] نعما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۲ ، ص ۵۳

[۳] نعما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۳ ، ص ۱۴۳ ، ۱۸۱

« نوغای پاشا » « حلب بکر بکیسی نوغای مرتضی پاشا »

[۴] نعما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۳ ، ص ۱۸۱

[۵] نعما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۳ ، ص ۹۲

[۶] نعما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۳ ، ص ۲۶۳ .

[۷] سبجل عثمانی ، ج ۴ ، ص ۳۶۰ ، عائشه سلطانی تزوج

ایله‌دیکی بیان اولونیور

قبل العزيمه ۱۰۱۵ سنهسى صفري نك اون بشنده عدت
فلجدين وفات ايتمكله [*] اقر باسندن بولونان صقوللى محمد
پاشانك آيوبده كائن تر بهسى جوارينه دفن ايديلمشدر .

مر تضى پاشا — بوذات حقنده متن اثر [۱] ده

— ابراهيم پاشانك — «رادرزادهسى مر تضى پاشا» دینلمكده
ايسهده ، نعيما تاريخنده [۲] ابراهيم پاشانك عم زادهسى
اولمق اوزره كوستريلمكده در. پچويى ، تاريخنده «اقر باسندن»
دييور [۳] . سنجاق بكى ، بلكر بكى ا. لمش سجل عثمانينك
[۴] افاده سنه نظراً ۱۰۱۰ ده وفات ايتمشدر . ينه مشار
اليه حقنده متن اثرده [۵] « صكره لرى دولت عليه به پاك
بيوك خدمت ايدن اعاظمدندر. » افادهسى گورولمكده

[*] پچويى تاريخى ، مطبوعى ، ج ۲ ، ص ۳۱۹ ايله تاريخ

نعيما ، ۱۲۸۱ طبعى ، ج ۱ ، ص ۴۴۱ ده تفصيلات واردر .
پچويى تاريخنده كوريلن ، شاعر « كسبى چلبى » نك
عدمه كتدى مدد هاى محمد پاشا

تاريخى ۱۰۱۳ سنه سنى تضمن ايتمكده در .

[۱] متن اثر ، ص ۳۷ .

[۲] نعيما ، ۱۲۸۱ طبعى ، ج ۱ ، ص ۲۵۱

[۳] پچويى تاريخى ، مطبوعى ، ج ۲ ، ص ۲۳۶ .

[۴] سجل عثمانى ، ۱۳۱۵ مطبعه عامره طبعى ، ج ۴ ، ص ۳۶۰

[۵] متن اثر ، ص ۳۷

لالا محمد پاشا — عن اصل بوسنه ليدر . اندرون

هايوندن مير آخور لقله چي قمش، ۱۰۰۰ سنه سي شوالنده
يكيچري آغاسي، بعده آناطولي بگلر بگيسي اولمشدر.

اگري سفرنده حسن خدمتي گورولمكله روم ايلي بگلر بگيسي
اولوب ۱۰۱۳ ربيع الاولنك طقوزنده اردوي هايونده

ايگن صدر اعظم اوله رق واج، پشته، خطوان قلعه لرني [*]
فتيح ايتدكن، ۱۰۴۵ ده استرغون، پسرم، ويشغراد،

پوليه، تيه دلان [۱] قلعه لرني تسه جير ايله دكن صوكره
در سعادت ه جلب ايديله رك شرق سفرينه مأمور اولمش ايسه ده

ايديلن كتابلر مياننده ۲۱۴ نومرو سيله مقيد اولان اثر تاريخي ده
مطالعه ايديلسون . كوپريلي خاندانندن صدر اعظم نعمان پاشانك

مخدومي صدارت قائم مقامی احمد پاشانك دائره سي امامي، مدرس
بهجتی ابراهيم افندی « سلسله الآصفيه في دولت الخاقانية العثمانية »

ناميله بر اثر تدوين ايتمش وبواترك ايكنجی بانده فاضل احمد
پاشايه عائد بولومشدر . تاريخ راشيد، ۱۲۸۲ مطبوعه عامره
طبي، ج ۳، ص ۳۳۲ ده مطالعه ايديلسون .

[*] واج، مجارجه vácz آلمانجه Waitzen بودينك
شمالنده وطونه كنارنده در. نعمان، ۱۲۸۱ طبي، ج ۲، ص ۱۸۶ ده
مطالعه اولونسون .

خطوان . بودينك شرق شاليسنده در .

[۱] پسرم، يا خود و سپرم، بودينك غرب جو پيسنده در .
ويشغراد، بودينك شمالنده وطونه كنارنده در .

۱۰۸۷ سنه سی شعبانده ادرنه یه عزیمت هایون وقوعنده
 خسته بولونمقله معیت شاهانده کیده میوب آروجه آهسته
 آهسته انسای عزیمتمده جسرارکنه قریبده قره بیر
 چفتلکنده سنه مذکوره شعبانک یکریمی ایکنهچی کونی
 قرق ایکی یاشنده اولدینی حالده ارتحال ایدهرک نعشی
 استانبوله نقل و پدیرینک دیوان یولنده کائن ترهسنه دفن
 ایدیشدر [*].

[*] حدیقه الجوامع اسماعندی کتبخانه سی، نومرو ۲۲۴۷
 و ۲۲۴۸ ایله مطبوعی، ج ۱، ص ۲۱۵ ده کورولدیکی اوزره
 فاضل احمد پاشانک وفاته شعرادن ذکی .

جانب ادرنه یه ایش ایکن عزیمی درست
 چررلیده اولدی مکر رهزن احمد پاشا
 خبر فوتن ایشندی دیدی تاریخ « ذکی »
 « وطن جنت اوله مسکن احمد پاشا »

تاریخی سویله مشدر . پاشای مشارالیه حقنده - مهرداری حسن
 آغانک امر و روایتنه استناداً یازیلمش - « جوامع التواریخ »
 نامیله برأر واردرکه برنسخه سی اسماعندی کتبخانه سنده ۲۲۴۲
 نومرو - میله موجود اولوب « ابتداء امارت و وزارتندن قندیه
 فتحنه کانه صدور و ظهورایدن حوادث جپادآمی مشتمل » در .
 کوپرالی محمد پاشا کتبخانه سنده و فاضل احمد پاشا طرفندن وقف

عودت ایتمشدی. دولت عثمانیه نك تحت حمایه سنده بولونان قزاقلر خطمانه [*] له قرالی طرفندن تعرض و وقوع بمقله ۱۰۸۳ ده سلطان محمد خان رابع بالذات اختیار سفر ایله دكده ركاب همیونده بولونه رق « قنچه » قلعه نك [۱] اون كون محاصره ایله فتح و تسخیرینه بادی اولمش ،

[*] حدیقه الوزرا ، ولی الدین افندی کتبخانه سی ، نومرو ۲۴۱۴ ، یازمه نسخه سنده « دوره شنقو خطمانه » ، نور عثمانیه کتبخانه سی ، نومرو ۳۲۸۳ « دوره شنقو خطمانه » مطبوعنده ، ص ۱۰۷ « خطمانه » تاریخ زاشد ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۳۳۷ ده « قزاق خطمانی دوره شنقو » ده نیلمشدر . خطمان ، وقتيله قزاقلرک بيوکلرینه ویریلن عنواندر . بوعنوان ۹۸۳ ه و ۱۰۷۵ م تاریخنده لهستان قرالی « اتین باطور » طرفندن احداث اولومشدر . تاریخ زاشد ، مطبوعه عامره طبی ، ج ۲ ، ص ۲۶۱ مطالعه ای دیلسون .

[۱] قنچه Kamentz ؛ روسیه نك جنوب غربی جهتنده پترسبورغك ۱۰۶۰ و کیفك ۴۴۰ کیلو متره جنوب غربیسنده . و دینستره تابع است و تریس نهری اوزرنده « پولیه وایه » ایالتنك مرکزیدر . نهرك اوبر طرفنده بولونان اسکی محله یه برصو یوليله ارتباطی و قاه ایله بنتنده عثمانیلر طرفندن تأسیس اولومش مصنع برکوپریسی واردر . قلعه نك فتحنه نابی ، دوشدی قنچه حصنه نور محمدی

و شعرادن عفتی ،

قنچه ملکینی سلطان محمد آدی دشمندن

تاریخلرنی سوبله مشردر . تاریخ زاشد ، مطبوعه عامره طبی ، ج ۲ ، ص ۲۷۶ ده مطالعه ای دیلسون .

عزیمت ، ۷۴ ده ۲۶ کون محاصره دن سوکره او یوار
 قلعه سنی [۲] فتح ایله بیوک بر مظفریته نائل اولمش
 ونمچه لیلرله منافع دولت علیه موافق بر معاهده عقد
 ایله مش ، یکر می دوت سنه دن بری عثمانلیلرک تحت
 محاصره سنده بولونان گرید جزیره سنک ا کمال فتحی
 ایچون ۱۰۷۷ ده دونمای هایونله کرید صولرینه عزیمت
 ایله ۲۹ آی شدتلی تعرضلرله بعدالاشغال ۱۰۸۰ ده قندیه
 قلعه سنی فتح [۱] ووندیکلیلری جزیره دن طرد و اخراجله

تاریخی ۱۰۷۲ بی کوسترمکده ایله ده مطبوع حدیقه الجوامع
 - ج ۱، ص ۱۷۷ - ده مندرج « یقدی جسراملن سیل فنا کپرلنک »
 مصراعی - که اسعد افندی کتبخانه سی ، نومرو ۲۲۴۷ یازمه
 نسخه سنده « یقدی جسراملن سیل فنا کوپرولنک » و ۲۲۴۸
 نومرولو نسخه سنده « یقدی جسراملن سیل فنا کوپرولینک »
 صورتده مقید اولوب برنجیسی ۱۰۷۳ ، ایکننجیسی ۱۰۸۳
 سنه سنی تضمن ایدر - ۱۰۷۱ سنه سنی ارائه ایتمکده اولسیله
 تعییه لی ایدوکی وارد خاطر اولقده در .

[۲] او یوار ، بودینک غرب شمائیسنده در .

الله معین اولدی فتح ایله ک او یواری

مصراع تاریخی سنک قائلی صاحب ترجمه اولان فاضل احمد پاشادر .
 [۱] قندیه نك فتحه ،

حصار قندیه الندی بیک سکسانده دشمندن

مصراعی لفظاً و شعرادن « صافی » نك ،

لطف ایزد اولدی بیک سکسنده فتح قندیه

مصراعی لفظاً و معنأ تاریخدر .

مقام صدارتہ گچمش ، برسنبہ سوگرہ نمچہ لپلر اردل -
ترانسیلوانیا - قلاغنه تجاوزا یتمکله سر عسکر لکله او طرفه

افندی کتبخانہ سی ، نومرو ۲۴۱۴ ، وقعه نویس اسعد افندی
کتبخانہ سی ، نومرو ۲۲۴۱ یازمه نسخه لری و ۱۲۷۱ طبعی ، ص
۱۰۶ - ده « کوپرلی ملک عدم کوپریسنه باصدی قدم »
ونور عثمانیه کتبخانہ سی ، نومرو ۳۲۸۳ یازمه نسخه سنده « کوپرلی
ملک عدم کوپریسنه بصدی قدم » و حدیقه الجوامع - اسعد
افندی کتبخانہ سی ، نومرو ۲۲۴۷ ، صاحب کتبخانہ نک خطیله محشی
و ۱۲۳۶ ده یازیلش نسخه سی ، ینه مذکور کتبخانہ ، نومرو
۲۲۴۸ - ده « کوپرلی ملک عدم کوپریسنه باصدی قدم »
و ۱۲۸۱ مطبعه عامره طبعی ، ج ۱ ، ص ۱۷۷ « کوپرلی ملک
عدم کوپریسنه بصدی قدم » صورتنده مندرج بولونان مصراع
تاریخی عند الحساب کوپرلی محمد پاشانک تاریخ وفاتی اولان
۱۰۷۲ سنه سنی ارانہ ایتمه مکده اولمیه ،

کوپرولی ملک عدم کوپریسنه باصدی قدم
صورتنده حساب ایدیلک احباب ایتمکده اولوب ماقبلی ده حدیقه
الجوامع بالاده مذکور نسخه لرنده کورولدیکی اوزره ،

دولت خان محمدده محمد پاشا

بش سنه اون کون اوچ آی اولدی وزیر اعظم

« عهدیا » اولدی وفاتینه بو مصراع تاریخ

در . ینه اوراده کوریلن ،

دیدي تحمین ایله کوردکده « نثاری » تاریخ

تربه بی بدل و جای محمد پاشا

کتبخدا محمد آغا — قنزہ فاتحی صدر اعظم و سردار
ابراہیم پاشانک کتبخدا سی اولدینی پجونی تاریخندہ -
۱۲۸۳ مطبعہ عامرہ طبعی، ج ۲، ص ۲۳۲ - گوریلیورہ
۱۰۱۰ دە استونی بلغراد آلتندہ وقوعبولان حربده
شہید اولمشدر [*]

کوپریلی زاده فاضل احمد پاشا — صدر اعظم
کوپریلی محمد پاشانک اوغلی و خلفی اولوب ۱۰۴۵ تاریخندہ
کوپری قصبہ سندنہ دنیاہ کلشدر . بعدالتحصیل زمرہ
مدرسینہ داخل اولمش ابکن تبدیل طریق ایله ۱۰۶۹ دە
وزارتلہ از ضرورم ، ۱۰۷۰ دە شام والیاکنہ ، ۱۰۷۱ دە
درسعادتہ جلیبلہ صدارت قائمہ امامانہ نصب اولمش
ویدرینک ۱۰۷۲ سنہ سی ربیع الاولک ایکنجی کونی
وقوع وفاتنہ مبنی [۱] یکرمی یدی یاشندنہ اولدینی حالده

[*] پجونی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۲۳۶ ایله ، نعما
تاریخی ، ۱۲۸۱ مطبعہ عامرہ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۵۶ مطالعہ
ایدیلسون .

[۱] «سلسلہ الآصفیہ فی دوات الخاقانیة العثمانیة» دە ۸ ربیع الاول
دہ نیلمشدر . تاریخ راشد ، مطبعہ عامرہ طبعی ، ج ۱ ، ص ۱۶
دہ مطالعہ ایدیلسون . حدیقة الوزرا - شیخ الاسلام ولی الدین

فائضی ایچون « کان فرید دھرہ ادباً وفضلاً وکرمآ و مجدآ
وبلاغۃ و براعۃ و اطافۃ و ظرافۃ و دیوان شعرہ مشہور
سائر بین الحسن والجودۃ والجزالۃ والعدوبۃ » دید کدن
صوگرہ نفی ایہ بینلرنده « وقائع و حروب کثیرہ » وقوعہ
کلدیکنی و نفعینک فائضی حقندہ کی اہاجی مفرطہ سنک سہام
قضا [*] دہ مندرج بولوندیغنی بیان ایدیور . فائضی نک
وفاتنہ عطای نک سویلہ مش اولدیغنی تاریخلردن بری بروجہ
آتیدر :

او قوگ عبدالحلی افندی جانی ایچون فاتحہ .

قرہ پنچہ ؛ یاخود قرہ پنچہ — بوذاتہ دائر معلوماتہ
مطلع اولہ مدم . تاریخ عثمانی انجمنی مجموعہ سی ، سنہ ۴ ، ص
۱۳۹۱ دہ مندرج « بحارستاندہ بعض آثار تاریخہ » سرلوحہ لی
مقالہ دہ سیکتوار دہ بر « قرہ پنچہ » عالمہ سی بولوندیغنی کورولیور .

قرہ عمر آغا — « قرہ عمر پاشا » بشلی آغاسی
اولوب تریاقی حسن پاشانک معیتندہ قنیزہ دہ بولونہ رق
۱۰۱۱ دہ خدمات حسنہ سنہ مکافاۃ پچوی سنجاغی
عہدہ سنہ توجیہ ایڈیلش ، ۱۰۲۶ دہ باطوم بکلر بکیسی
اولمش ۱۰۴۱ تاریخندن صوگرہ اورادہ وفات ایتشدر .

[*] کشف الظنونہ باقسون .

هر شاعر ك بتون دیوانی و مجموع مثنویاتی کوروب واصل
 نصاب بلاغت اولان ابیاتی اثبات ایلشدر که حقاً که منقح
 مجموعه در، عربی و فارسی دواوینی دخی تتبع ایلوب انتخاب
 ایتشدی . بیاضه چیقما دین دفتر عمری تمام اولدی . مرتب
 دیوانی و لیلی و مجنون و ساقی نامه سی وارد . طرز مطبوع
 و نازک اوزره نظم ایلوب اتمامه ایام مساعد اولدی « دیمش
 ایسه ده » حسنات حسن « دن بحث ایتمه مشدر .

عطایینک روایتنه نظراً فائضی نک بعض غزل لاری
 شیخ الاسلام یحیی افندی تنظیر ایله مش و ر غزلنک مقطعه ده
 پیروی اولوب نوله یحیی تتبع ایلسم ،
 بوزمین بر کامل عالیهم وادیسیدر .
 دیمشدر [*] .

« محمدالحی » د « خلاصة الاثر فی اعیان القرن الحادی
 عشر » نام اثرنده - ۱۲۸۴ طبعی ، ج ۲ ، ص ۳۴۲ -

[*] مشارالیه یحیی افندی نک توجه حال مفصلی ، افاضل عثمانیه دن
 ابن الامین محمود کمال بک افندی طرفندن یازیله رق (آثار مفیده
 کتبخانه سی) هیئت واسطه سیله ؛ ۱۲۳۳ ده مطبعه عامره ده طبع
 ایدیلن دیواننه درج اولونمشدر . بو بیت احتوا ایدن غزلنک مطلبی :
 چاک سینهم سیل اشکم دمدم وادیسیدر ،
 صولری خونین آقرسه نوله غم وادیسیدر .
 اولوب دیواننده و - مذکور طبعی - ص ۱۵۵ ده مندرجدر .

آرپهلق ویریلش ایسه ده اوچ آی سوکره قاضی سابق ابقا ایدیلشدر . ۱۰۳۱ رجبنده وقعه عثمان خان ثانی گونی سرای سلطانیده بولومغله خسته لانونب شهر مذکور او اخرنده ارتحال ایده رك جدی معلول امیر افندی مکتبی ساحه سته دفن اولونمشدر [*] . عطای ، وفاتنه « اکر چه مرحومک محبتنده مقلدو محقق یکدل و مستفق اولمغله مرض ساری فرقت عرض عام خلق عالم وهر کس داغ حسرتله مؤلدر ، اما بو حقیر ایله اولان یکجهتی اتحاد بر فحوای محبة الالباء قرابة الاولاد لازم ماهیت و مادر زاد اولمغین حمامه لازمه حسرت سائره موجب درد سر ایسه ، فقیره مرض هائل و جرعه جام محنت غیره نسبت باعث چین پیشانی ایسه ، فقیره سم هلاهل اولمشیدی . ده یه رك اظهار تأسف ایتمش و آناری حقنده ده « مرحومک دنار خاص الحاص آنارندندر که زبده الاشعار جمع ایتمشدر .

[*] معلول امیر افندی ، دوحه المشایخ ، مطبوعی ، ص ۳۰ ده کورلدیکی اوزره زنجیرلی قیو قرینده کائن دارالقراسنده مدفوندر . فائضی نك تاریخ وفاتی ، کشف الظنون مسوده سنک کاتب چلبی خطیله اولان قسمنده ۱۰۳۱ و بولاق طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۹۶ واستانبول طبعی ، ج ۱ ، ص ۵۱۸ ده ۱۰۳۲ وینه بو طبعلری ، ج ۱ ، ص ۴۵۵ و ج ۲ ، ص ۵ ده ۱۰۳۱ سنه سی کوس-تریلش ، خلاصة الأثرده « فی حدود سنة اثنتین وثلاثین والف » ده نیلمشدر .

پدری فیض الله افندیکن بعد التمام ذی القعدة ۱۰۱۳ هـ معلّم مقام احمد
خانی مصطفی افندیکن [۱] ملازم و ۱۰۱۶ ذی القعدة سندن
۱۰۲۷ ذی الحجة سنه قادیار بعض مدارسه مدرس اولدقندن
صوگره شهر مذکورده سلانیک قاضیسی اولمش و بو
مأموریتنه تاریخ اوله رق « قضاء عبدالحی » ترکیبی کندیسی
بولمشدر. [۱] ۱۰۲۹ ربیع الاخرنده قاضی شام [۲] اولوب
استانبوله وصولنده بو مأموریتنه بر دیکری تعیین ایدیگیله
معزول اولمش، ۳۰ جمادی الاخره سنده مدلی قضاسی

[*] ترجمه حالی، حدائق الحقائق فی تکملة الشقائق، مطبوعی .

ج ۲، ص ۵۲۲

[۱] فاضلی دیوانی، اسعد افندی کتبخانه سی نومرو ۲۵۹۸:

پادشاه زمانه عثمان خان	افسر آرای مسند جم وکی
لطف ایدوب منصب سلانیکی	مردۀ فقری فیضی ایلدی حی
حق بوکم بو عطای شاهانه	اولدی رشک روان حاتم طی
عن قریب اوله دولتنه مضاف	کشور اصفهان و ملک ری [*]

بو عطای شهبانه تاریخین

دیدى هاتف « قضاء عبدالحی »

[*] « کشور اصفهان و ملک ری » .

خلاصة الاثر - ج ۲، ص ۳۴۲ - ده ۱۰۲۶ کوستر بلشدر.

[۲] خلاصة الاثرده « وعزل عنها فأقام معزولاً الى أن مات

ولم ينل غيرها » ده نیلمشدر .

صدورندن فیض الله افندی [*] مشار الیهک پدری ده «قاف احمد چلی» دینمکه عریف وقانونی سلطان سلیمان خان عصری علماسندن بولیلی شمس الدین احمد افندی ابن مصطفی [۱] اولوب، جدّ مادریمی، ابوالسعود افندی دامادی مفتی الانام نقیب الاشراف معلول زاده سید محمد افندیدر [۲]. عطای تاریخ ولادت ۹۹۸ کوسترمش، سجال عثمانیده ۹۸۰ ده نیلمشدر. [۳]

[*] ترجمه حالی، حدائق الحقائق فی تکملة الشقائقده، - ۱۲۶۸ مطبعة عامره طبری، ج ۲، ص ۵۳۹ - مندرج اولوب عطای، «اسم شریفلی مصطفی ایکن صنع الله افندی حضرت تلی - ترجمه حالی، مطبوع دوحة المشایخ ص ۳۹ ده کوریلین شیخ الاسلام صنع الله افندی - ایله همعصر وهمایه اولغین نام ونشاند همرنک واسم و رسمده دنکادنک اولغیچون فیض الله اسمنی اختیار و فیضی مخلصنی مایه اشتهار قیلمشیدی «دیور» .

[۱] حدائق الشقائق ۱۲۶۹ مطبعة عامره طبری، ص ۵۰۲
[۲] ترجمه حالی، مطبوع دوحة المشایخ ص ۲۹ و دوحة النقا، ۱۲۸۳ طبری، ص ۱۳ ده مندرجدر .

[۳] حدائق الحقائق فی تکملة الشقائق، آياصوفیه کتبخانه سی نوسرو ۳۱۸۲، ورق ۲۷۰، اسم افندی کتبخانه سی، نوسرو ۲۳۰۹ - که ۱۰۵۳ ده یازیلشدر - ورق ۳۹۴ و مطبوعی، ج ۲، ص ۶۶۰، اسلاف ۱۳۱۱ طبری، ج ۱، ص ۵۲ . خلاصة الاثر فی اعیان القرن الحادی عشر، ج ۲، ص ۳۴۲ ده تاریخ ولادت ذکر ایدیلده مشدر . بوتاریخ، هر حالده شایان تدقیقدر .

ابقا و تقریری حاوی اولان مقرر نامه واصل اولمغه
 باغچه سرایه عودت ایله مش [*] ، انکروس و وارات
 سفر لرنده و افلاق مسئله سنده حسن خدمتی کورولمشدر [۱].
 اموال غنائم ایله غازی کرمان نامنده برقلعه بنا اتمش و ۱۰۱۶
 سنه سی شعباننده وفات ایتمکله باغچه سرایده پدری تر به سنه
 دفن ایدیلشدر . السنه ثلاثه ده شاعر اولوب مخلصی
 « غزایی » اولدینی ،

عزم ایدر اولدی غزایی سفره سلطانم
 مصر اعندن آ کلاشلمقده در [۲] .

فألضی — اسمی عبدالحی اولوب « قاف زاده »
 دینلمکله معروفدر . پدری ، سلطان احمد خان اول عصری
 [*] نعیم تاریخی ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۱۷۱ ، ۱۷۵ ایله
 پجوبی تاریخی ، ج ۱ ، ص ۱۹۷ ، ۲۰۵ « کلبن خانان » مطبوعی
 ص ۳۴ ده تفصیلات واردر .

[۱] نعیم تاریخی ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۱۹۵ ایله
 پجوبی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۸ ، ۱۷۴ ، ۱۷۵ ، ۲۵۰ ده تفصیلات
 واردر .

[۲] رایته میل ایدرز قامت دلجو برینه
 توغه دل باغله مشر کا کل خوشبو برینه
 مطلعلی غزلی تنظیم و تخمیس ایدیلشدر .

کشیدن اکثریسی مقتول اولدقدن صوکره کندیسیده
اسیر ایدیلهرک یدی سنه قهقهه قلعه سنده محبوس
قالمشدر [*]. بعد الحلاص ارضرومه کلدیکی زمان، قریم خانی
بولونان بیوک برادری اسلامکرایک وفاتنه مصادف اولمغله
۹۹۶ سنه سنده قریم خانلغنه تعیین ایدیلمشدر. اگری سفرنده
- ۱۰۰۵ سنه سی - اردوی هایونده بولونان قلغانی، یعنی
ولی عهدی فتحکرای - اثنای حربده کی مساعی حسنه سنه
مبنی صدراعظم سنان پاشانک سوقیله - خانلق مقامنه تعیین
اولونمغله استانبوله کیتمک اوزره بحرأ سینوبه وصولنده،
سنان پاشا انفصال ایدهرک صدارته ابراهیم پاشا تعیین
ایدیلش وینلرنده حب و موالات بولوندیغندن کندیسنک

[*] ینه کلبن خانان، ص ۲۳ ایله پچوبی تاریخی، مطبوعی،
ج ۲، ص ۵۵ و افشار اولوسی امراسندن وشاه عباسک
کتابداری اولان صادقنک - صادق بیک، ترجمه حالی، سلیمان
فهم افندیکن سفینه الشعراسنک، ۱۲۵۹ مطبوعه عامره طبعی
۳۴۰ نجی صحیفه سنده مندرجدر - «جمع الخواص» نام تذکره
شعراسیده مطالعه ایدیلسون. بو اثرده «قلعه حبسی دین ...»
ده نیله رک بحبسک اسمی ذکر ایدیله مشدر.

۱۴۲ نجی صحیفه نک ۱ نومرولی حاشیه سنده مراجعت
ایدیلسون.

قرق بش پاره طوپنی ضبط ایتدم دیدی « [۱*] . « حسن پاشا ایجه قره بی شاهین طوپه کوندروب اول دخی فردیناندوس قرالک چادرین نشانه آلوب آتدقده باذن الله تعالی خطا ایتیموب فردیناندک باشی اوزرندن کچوب اوتاغنی پاره لدی « [۱] افاده لری کورولمکده در .

غازی کرای — دولت کرایک اوغلی واسلام کرایک کوچک برادریدر . بیوک قارداشی محمد کرای [۲] معیتیه شرقه عزیمت [۳] ومومی الیه محمد کرایک بلارخصت عودتی متعاقب [۴] ، مستصحبی اولان اوچیزقدر آدمیله شرق سرعسکری عثمان پاشانک معیتنده قالوب دیل آلق ایچون مأموراً کز مکده ایکن ایران اردوسنه تصادفنده قاجایوب همان حربه کیرشمش ومعیتی بولونان اوچیز

[*] نعیا ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۸۳ .

[۱] نعیا ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۸۴

[۲] ۱۲۳۹ تاریخنده وفات ایدن حلیمکرایک ، کلبن خانان

نام اثری ، ۱۲۸۷ مطبعه عامره طبعی ، ص ۲۲ ، سمین محمد کرای ثانی .

[۳] پچویی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۵۲ مطالعه

اولونسون .

[۴] پچویی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۶۱ مطالعه

ایدیلسون .

حسام بك جامعی [*] حظیره سنه دفن اولونمشدر . وفاتنه قافزاده فائضی مرحوم ،

جهانندن كتدی صنع الله افندی
مقامی اوله نزهتگاه جنت
دیدم ای فائضی تاریخ فوتن
« الهمی ایله صنع الله رحمت »

تاریخنی سویله مشدر . مفصل ترجمه حالی حدائق الحقائق
فی تکملة الشقائق ۱۲۶۸ مطبعة عامره طبعی، ج ۲، ص ۵۵۲
ایله دوحة المشایخ، مطبوعی، ص ۳۹ ده مندر جدر .

طوپجی باشی — متن اثر — ص ۱۰۰ و ۱۰۱ — ده
« طوپجی باشی قره پنجه » ده نیلمش ایسه ده نعیانك « اینجه
قره احمد آغا نام طوپجی باشی اول کون جمهور ملاعینه
پر تاب ایلدیکی طوپ باذن الله تعالی خطا ایلیوب جمعیتلرنی
سوقاق سوقاق پریشان ایدردی » [۱] . « اینجه قره دینسکله
معروف طوپجی باشی پاشانی قارشولیوب همتکنز ایله کفارك

[*] حدیقه الجوامع ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۹۰ مطالعه
ایدیلسون .

[۱] نعیما ، ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۷۲

کونی ثاباً شیخ الاسلام اوله رق [۰] سنه مذ کوره شعباننک
یکرمی بشنبجی کونی انفصال ایتمش [۱] ، ۱۰۱۳ محرمده
ثالثاً مشیخته تعیین ایدیلهرک ۱۰۱۵ ربیع الاولنده منفصل
اولمش [۲] وسنه مزبورده رجینده [۳] رابعاً شیخ الاسلام
اولوب ۱۰۱۷ صفرنده عزل وتقاعد ایدیلشدر . بعدالحج
۱۰۲۱ صفرینک سکنزنجی صالی کونی وفات ایدهرک صلاة
جنازه سی اسکداری هدائی محمود اقدی [۴] امامتله فاتح
جامعشریفنده ادا ایدیلش وقونانغه قریب اولوب طرفندن
منبر وضعیله جامعہ تحویل اولونان قرق چشمه قربنده کائن

[۰] نعما ، ۱۲۸۱ طبی ، ج ۱ ، ص ۳۰۷ ، مطالعه

اولونسون .

[۱] نعما ، ۱۲۸۱ طبی ، ج ۱ ، ص ۳۱۳ ده سبب

عزلی حقنده تفصیلات واردر . ص ۳۱۰ ده مطالعه ایدیلسون

[۲] نعما ، ۱۲۸۱ طبی ، ج ۱ ، ص ۴۴۶ ، ۴۴۷ ، ۴۴۸ ده

تفصیلات واردر .

[۳] نعما ، ۱۲۸۱ طبی ، ج ۱ ، ص ۴۵۰ مطالعه

اولونسون .

[۴] مشارالیهک ترجمه حالی ، حدائق الحقائق فی تکملة

الشقائق ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۷۶۰ ده مندرج اولوب

تاریخ ارتحالی حدیقه الجوامع - مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۱۹۷ -

مفادنجه ۱۰۳۸ سنه سی ربیع الاولیدر .

همم جود جهاندارى خان احمدله
« على پاشاموره يى الدى عدودن سرپا »

شيخ الاسلام صنع الله مصطفى افندى — « عمادى »
عصر سلطان سليمان خان قانونى ده آناطولى قاضيعسكرى
اولان اسكليلى جعفر افندى [*] نك مخدومى اولوب
تاريخ ولادتى ۹۶۰ در . ۹۷۸ سنه سى رمضانندن ۹۹۸
ذى القعدة سنه قدر بعض مدارسه مدرس ، شهر مذ كورده
بروسه ، بالاخره ادرنه ، ۱۰۰۰ رجينده استانبول
قاضيسى ، وسنه مزبورده شوالنده آناطولى ، ۱۰۰۱ شوالنده
روم ايلي قاضيعسكرى اوله رق ۱۰۰۳ جمادى الاولاسنده
بالانفصال تقاعد ايدلمش ، ۱۰۰۸ ربيع الاولنده مقام
مشيخته تعيين اولونمش [۱] ، ۱۰۱۰ صفرنده معزول
اولمشدر [۲] ، ۱۰۱۱ رجبك يكرمى ايكنجى جمعه ايرتسى

[*] ترجمه حالى ، حدائق الحقائق فى تكلمة الشقائق ،
مطبوعى ، ج ۱ ، ص ۱۳۶ ده كورولور .

[۱] مقام مشيخته بولونان معلم ساطانى سعدالدين افنديك
۱۰۰۸ سنه سى ربيع الاولك اون ايكنجى پنجشنبه كوني وقوع
وفاتى اوزرينه . مشاراليهك ترجمه حالى ، اثرى اولان « تاج التواريخ » ك
مطبوعنده « مقدمه » سرلوحه سيله مندرجدر .

[۲] نعيما ، ۱۲۸۱ طبعى ، ج ۱ ، ص ۲۳۱ ايله ، ص
۲۵۲ مطالعه ايدلسون .

آوہ رین ایجرہ اولئر وطن آوارہ اولوب
 باشنه کلدی بلا ویردی قرونی اعدا [*]
 قالمدی قلعه قستل یداعداده مدد
 صوب اسلامه نصیب اولدی متون حصنی دلا^[۱]
 اینه بختیله^[۲] بنفشه ، چوقه ، اسپورلغه
 آیاماوره ، سوده ، برقاچ آطه لر بیهمتا
 حمد بوجه سنک اولدی میسر فتحی
 بر عزیزمتله جهان ملکی آندی حقا
 هیچ پرکو دیودخل ایلیه مز اهل اولان
 بونجه نصرت ایله آدم نیچون اولماز کویا
 چیقہ بی شبهه بومصر عده «رحیمی» تاریخ
 جمله مصر علری عدی ایله بیچون وچرا

[*] عاشق پاشا زاده تاریخی مطبوعی ، ص ۲۵۵ ایله
 تاج التواریخ ۱۲۸۰ مطبعه عامره طبری ، ج ۲ ، ص ۹۶ ،
 پچوینی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۱۷۲ ده مطالعه
 ایدیلسون .

[۱] عاشق پاشا زاده تاریخی ، مطبوعی ، ص ۲۵۸ ایله ،
 تاج التواریخ ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۹۶ مطالعه اولونسون .

[۲] عاشق پاشا زاده تاریخی ، مطبوعی ، ص ۲۵۴ ،
 تاج التواریخ ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۸۸ مطالعه ایدیلسون .

قطعه تاريخيه سنى سويله مشدر . مورد فتوحانى حقمنده ، ينه
« رحيمى » بلك انشاد ايتديكى منظومه تاريخيه نك بعض
ايباتى بوجه آتيدر :

اولا فتح جديد اطه استنديل
برا و بجرأ اولوب بونجه فتوحات اعلا
عون حق ايله قوى كورفسى بش كونده آلوب [*]
آه حسرتله كلوي اله ويردى اعدا
پلاموط قله لرى فتحى اولنجه تا كه
انا پوليده اوآن ايجره آلمشدى شها
« مات » ده برجامع على دم استيلادن
كه آنك نامى هلاله اولوب انكشت نما
« طهروايتى » امرندن النجه مايه
اسم اكا جامع خان احمد اولندى اعطا
مورده دن قالمدى بر قريه دلا اعداده
قويمدى آدى بويك ماهده هپ شهر و قرا

[*] عاشق پاشا زاده تاريخى ، ۱۳۳۲ مطبعة عامره
طبي ، ص ۱۴۹ الى ۱۵۲ ، تاج التواريخ ، ۱۲۸۰ مطبعة
عامره طبي ، ج ۱ ، ص ۴۶۳ و پچويى تاريخى ، مطبوعى ،
ج ۱ ، ص ۱۹۴ ده مطالعه اولونسون .

در سرای مغان رفته بود و آب زده
 نشسته پیر و صلائی بشیخ و شاب زده
 مطلع علی غزلانک
 خرد که ملهم غیبست بهر کسب شرف
 زبام عرش ترا بوسه بر جناب زده [*]
 بدیندن بالا استبباط ،

ای وزیر خجسته فال و سعید
 یا ورست عون حق ترا بی ریب
 ترجمان لسان غیب بکفت
 شده تاریخ فتح «ملهم غیب»

بخاک باک او چون بر گذشتم
 نکه کردم صفا و نور مرقد

نظم تاریخی مفاد نجه ، ۷۹۲ کوستریلش ، تذکره دولتشاه ،
 مطبوعی ، ص ۱۳۷ ده « وفات خواجه حافظ در شهر سنه
 اربع و تسعین و سبعمائه بوده و در مصلی شیراز مدفونست »
 ده نیلمشدر .

[*] حدیقه الوزرا ذیلی کل زیبا ، ۱۲۷۱ طبعی ، ص
 ۲۱ ده بووجهله ، و دیوان حافظ ، ۱۲۵۵ و ۱۳۰۰ استانبول
 طبع لرنده ،

زبام عرش صدش بوسه بر جناب زده
 تبریز و بمبای طبع لرنده
 زروی صدق صدش بوسه بر جناب زده
 صورتنده مندر جدر . تاریخ راشد ، ج ۴ ، ص ۶۶ ده باقلسون

۱۱۲۷ ده پاشای مرحومك بيوك تذكرة جیسی - تذكرة
اول - اولمغه [] ، موره فتوحاتك ابتداسنده - « لسان
الغیب » لقب خواجه محمد شمس الدین حافظ شیرازی نك - [۱]

[*] تاریخ راشد ذیلی، کوچک چلبی زاده اسماعیل عاصم افندی
تاریخی، ۱۲۸۲ مطبوعه عامره طبعی، ص ۲۴۱ ده مطالعه
اولونون .

[۱] مشارالیهك ترجمه عالی، سلیمان فهم افندینك « سفینه
الشعرا » سی، ۱۲۵۹ مطبوعه عامره طبعی، ص ۱۵۲ ایله
« تذكرة دولتشاه » ۱۳۱۸ بومبای طبعی، ص ۱۳۵ ده
« مجمع الفصحا » مطبوعنده و دیوانی حقنده ابوالسعود افندینك
و برمش اولدینی فتوی، كشف الظنون بولاق طبعی، ج ۱، ص
۳۸۹ و استانبول طبعی ج ۱، ص ۵۰۸ ده مندرج اولوب تاریخ
وفاتی تقویم التواریخده،

چو در خاک مصلی دفن کردند

بود تاریخ او « خاک مصلی »

بیته استناداً که دیوانك تعلیق خط ایله، ۱۳۱۸ تبریز

لیتوغرافیا طبعی ایله بومبای لیتوغرافیا طبعنده،

چو در خاک مصلی یافت منزل

بجو تاریخش از « خاک مصلی »

صورتنده مندرجدر، ۷۹۱ وینه بو طبعلرنده کوریلان،

بسال با وصاد و ذال ابجد

زدور هجرت میمون احمد

بسوی جنت اعلی روان شد

فرید عهد شمس الدین محمد

صو کمری اتصالده کائن قوناغذک خزیمه او طه سنده
برکتبخانه تأسیس ایله مشدر [*].

حبش والیسی مصطفی پاشانک مخدومی اولمغله « حبشی
زاده » لقبیله تلقیب ایدیلمش اولان و ترجمه حالی ، سالم
تذکره سی ۱۳۱۵ طبعی ، ص ۲۸۰ ایله تذکره فطین :
خاتمه الاشعار ، ۱۲۷۰ لیتوغرافیا طبعی ، ص ۱۳۲ ، و بر
مشاعره سی ، تاریخ عطا ، مطبوعی ، ج ۴ ، ص ۱۹۸ ده
مندرج بولونان « رحیمی » مخلص عبدالرحیم بک [۱]

« اسدالغابة فی معرفة الصحابة » نام اثری - ۱۲۸۰ مصر طبعی ،
ج ۵ ، ص ۱۸ ده مندرج اولوب ، اوراده ده « وتوفی أبوذر
بالربذة سنة احدى و ثلاثين أو اثنتين و ثلاثين » ده نیلمشدر . حقنده
شرفوارد اولان احادیث جلیله ، ینه بو اترك ۱۸۷ نجی صحیفه سنده
مندرجدر . استانبولک محاصره سی ایسه ینه ابوالفدا - ۱۲۸۶
مطبعة عامره طبعی ، ج ۱ ، ص ۱۹۷ - ده کورولدیکی اوزره
۴۸ سنه سی اولمغله بوذاتک « ابوالغفاری » اولدینی تظاهر
ایتمکده در . پاشانک مفصل ترجمه حالی ، تاریخ عطا ، ج ۲ ، ص ۸۴ ده در .
[*] بوکتبخانه حقنده کی تفصیلات مطبعة عامره ده طبع
ایدیلکده بولونان « معارف عمومیه نظارتی تاریخچه تشکیلات
واجرا آتی » نام اترك ذیلنده مندرجدر .

[۱] شهید علی پاشانک منتخبی اولان مکاتیب نابی ایله
شاعر مشارالیهک باشایه انتسابدن اول یازدینی مکاتیب و مذاکری
پاشانک امر مخصوصیله جمع و تدوین ایتمشدر .

حرم قبولرندن وفا میدانہ کیدہن قابو خار جندہ ، سامانیہ

غایت کوچک و قیصہ اولغله خردہ قارنجہ معناسہ اولان «ذر»
 لفظیلہ بالتکنیہ « ابوذر » ده نیلمشدر ، « اسامی » نك افاده سنه
 نظراً حضرت ابو بكر صدیقك ارتحالندن صوكره شامه هجرت
 ایدهر ك حضرت عثمانك زمان خلافتنه قدر اوراده قالمش وتاریخ
 ابوالفدا - ۷۶۴ سنه سی وفات ابدن محمد بن شاکر بن احمد
 الکتبی نك ، ابن خلكانك « وفيات الاعیان فی أنباء ابناء
 الزمان » نام اثرینه ذیلاً یازمش اولدیبنی « فوات الوفيات » ك
 بولاق طبعنده مندرج بولونان « ملك مؤيد عمادالدین اسماعیل
 بن ملك افصل علی بن كثیر » ك مؤلفاتندن اولوب نامی « المختصر
 فی أخبار البشر » یاخود « المختصر فی تاریخ البشر » در - ۱۲۸۶
 مطبعه عاصره طبعی ، ج ۱ ، ص ۱۷۵ ده و ۲۵ سنه هجریسی
 وقایعی میاننده کورولدیکی وجهله معاویه طرفندن وقوعبولان
 شکایت اوزرینه مدینه منوره یه بعدالجب - جوارمدینه - یثرب ،
 طیه - ده کائن « ربذه » قریه سنده اقامته مأمورا اولوب ابوالفدانك
 افاده سنجه ۲۵ واسامی نك افاده سنه نظراً ۳۲ تاریخ هجریسنده
 اوراده ارتحال ایله مشدر . متن قاموس ، ۱۲۷۲ محرك بولاق
 طبعی ، ج ۱ ، ص ۳۰۲ ایله قاموس ترجمه سنده « الربذه »
 مدینه قربنده برقریه آیدرکه ابوذرغفاری رضی الله عنه اوراده
 مدفوندر « ومعجم البلدان ، ۱۳۲۴ مصرطبعی ، ج ۴ ص ۲۲۲
 « الربذة من قرى المدينة على ثلاثة أميال قریبة من ذات عرق علی
 طریق الحجاز اذا رحلت من فید ترید مکة وبهذا الموضع قبر
 أبي ذر الغفاری » ، ترجمه حال مفصلی ، « ابن اثیر » ده نیلمکله معروف
 « عزالدین ابی الحسن علی ابن محمد بن عبدالکرم الجزری نك

بوقبری ایلدی احیا شهید علی پاشا

تاریخی سویه مش و امام سلطانی پیری زاده محمد افندی [*] بومصرع تاریخی نی احتوا ایتک اوزره برقصیده تنظیم و برلوحه به تمیق ایله ایوانسرای قریبنده ، پاشای مشارالیهک ۱۱۲۸ ده انشا کرده سی اولان « چنارلی چشمه مسجدی » نه تعلیق ایتشدر [۱] . پاشای مرحوم ، شهزاده جامع شریفی

[*] ترجمه حالی ، مطبوع دوحة المشایخ ، ص ۹۳ ، مطبوع تذکره سالم ، ص ۴۰۸ ، مطبوع تذکره فطین ، ص ۲۳۲ ده مندرج شیخ الاسلام پیری زاده صاحب محمد افندیبر .

[۱] حدیقه الجوامع مؤلفی حسین افندی اثرنده - ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ص ۷۴ - « اتصالنده اولان قبرک صاحبی کندی قبری احیا ایلک باندده رؤیاده پاشای مزبورده رجا ایلکله فوقانی برمسجد و سقفی کشاده برتره بنا ایلشدر . « ابوذرغفاری » دینکله معروفدر « دیمش ایسه ده ، کنانه بن حزیمه به نسبت ایدیلن قبیله شعباتندن « بنوغفاره » منسوب اولوب کبار اصحاب کرامدن وزهد و صدقک مدحی حقنده برقاچ حدیث شریف وارد اولان و معلم ناجی مرحومک - ولادت ۱۲۶۵ وفاتی ۲۶ رمضان ۱۳۱۰ - « اسامی » نام اثری ، ۱۳۰۸ طبعی ، ص ۳۵ ده کورولدیکی اوزره « لوصلیتم حتی تکونوا کالخنائر لم ینفکمم ذلک حتی تجبوا آل رسول الله » - « یابلر و کمر لر کبی خیمه قداوانجه به قدر نماز قیسه کز آل رسوله محبت ایتدکجه فائده سی اولماز » - دیمش اولان « جندب بن جنادة الغفاری » که عاصم افندیکن قاموس ترجمه سنده کی افاده سنه نظراً کندیسسی و اوغلتک جسته لری

ایادی اعدایه کچمش و قلمش اولان نیجه قلاع و موافقی فتح ایله مشدر [*]. ۱۱۲۸ ده مجارستانده کاشن وارادین اوزرینه سفرایدوب اورادهده موفق اولمقده ایکن سنی اللی به قریب اولدیغی حالدہ انسای حربده جبهه پاکنه قورشون اصابتیه شهید اولمش [۱] ونعشی بلغرادہ نقل وقلعه بالاداخلنده کاشن سلطان سلیمان خان قانونی جامعشریفی حظیره سنه دفن ایدیلمشدر [۲]. مشارالیهک شهادتیه یتاغان محلهسی [۳] امامی شاعر و خطاط و ائق ابراهیم افندی [۴]،

[*] تفصیلاتی، تاریخ راشد، ۱۲۸۲ مطبعه عامره طبعی، ج ۴، ص ۷۳، ۷۷، ۸۶، ۱۱۳، ۱۲۵، ۱۲۶ ده کورولور . [۱] تفصیلاتی، تاریخ راشد، مطبوعی، ج ۴، ص ۲۵۲ ده مندرجدر .

[۲] عثمانلیق شانک اعلاسنه سیفاً وعلماً خدماتده بولونان پاشای مشارالیهک بقیه عظامنک استانبوله کتیریلسی تمی اولونور . [۳] حدیقه الجوامع، مطبوعی، ج ۱، ص ۷۵ و ۲۲۴ مطالعه اولونسون .

[۴] ترجمه حالی، تذکره فطین : خاتمه الاشعار، ۱۲۷۰ لیتوغرافیا طبعی، ص ۴۳۰ ایله خط و خطاطان، ۱۳۰۵ طبعی، ص ۹۰ ده مندرج اولوب، ترجمه حال، فصلی تاریخ سید حاکمه کوریلن خطاط مشهور اگری قبولی محمد راسم افندیکن کوچک برادریدر . فرق سنه قدر کتباتده تدارک ابتدکی پاره ایله جبه کیدوب عودتده، ۱۱۶۸ ده انطاکیهده وفات ایتمشدر .

سكانندن و بعض وزرا كڻخدا لڻي متقاعدانندن حاجي حسين آڱانك مخدوميدر . عصر احمد خان ٺانيدہ اندرون ھايون ڪيلار خاصه اوڻه سنه [*] داخل اولوب ، عهد سلطان مصطفي خان ٺانيدہ سرڪاڻي ، ۱۱۱۵ شوالندہ رکابدار ، ذي الحجہ سنده چوقدار ، ۱۱۶ شعبانندہ سلحدار ، [۱] ۱۱۲۴ سنه سي صفرينك بشنڇي ڪوئي مع الوزاره داماد شھرياري اولدي [۲] . ۱۲۱ ده وزير ٺاني وقبريس واليسي اولهه رڻق ۱۲۳ محرمنده واليا لڪڻ استعفا ايتمش ، ۱۲۵ ربيع الاخرى غره سنده رکاب ھايون قائمقامي ايڪن صدراعظم اولمش ، [۳] روسيه ولھلي مصالحو لڻي سرحد ختامه ايصال ، ۱۲۷ ده عسا ڪر ڪافيه ايله مورديه بالعزيمه

- [*] تاريخ عطا - اندرون ھايون تاريخي - ، مطبوعی ، ج ص ۱۵۴ ، ۱۶۳ ده ڪيلار خاصه اوڻه سي حقنده معلومات واردر .
- [۱] اندرون ھايونه مخصوص اولان يوماً موريتلر حقنده ايضاحات وتفصيلات ، تاريخ عطا ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۲۰۱ ، ۲۰۰ ، ۲۰۹ د - مندرجدر .
- [۲] تاريخ راشد ، مطبعه عامره طبعی ، ج ۳ ، ص ۲۶۱ مطالعه اولونسون . سلطان احمد خان ٺانك ڪريمه محترمه سي « فاطمه سلطان » ي تزوج ايله مشدر .
- [۳] تاريخ راشد ، ۱۲۸۲ مطبعه عامره طبعی ، ج ۴ ، ص ۵ ده تفصيلات واردر .

ذی الحجہ سندہ دفعہ ثالثہ اولہ رق ریاست کتابہ تعیین اولونان شامی زادہ محمد افندینک - دامادی قاضی زادہ ابراہیم پاشا ایہ برلکدہ - اعدامی ۱۰۷۴ سنہ سی ، [*] و محمد افندینک برادری اولوب سلیمانہ خطیبی ایکن ۱۰۴۹ شوالندہ دفعہ آناتولی پایہ سیہ امام سلطانی اولان حسین افندینک تاریخ وفاتی دہ ۱۰۶۹ جمادی الاولاسی اولغلہ متن اُردہ [۱] کوریلن شامی زادہ نک دیگر برذات اولسی وارد خاطر اولویور .

شہید علی پاشا - « داماد علی پاشا » [۲] بازار کونی [۳] قربندہ ازنیق کولی ساحلندہ سلوز قریہ سی [*] تاریخ زراشدہ ، ۱۲۸۲ مطبعہ عامرہ طبعی ، ج ۱ ، ص ۴۰ دہ تفصیلاتی کورولور .
[۱] متن اثر ، ص ۴۹ .

[۲] وزیر وشاعر حکیم ، راغب پاشا مرحومک حقوق قدیمہ بہ مراعات و وفا کارلغنی مبین اولان ترجمہ حال مفصلی سفینۃ الرؤسا : حلیقۃ الرؤسا ، مطبوعی ، ص ۹۸ دہ مندرج اولوب ۱۱۷۲ دہ وفات ایدن رئیس الکتاب دلاور آغا زادہ عمر وحید افندینک ، حدیقہ وزرایہ « کل زیبا » نامیلہ یازمش اولدینی ذیل ، مطبوعی ، ص ۱۹

[۳] بازار کونی ؛ خداوندکار ولایتک بروسہ سنجاغنه ملحق برقضا مرکزی قصبہ اولوب ازنیق کولنک ۲ کیلو مترہ غربندہ واقعدر .

ساطورجی محمد پاشا — قہوجی ہاشمی ، یکپچری
آغاسی ، روم ایلی بکھر بکیسی ، ۱۰۰۵ دە وزیر خامس
ووارات سفیرینہ سردار اولوب ۱۰۰۷ سنہ سی ذی الحجہ سنک
اون ایکنجی گوئی بلغرادده اعدام ایدیلمشدر [*].

سکتوار بکی دلی نصوح بک — امراندذر .
شمونظورنہ بکی [۱] ، ۱۰۰۶ دە سکتوار بکھر بکیسی
اولوب ۱۰۰۸ دە بوبو فچہ قلعه سنک فتحزده شهید اولمشدر .

شامی زاده — سفینه الرؤسا : حلقة الرؤسا [۲] دە
کورولدیکی اوزره ۱۰۵۸ دە هزار پاره احمد پاشایہ بیوک
تذکرہ جی ، بعدہ بکلکجی ، ۱۰۶۱ رمضانیلہ ۶۴ رجبندہ
اولق اوزره ایکی دفعہ رئیس الکتاب اولدقندن صوکرہ
انفصال ایله [۳] بعدالحج طوسیہ یه تغریب ایدیلن ، ۱۰۶۶

[*] پچوبی تاریخی ، ۱۲۸۳ مطبعه عامره طبری ، ج ۲ ،
ص ۲۱۳ ، ۲۱۵ ، ۲۲۴ ایله تاریخ نعیا ، ۱۲۸۱ مطبعه عامره
طبری ، ج ۱ ، ص ۱۹۰ ، ۱۹۴ ، ۲۱۵ دە تفصیلات واردر .

[۱] پچوبی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۳۵۴

[۲] ۱۲۶۹ مطبعه عامره لبتوغرافیا طبری ، ص ۳۹ .

[۳] تاریخ نعیا ، ۱۲۸۳ مطبعه عامره طبری ، ج ۶ ،
ص ۵۳ ، ۶۲ دە تفصیلات واردر .

۱۰۱۹ ده ایرانه قارشی سفر آچلمغله عزیمت و بر محاربه قزاندقدن صوگره خصمنی طلب صلحه مجبور ایله مش ، ۱۰۲۰ سنه سی جمادی الاول سنک یکر می بشنده دیار بکرده وفات ایتمکله [*] نعی استانبوله نقل اولونه رق بایزید جوارنده وزنه جیلرده کائن مدرسه و کتبخانه سنه متصل تر به یه دفن ایدلشدرد .

زرین اوغلی — سکتوار فتحنده ، قلعه بی ۹۷۴ سنه سی محرمنک یکرمنجی گوندن صفرك یکر می دردنجی جمعه ایرتسی کونسه قدر مدافعه ایدن « قونت زیرینی میقلوش » ک [۱] عالمه سندنرد . اولیا چای سیاحتنامه سی ۱۳۱۵ طبعی ، ج ۵ ، ص ۵۲۴ « زرین اوغلی ولایتی » وص ۵۲۹ « زرین اوغلنک اشکال و اخلاقی » سرلوحه لی مباحت و فرانسزجه محیط کیر ، ج ۳۱ ، ص ۱۳۳۱ ایله لاروسک لغت کیری ، ج ۱۵ ، ص ۱۵۱۳ مطالعه ایدلسون .

[*] نعیا ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۲ ، ص ۸۸ . ینه بوجلدهده وص ۳۹ ، ۷۳ ده باشانک احوال و اخلاقنه دائر معلومات اولدینی کبی ص ۷۷ دهده حقنده اولان حسن توجه بادشاهی بی مبین بر بحث واردرد .

[۱] پچوینی تاریخی ، ۱۲۸۳ مطبعه عامره طبعی ، ص ۴۱۹ « زرنسقی مقلوش » .

وسردار ابراهیم پاشانک معینده حسن خدمتی کورملکه
 ۱۰۱۵ ده اردوی هایونه سردار اولمش، بعد المصالحه [*]
 سنه مذکورہ شعبانک اوننده مقام صدارته ارتقا یله مشدر.
 [۱] در سعاده عودتی متعاقب آناتولی و عربستان
 جهتلرنده ظهور ایتمش اولان اشقیانک تنکیلی ایچون
 اورالره عزیمت، ۱۰۱۷ ده اوتوز بیک کشی ایله ظهور
 ایدن « قلندراوغلی » نک اوزرینه هجومله بونی ده تدمیر ایتمش،
 [۲] ۱۰۱۸ ده ایران سفری بهانه سیله آناتولی یه عسکر
 سوق و کندوسی اسکدارده اقامت ایدهرک مشاهیر اشقیادن
 دها برقاچنی در دست و اعدامله استانبوله عودت [۳]،

[*] نعیا، ۱۲۸۱ طبعی، ج ۱، ص ۴۵۴ « ذکر انعقاد
 صلح بانچه » سرلوحه لی مبحث مطالعه ایدلسون .

[۱] نعیا ۱۲۸۱ طبعی، ج ۱ ص ۴۵۲ و ۴۵۳ .

[۲] نعیا ۱۲۸۱ طبعی، ج ۲، ص ۸ ده تفصیلات

واردر .

کلدی برغازی دیدی تاریخین

صدی ابن قلندری سردار

تاریخدر .

[۳] نعیا ۱۲۸۱ طبعی، ج ۲، ص ۶۲، ۶۶، ۶۸ ده

تفصیلات واردرکه مراد پاشا، نعیا - مذکور طبعی ج ۲،

ص ۷۰ - ده کورلدیکی اوزره حضور سلطان احمد خانیده « پادشاهم

بواسکدار سفری اولسون » دیکله وقایع مسروده بونامی آلمشدر.

مراد پاشا « دیمکه معروفدر [۱*] . خرواتی الاصلدر . اندرون هایونده بعد التریبه ۹۶۵ ده مصر والیسی محمود پاشایه کتخدا اولمش ، ۹۷۵ ده امرای مصریه سسلکنه التحاقله مشهور سنان پاشا معیتده یمنک فتحنده بولونمش اولغله ایکی سنه قدر یمن بکلربکیسی ، بعده بعض سنجاقلره بک و اوچ دفعه دیاربکر بکلربکیسی اولمشدر . ایران سفرنده قره مان والیسی اولدینی حالد اردوی هایونده بولونمقده ایکن انسای حربده ینمش اولدینی حیوانک سرکشکی نتیجه سی اوله رق اسیر اولمش وقهقههده حبس ایدلمشدر [۱]. بعد الحلاص قبریس ، حلب ، دیاربکر بکلربکیسی اوله رق اگری حربنده وبالآخره صدر اعظم

[۱*] « قویوچی » تلقیننه سبب اولوق اوزره نعمای ، اعدام ایتدیردیکی اشقیانک اجسادینی صورت مخصوصده آچدیردینی قویولره الفای ایتدیرمسنی یازییور . (لغات تاریخیه وجغرافیه) ده ایسه ۹۹۳ ده ایرانلیلر سردار عثمان پاشا اردوسنی بوزدقلری زمان مومی الیه دخی رفاقتنده فرقه قوماندانی ایدی . رجعت ایدرکن قویوبه دوشمکه اسیر وقهقهه قلعه سنده حبس ایدیلوب بالآخره کوچ حال ایله قورتیله بیایدیکندن قیوجی لقبیله شهرت آلدی ده نیلییور .

پچوینی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۱۰۱ ده مطالعه ایدلسون [۱] تبیان نافع در ترجمه برهان قاطع ، مطبوعی « قهقهه » ، طوس ولایتنده بر موضع اسمیدر . سائر محله برقلعه در دیو بیان ایدرلر .

وزير ثانی اولمشدر. اون درت سنه ظرفنده میورقه [*] دخی داخل اولدینی حالده بیوک، کوچک ۶۷ آطه ضبط ایشدر. ۹۸۵ سنه سی ذی القعدة سنک اون ایکنجی کونی وفات ایدرک قاسم پاشاده آثار خیره سندن اولان مصنع جامع شریفده کی تره سنه دفن اولونمشدر [۱]. وفاته « علوی » نام شاعر،

هر کس صفاسوررکن بزم جهانده علوی
چکمش اجل دولیسن نا که پیاله پاشا.

تاریخی سویله مشدر.

دیاربکر بککر بکیسی مراد پاشا -- « قویوچی

[*] مایورقه، آق دیزک قسم غریبسنده اسپانیانک ساحل شرقیسی قارشیسنده واقع واسپانیایه تابع « باله تار » آطه لرینک اک بیوکیدر.

تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه سی سنه ۲، ص ۹۶۶ ده مطالعه ایدلسون.

[۱] حدیقه الجوامع، مطبوعی، ج ۲، ص ۲۵ ایله خریطه قیودانان دریای ص ۳۰ و تاریخ عطا، مطبوعی، ج ۲، ص ۱۹۸ ده مطالعه ایدلسون.

وقوماندانلری استئسار و جربه بی استرداد ایدره استانبوله
 عودت ایتمش و سلطان سلیمان خان قانونی طرفدن فوق العاده
 بر صورتده استقبال بیورلمشدر . ۹۶۹ ذی الحججه سنده
 کندوسنه سلطان سلیم خان ناینک کریمه سی « کوه
 ملوک سلطان » تزویج ایدلمش ، ۹۷۴ ده وزیر ثالث ، ۷۹ ده

و جنویز و اسپانیا قپودانلری لیمانک بوغازین آلورلر و ذخیره
 و صوبی توکنندکه حرب وقتالمنجه آلورز دیو آنجق لیان
 بوغازین محکم بکارلر . طورغودجه بک کورسه که اول لیمانه متصل
 برده آردنده کمی کچمک قابل دکل اما بر بتاقلو صولو بوغاز
 شکلی بریر وار ، همان اوچ درت کینک فورسه سین اوشوروب
 قازدیرر . « اذا اراد الله شیاً هیأ اسبابه » فحواسنجه مراد
 اوزره بر بوغاز آچیلور ؛ و برنده اسکی پوسکی بر قاق چادیرلرین
 آلیقویوب کیجه ایچنده قادرغله ایله چیقوب قچار . مکر مزبور
 چیغاله قپودان جنویزه مرده خبرلرین کوندرمشکه طورغودجه بی
 برقیانه قویدم ، طوتم . بعض بکنزاده لری برکی دونادوب
 طورغودجه نك مصیبتن کوره لم دیوب کلورکن طورغودجه نك
 اوغورینه راست کلورلر . و جمله سینی کیمسیله بیله آلورلر .

تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه سننده - سنه ۱ ص ۲۰ و ۸۵ -
 مندرج « ایکنجی جربه حربی اوزرینه وثیقه لر » سرلوحه لی مقاله ده
 مطالعه اولونسون .

طوپلانوب طراباسه هجوم ایلیه جکلرینی خبر آملغه
اوزرلرینه واروب مذکور آطه اوکنده دکزک صوی
دشمن قانیله قرمزى اولونجه یه قدر دوکوشوب دشمنک
سکسان قطعه سفینه سندن قرقنی باتیرمش و قرقنی ده ضبط
و «دون آواره» ایله دیگر بر چوق مشهور قبودان

برکورفز تحصیل ایشدر. ۹۵۷ تاریخنده وعصر سلطان سلیمان
خان قانونیده - منتشاده سرار اولوز ناحیه سی کوییلرندن ولینک
اوغلی اولوب قبودان دریا مرحوم بارباروس خیرالدین پاشا
معینده علم دریایی اوکرمش اولان - طورغود پاشا طرفندن
مالطه شووالیه لرندن ضبط ایدلشدی . صوکره اسپانیولار آلمش
ایه ده ، بالاده کورلدیکی اوزره ، پیاله پاشا طرفندن استرداد
اولومشدر . پاشانک معاصرینندن اولان شاعر « بری چلبی » نک
برمنظومه سی واردرکه ایات آتیه نی محتویدر :

بن بوغفلنده ایکن کوشمه ایردی بوندا

دیدیلر آچ کوزیکی ایله تضرعله دعا

ایدوب اسپانیا دونماسنی یریر یغما

قلعه جریه نی فتح ایتدی پیاله پاشا

معجم البلدان ، ۱۳۲۴ مصرطبعی ، ج ۳ ، ص ۷۳ ده باقلسون .

طورغود پاشانک ترجمه حالی ایچون پچوبی تاریخی ، مطبوعی ،

ج ۱ ، ص ۳۴۶ ده مطالعه ایدلسون . ص ۳۴۷ « اوائل حالنده

سکرت باره کمی ایله جریه جزیره سنده « قطره » لیمانده کیلرینی

یاغلاکن یوزاللی باره کمی ایله قبودان چیغاله ووندیک قبودانی

پچویلی سنان چاوش ، قوجہ سنان چاوش —
 بوذات حقنہدہ پچوی تاریخنہدہ — ۱۲۸۳ مطبعہ عامرہ
 طبعی ، ج ۲ ، ص ۲۳۵ — « پچویلی قوجہ سنان پاشا
 مرحومک سنان چاوشی » ونعیا تاریخنہدہ — ۱۲۸۱
 مطبعہ عامرہ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۴۳ — « سرحدک معتمد
 آدمربندن پچویلی قوجہ سنان چاوش » دہ نیلیور .

پیالہ پاشا — عن اصل مجاردر . ۹۳۲ سنہسی
 ذی القعدہ سنک یکرمنجی کونی وقوع بولان مهاج میدان
 محاربه سنہدہ [*] کوچک برچوجق اولدینی حالہ بولونوب
 اندرون هایونده بعدالتربیه قوجی باشیقلہ طشرہ چیقوب
 ۹۶۱ دہ کلیسولی سنجانغی ایله قبودان اولمش ، ۹۶۷ دہ
 سیجیلیا ، ناپولی واسپانیا دونماسنک جریہ [۱] آطہ سنہدہ

[*] پچوی تاریخی ، ۱۲۸۳ مطبعہ عامرہ طبعی ، ج ۱ ،

ص ۸۶ .

[۱] جریہ آطہسی ، اسم قدیمی « منینکس » اولوب تونسک
 قسم جنوبیسنک ساحلی قربندہ وهمنامی اولان کورفزک ایچندہدر .
 شرقدن غربہ وشمالدن جنوبہ طول اعظمی ۳۸ کیلو مترہدر .
 قسم جنوبیسنک ایکی اوجی ساحلک اورادہ تشکیل ایتدیکی ایکی
 برونہ زیادہ سییله قریب اولغله آطہ ایله ساحل آره سنہدہ قپالی

اولونمش ۱۰۲۸ ده اوشاغی طرفندن شهید ایدلمشدر [*].
 بوسنه آلای بکی خسرو بك — سلطان بایزید
 خان ناینک کریم زاده سی اولمغه « سلطان زاده » ده تیر .
 پدری فرهاد بکدر [۱]. ۹۲۴ ده بوسنه، ۹۲۷ ده اشقودره،
 بعده سمندره، ۹۳۲ ده ثانیاً بوسنه بکی اوله رق بر آراق
 معزول اولمش ایسه ده آز مدتده ثالثاً بوسنه بکی اوله رق
 ۹۵۰ تاریخندن سوکره وفات ایتمشدر .

[*] تاریخ نعیم ۱۲۸۱ طمی ج ۲، ص ۱۴۸ ایله ۱۵۲ ده
 مطالعه ایدلسون . نتایج الوقعات ، برنجی طمی، ج ۲، ص ۴۳
 « دفتردار مشهور آتمکچی زاده احمد پاشا مشرف فوت اولدوقده
 اوقافنی تنظیم ایلدکن صکره یوز یوک آقچه که عصر من حسابنه
 کوره تقریباً قرق بیک لیرای عثمانی ایدر، افراز ودائما اوزی
 نهرندن چیقوب قره دکز ساحل لرینی غارت ایدن قزاق اشقیاسنک
 دفع مضر تلی ضمننده اوزی قلعه سنک بناسنه صرف اولتمی
 وصیت ایلدیکندن قلعه مرقومه بنا و بندر و آق کرمان و یوجاق
 سنجاقلری الحاقیله اوزی ایالتی تشکیل اوله رق اسکندر پاشای
 غازی به توجیه » .

[۱] پچوینی تاریخی، مطبوعی، ج ۱، ص ۸۸ « بوسنه
 سنجاغنک بکی خسرو بك سلطان بایزید مرحومک قزی اوغلی
 اولمغه باباسی قوللرندن و کندو آدملرندن خیلی بهادر آدمه مالک » .
 ده نیلیور . تاج التواریخ، ۱۲۸۰ مطبعه عامره طمی، ج ۲،
 ص ۵۱ ایله عاشق پاشا زاده تاریخی، ۱۳۳۲ مطبعه عامره طمی،
 ص ۲۱۷ ده فرهاد بك حقیقه معلومات واردر .

اسکندر کتخدا — « اسکندر پاشا » تریاقی

حسن پاشا کتخدا سیدر [*] . قنیزه ده پاشانک معیتنده بولونه رق غیرت وشجاعتی کورلمش ، صوکره بعض الویه به وباحصوص ۱۰۲۱ ده قنیزه به متصرف اولدق دن صوکره ۲۲ ده بوسنه والیسی ، ۲۴ ده انفصالله ارکری متصرفی ، ۲۵ ده ثانیاً بوسنه والیسی اوله رق اشقیایی استیصال ایله مش ووزیر اولمشدر . بعده اوزی والیلکنه تعین

ورق ۱۶۰ - ده ده مندرجدر . شاعر نابی نظم ایله مشدر . بو منظومه بابی دیواننک استانبول طبعنده سهواً قسم فارسیسی میاننه ادراج اولونمشدر . ینه نعیانک ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۲ ، ص ۱۴۵ و ۱۷۰ مطالعه ایدلسون . ص ۱۷۱ ده « استیلاء غمومدن زیاده خسته اولیجق یوز یوک آچقه درکیسه ایدوب آستانه ده دفتر داریمخی قپانه - عبدالکریم پاشادر ، ج ۲ ، ص ۳۵۵ مطالعه ایدلسون - تسلیم خزینه ایتدیکه بو آچقه ایله اوزی قلعه سی مرما ت وقارشوسنده قبل بورون اوزرینه برقلعه یاپیله » ده نیلیور . اوزی قلعه سنک انشاسی حقنده ج ۲ ، ص ۳۹۸ ده تفصیلات واردر .

[*] پچوبی تاریخی ، مطبوعی ، ج ۲ ، ص ۲۳۸ « اسکندر پاشا مرحوم اول حینده حسن پاشانک کتخداسی اولمقله امداد طلبنه کلش ایدی . »

کوردلیکی اوزره تمامی « ماتم سردار دین » اولوب ۱۰۱۰
 سنه سی احتوا ایدرکه ابراهیم پاشانک وفاتنه تاریخ بودر .
 آتمکچی احمد پاشا « آتمکچی زاده » - جزیه دار،
 مقاطعه جی، محصل، دفتر دار اولوب ۱۰۰۷ ده ساطورجی
 محمد پاشانک سردار لقدن عزلنده انفصال ایله حبس ایدلمش
 [*] و برمدت صوکره دفتر دار و کیلی و اوائل عصر سلطان
 احمد خان اولده باش دفتر دار، ۱۰۲۱ ده روم ایلی ، بعده
 حلب و ایسی، ۲۴ ده قائم مقام صدر عالی اولوب بعد الانفصال
 ۱۰۲۶ ده صدارت و بالآخره قائم مقاملنی توجیه بنده
 کند و سنک عدم تعیینندن ناشی تکدرله خسته لنوب ۱۰۲۸
 سنه سی اوائلنده وفات ایتشد [۱] .

[*] پچوبی تاریخی مطبوعی، ج ۲، ص ۲۲۴ و نعیما تاریخی -
 روضة الحسین فی خلاصة اخبار الخافقین - ۱۲۸۱ مطبعة عامره
 طبی، ج ۱، ص ۱۱۵ . مطالعه ایدلسون
 [۱] تاریخ نعیما ۱۲۸۱ طبی، ج ۲، ص ۷۱ ده مندرج
 « ذکر ماجرای آتمکچی زاده احمد پاشا و صدراعظم مراد پاشا »
 سرلوحه لی مبعثده پاشانک سپاهیلك زمانه عائد برفقره واردرکه
 فذلکة* کاتب چلبی - نور عثمانیه کتبخانه سی ، نومرو ۳۱۵۲

مرغ روحی عالم علوی یه پرواز ایلوب
مرقد اولدی جسمنه تربه جنت نشان [*]
هاتف غیبی دیدی تاریخ آتامن آنک
« اولدی سخن عدن ابراهیم پاشایه مکان »

بومصر اعی کاتب چلبی مرحوم ده فذلکده [۱] - وقعه
نویس اسعد افندی کتبخانه سی ، نومرو ۲۱۶۸ ، نور
عثمانیه کتبخانه سی نومرو ۳۱۵۲ و ۳۱۵۳ ، مطبوعی
ج ۱ ، ص ۱۴۷ - ده ابراهیم پاشانک تاریخ وفاتی مشعر
اولق اوزره قید ای دیور .

« مام سردار » تاریخنه کلنجه : بو ترکیب عند الحسب
۹۶۶ سنه سنن ارا ائتمکده اولوب بوده نقصاندر . فذلکده [۲]

[*] « مرقد اولدی جسمنه بو تربه جنت نشان » .
[۱] کاتب چلبی - مصطفی افندی ، حاجی خلیفه - نک بو اثری
۱۰۰۰ دن ۱۰۶۵ سنه سنه قدر اولان وقایعی حاوی مفصل
تاریخ عثمانیدر . مؤلفک یازمش اولدینی مقدمه ، مطبوعنده مندرج
دکلدر . مشارالیهک « فذلکده اقوال الاخیار فی علم تاریخ والاخبار »
نامیله برده تاریخ عمومسی اولوب کندی خطیله اولان مسوده سی
موجوددر .

[۲] وقعه نویس اسعد افندی کتبخانه سی نومرو ۲۱۶۸ ،
نور عثمانیه کتبخانه سی نومرو ۳۱۵۲ و ۳۱۵۳ یازمه نسخه لرله
مطبوعی ، ج ۱ ، ص ۱۴۷ [تاریخ وفاتی شعرا بو کونه ادا
ایلدیلر : تاریخ « مام سردار دین » ، دیگر « اولدی سخن عدن
ابراهیم پاشایه مکان »] .

نعیماء ، تاریخدن بحث ایدیور ایسهده صاحبنی سویلیور .
ده نیامش ایسهده نعیانک ارانه ایتدیکی هر ایکی تاریخ
نقصاندر . برنجینک تمامی ،

اولدی سخن عدن ابراهیم پاشایه مکان .

صورتنده اولوب ۱۰۱۲ تاریخنی تضمن ایدرکه
بوده پاشانک بر اوغلی وبر کریمه سیله مدفون اولدیغی
تربه نك ، وفاتندن ایکی سنه صوکره انشا و اتمام اولوندیغی
کوسترر . بومصر اعی محتوی اولان کتابة شهزاده جامع
شرفی حظیره سنک شهزاده شاهراهنه اولان نجره لرندن
تربه نك اشغال ایله دیکی قسملر اوزرنده محکوک و نعیانک ،
« شهزاده جامعی حرمنده رهگذاره ناظر تربه سنده دفن
اولندی » عباره سیله صحائف الاخبارک - ۱۲۸۵ مطبعه
عامره طبعی ، ج ۳ ، ص ۶۱۶ - « شهزاده جامع شریفنده
بنا ایتدوکی تربه سنده دفن اولدی » افاده سنی تصحیح
ایتمکده اولوب بوجه آیدر :

صدر اعظم سرور غازی و سردار کزین

یعنی ابراهیم پاشا آصف قدس آشیان

ایلیوب ملک بقا سیرینه عزم سفر [*]

ایلدی الله ایچون راه غزاده بذل جان

[*] « ایلیوب ملک بقا سیرانته عزم سفر » .

اشاده ۱۰۱۰ سنه سی محرمنك طقوزنجی كونی ارتحال
ایده رك بیرام بك جامعی حرمنده بانی جامعك تربه سنه
موقتاً دفن ایدیلش و بعده جنازه سی استانبوله نقل ایله
شهزاده جامعی حرمنده رهگذاره ناظر بر محله دفن
اولونمش و اوزرینه درونی کاشیلرله مزین برتربه انشا
ایدیلشدر. [*]

نعیما، تاریخنده - نور عثمانیه کتبخانه سی نومرو
۳۱۶۰ و ۳۱۶۱ یازمه نسخه لرله ۱۱۴۷ طبعی، ج ۱،
ص ۱۳۱ و ۱۲۸۱ مطبوعه عامره طبعی، ج ۱، ص ۲۵۱-
ابراهیم پاشانك تاریخ وفاتی ۱۰۱۰ سنه سی محرمنك
طقوزنجی كونی اولمق اوزره بعد القید « شعرای عصر
تاریخ وفاتی بو وجهله ادا ایتشیدی، تاریخ « اولدی
صحن عدن پاشایه مكان »، تاریخ دیگر « ماتم سردار »
دیورومتن اثر - ۱۲۹۰ طبعی، ص ۳۸ و ۱۳۰۳ طبعی،
ص ۴۱ - ده (تاریخ وفاتی « ماتم سردار » در ؛ فائضی نك
روایتته كوره تاریخ تریاقی حسن پاشا مرحومك ایش ؛

[*] پچوینی تاریخی، ۱۲۸۳ مطبوعه عامره طبعی، ج ۲،
ص ۲۲۴ و ۲۲۹ ایله تاریخ نعما، ۱۲۸۱ مطبوعه عامره
طبعی، ج ۱، ص ۲۱۸ و تاریخ عطا، مطبوعی، ج ۲،
ص ۴۱ ده مطالعه ایدلسون .

فدست رجال

ابراهیم پاشا — عن اصل بوسنه ليدر . اندرون
 هایوندن تفیضله ساجدار شهر یاری ، ۹۸۷ ده یکیچری
 آغاسی ، ۹۸۹ ده روم ایلی به میر میران ، ۹۹۰ ده وزیر ، ۹۹۱ ده
 مصر والیسی ، ۹۹۲ ده داماد شهر یاری [*] ، ۹۹۵ ده قپودان
 دریا [۱] ، ۹۹۶ ده وزیر ثالث [۲] و صوکره وزیر ثانی و صدر
 اعظم قائم مقامی ، ۱۰۰۴ ده صدر اعظم اولدی . ۱۰۰۵ ده
 اگری فتحنی متعاقب معزول اولدیسه ده قرق بش کون
 مرورنده و اثنای عودتده خرمنلی موقعنده ثانیاً صدر
 اعظم اوله رق ۱۰۰۶ ده منفصل ، ۱۰۰۷ جهادی
 الاخره سنک طقوزنده ثالثاً صدر اعظم ، درت آی صوکره
 سردار اکرم اولمش [۳] و قیثره بی بعد الفتح باخر اده بولوندیغی

[*] سلطان مرادخان ثالث کریمه سی «عائشه سلطان» ی
 تزوج ایله مشدر .

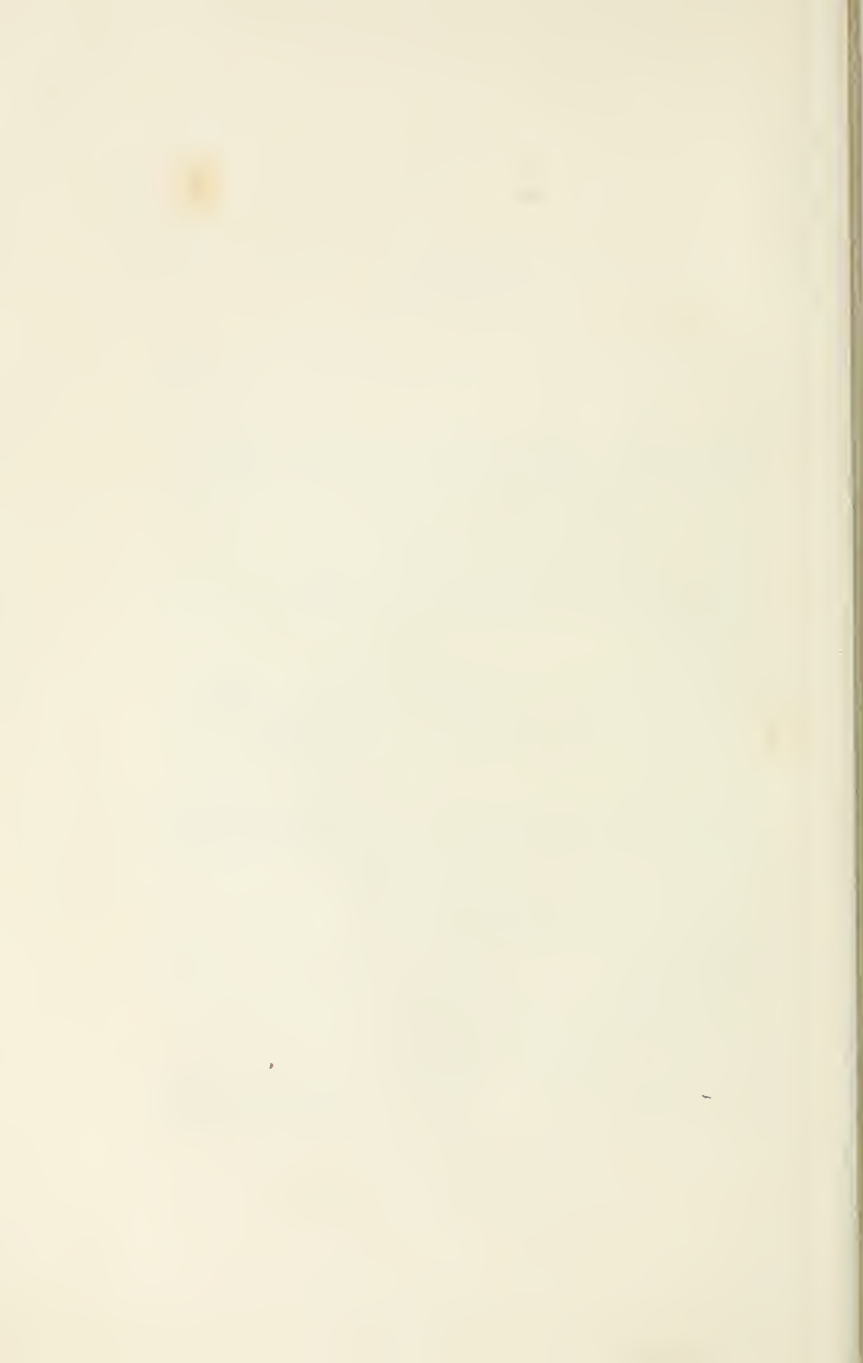
[۱] خریطه قپودانان دریای ، مطبوعی ، ص ۳۴ مطالعه اولونسون .

[۲] قبه نشین اولان وزرا میاننده .

[۳] تقویم التوارخ ، ۱۱۴۶ طبعی ص ۱۲۹ ده کوریلین «اولدی

سردار وزیر اکرم» تاریخ ۱۰۰۰ سنه سنی کوسترمکده در .

(قنیزه) محاصره سنك وقایعنامهٔ عسکریمزده
 و (قنیزه) رساله سنك ده تاریخ ادبیاتمزده موقع
 مخصوصی وارد ر . بورساله نك شو تمثیل رابع
 واخیرینی موضوعنك اهمیتیه متناسب بر مکملیتله
 وجوده کتیرمک ایستدیکمزدن دیگر حاشیه
 وعلاوه لردن بشقه ، مورخ مدقق عالی بک افندی
 طرفندن واقفانه تنظیم اولنان فهرست ایله ، اسامی
 خاصه واصطلاحات قدیمه یه متفرع ایضاحات
 ومعلومات مفیده نی جامع مقالہ نی مع الشکران
 ذیل ایدیورز .



دراوه و طونه نهر لریله بلغرادده نقل اولندی [*]، پادشاه « صدر اعظمك قنبره محافظلری حقنده کی توجیهاتی قبول ایتدکن باشقه غایت ملتفتانه برخط هایون ارسال ایلدی . اشبوخط ، بر آلتون لوحه یه قونلش ، لوحه یه برده آلتون زنجیر ربط ایدلمش ایدی . قنبره ده کی یگی چری آغاسنك - مقدا بوقلعه نك فاتحی ابراهیم پشایه عاند بولنمش وقلعه اناختاریله آلتون لوحه اوگا ربط ایدلمش اولان زنجیر ، بوغازنده اولدینی حالدده - اقسام ، صباح قاپیلری آچوب قاپامسی امر اولنمش ایدی [۱] . بوامتیاز غریبك دولت عثمانیه تاریخمنده باشقه مثالی یوقدر .

[*] نعیانك روایتنه کوره بوطویلردن اوچنی آرشیدوق فردیناندوس برقلعه یی رهن ویره رك آلمش اولدیغندن طوبنی صاحب لرینك دعواسی اوزرینه پاپاقلعه نك اولنره ویرلسنه حکم ایتمش ، و بو حکم اجراسی ناقابل اولدینی ایچون آره لرینه فتنه دوشمشدر . ص ۲۹۸ (مترجم)

[۱] نعیما ۱۲۸۱ مطبعه عامره طبعی ، ج ۲ ص ۲۹۰

« دردولندن مقدا آدم کلدکده حکم وخط هایون کتوروب سردار سابق ابراهیم پشایه تعیین ایلدیکی قلعه مفتاحنه طاقلن زنجیرك یانه برقات آلتون زنجیر دخی طاقیلوب معاً بر آلتون لوحه که اوزرنده طغالی امر صورتی یازلشیدی . یکچیری آغاسی هرکیم اولورسه اول آلتون زنجیرلی لوحی بوینه آصوب دعا ونا ایله قلعه قیوسنی آچه وقپایه دیو فرمان اولنمش و سلطان محمد خانك خط هایوننی سنیکله محاصره ده اولان غازیلره اوقیوب آکلاده سین دیو حسن پشای نامداره کوندرمشلر ایدی . » عالی

بگه کوستندیل و عمر بگه پچوی سنجاغنی تفویض ایتدی .
رئیس الکتتاب مهتدی الیاس افندی [*]، قنیزه ننگ استحصلاصنه
دائر پادشاهه بر عریضه قامه آلدی . طویلر سیکه ته و اورادن ده

شادکام اولوب ذکر اولنان ویرکولری مقرر قلدی . وشنلکار
اولوب حسن پاشایه وزارت حاصلری احسان ایتدی . اوچ خلعت
فاخره و مرصع شمشیر و اوچ مزین آت کوندردی . سرداردخی
کذلک رعایتلر ایدوب کندو کتخداسی مصطفی کتخدای پچویه
کوندردی . تاکه قنیزه یه مستوفی ذخیره تدارک ایلله .
عالی

[*] الیاس مدحی بک « مدحی چابی » دیمکله معروفدر .
سپاه زمره سندن ایکن دیوان هایون کتاینه التحاق ایلله مش
وقنیزه فاتحی ابراهیم پاشا ، تذکره جیلکده بعدالاستخدام
رئیس الکتتاب اولشدر . ۱۰۱۱ سنه سی شعباننده بلغرادده
حمای محرقه دن وفات ایتشدر . حقنده عزیمی زاده حالتی ،

رئیس اهل دل بیددی بوکون کشتی * تابوته
عدم دریاسنه صالدی اسوب باد فنا محکم
بقایوق کرچه کیم بیک بیل ده اولسه زندکانیده
عجب مشکدر اما مرک هتیکام جوانیده

دیمشدر . تاریخ نعیا ۱۲۸۱ مطبوعه عامره طبیبی ، ج ۱ ، ص
۲۱۵ ایله سفینه الرؤسا : حلقة الرؤسا ۱۲۶۹ مطبوعه عامره
ایتوغرافیا طبیبی ، ص ۲۶ ده مطالعه ایدلسون . عالی

جسدلری صویه آتلدی . بیوک قاینک صولنده کی قله اوزرینه آتلیش اون سکز بیك وصاغنده کی قله اوزرینه آتلیش یگرمی بیك وارد و گاهده صاقلانمش الی بیك گولاه بولندی [*]. بو آره لق صدراعظم، قیش ابتدا سنده آچیلان شوسفردن دولایی اردوده ظهور ایدن کفت و گویی تسکین ایچون سیکه تدن شیقلوشه توجه ایتمشدی . شیقلوشه قنبره مدافع شجاعتی و رینی کمال احترام ایله ، علام شادمانی ایله قبول ایلدی .

اوج طوغلو پاشلق (وزارت رتبه سی) توجیه ایله اوج خلعت و قیمتلی اگر اولمش اوج ات و یردی [۱] . موصلی

[*] قلعه نك جانب شرقیسنده اولان سكتوار قپوسنك ایکی طرفنده کی قله ره حین محاصره ده کاتب و امین تعیین اولنوب « قپویمینده اولان قله یه اون سکز بیك کولله و یسارنده کی قله یه یگرمی بیك و بوندن ماعدا سائر دیوارلره اوتوز بیك دانه اوریلوب باقی طوب دانه لری مترسده قالدی . جمله سی طفسان التی بیك دانه در .» دیه خبر و یردی لر . نعیم ، ص ۲۹۰ (مترجم) [۱] نعیم ، ۱۲۸۱ مطبعه عامره طبی ، ج ۱ ، ص ۲۸۹ : « حسن پاشا شقلوشه کلوب سرداره ملاتی اولدی . کلی رعایتلر ایدوب جمله عرضلری مع زیاده مقبوله کچدی . مصلی بکه کوستندیل سنجانغی و عمر آغایه پیچوی سنجانغی امرلری یازیلوب بیله قیانا ن غازیلره بشر آقچه ترقی و یدرلک و یریلوب حسن پاشا اسکندر کتخدانی آستانه یه کوندردی . بادشاه اسلام بوغزای اکبردن

وارايدى [*]. قلعەك خلاصندن دولايى قايىچە اوزرنده
 بردعاى شىكران او قودقنن سوگرە تىختى قىلىچى ضربە سىلە
 ايىكى بولەرك اوزرىنە اوتوردى. اوندن سوگرە بىگرە،
 آغالرە تىختى اطرافندەكى اون ايىكى صندالىيە اوتورملىرىنى
 امر ايدەرك قلعەك مدافىعە سندنە گوسترمش اولدقلىرى
 نىبات و متانتدن دولايى كىندىلىرىنى تبرىك ايلدى. صدر
 اعظم اپچون آلىقويدىغى آرشىدوقك تىختى مستىنى اولمق اوزرە
 اوستريازدوسندەكى اشيا نىك يىغماسى اپچون عىسكەرە رىخت
 وىردى [۱]. دشمن طرفدن استحكاملردە قرق يىدى
 طوب براقلمش ايدى. اون درت بىك توفك، اوقدر
 كولىك و كورەك، كىموش اوانى، اون بىك چادر، ترامپتەر،
 داوللەر، چاگلەر، آرابەلەر، هر درلور بىه جاك اشيا غالبىرك انە
 دوشدى. التى بىك اسير خىدقلىردە اعدام ايدىلەرەك

[*] نىعا، حسن باشانك اون سىكزىك باش تادىيە ايندىكى
 و آرشىدوقك تىختى بىجورەت ابلە مىزىن بولندىغى يازار. بو ايىكى
 افادەك ايىكىسە دە مبالغە لىدر .

[۱] نىعيانك روىتى بويىلە دىكلدر . كىچە دشمن اردوسنە
 كلن عىسكەر، كرك آرشىدوق فردىناندوسك اوتاغىندن، كرك
 دىكر چادرلردن برشى آلمايوب تقسىم سىردارە انتظار ايتمىلردىر.
 حسن باشا، اوتاغى بتون اشيا سىلە اول كلن بىدى نىفرە بىخش
 ايلدى . نىعا، ص ۲۸۶ (مترجم)

آرشیدوقك مجارلری بك فنا بر حاله اوغراده جغنی سویلكده ایدی . عمر اغا ، ایستدیکی زمان آغلا یه بیلمك ایچون داٹما یاننده صوغان صوییه ایصالدلمش بر مندیله بولندیرددی . دیگر طرفدن تریاکی حسن پاشا قره پنجه واسطه سیله صدر اعظمه ایصال ایلدیگی مکتوبلرده حقیقت حالی وهان امداد گوندرمسنی اشعار ایلیوردی . صدر اعظم ، عسکرک متداخل مخصوصاتی ویردکن صوکره قانیثره یه توجه ایده ركو وازدونك قیل و قالنه باقیه رق سیکه ته قدر ایلیریله دی . صدر اعظمك تقریبی ودها زیاده قازایله مترافق بررودت انجمادی آرشیدوقی همان عودته اقتاع ایلدی . رجعت او قدر قاریشیق وقوع بولدی که بتون طویلر واشیانك قسم کللیسی ترك اولندی . [۱۸ تشرین ثانی ۱۶۰۱] . بو حال گوریلنجه عمر آغا قلعهدن چیقهرق است حکاملرده بولدیغی دشمنی قلیجدن گچیردی . حسن پاشا ، کندیسنه گتیریلن باشلری تأدییه ایتمك اوزره آلتون و کوموش دولو بر کیسه ایله سیکت قاپیسنده بولونیوردی . موصلی بك و عمر بك [*] قاچانلری قوغا-لیورلردی . حسن پاشا آرشیدوقك چادرینه گتیدی که بوراده بر تخت ، قرمزى قطیفه لی اون ایکی صندالیه ، قیمتدار برقالیچه

[*] عمر آغا اوله جق .

گنجک دشمنه یا ککش معلومات ویرمک اوزره فراری
 شکلنده گیتمش اولدقلری مندرج ایدی . بوخده نك منتج
 مو ققیت اولسی طیبی ایدی . اسیر ، ایمراطور اردوسنه
 عودتنده النده کی مکتوبی تسلیم ایتدیگندن حسن پاشا
 بونلرک باشلرینک ده مزرراغه صاپلانهرق پاشلرک باشلری یانه
 قونلدیغنی کورمک محظوظیتنه نائل اولدی . برباشقه دفعه
 دخی قلعه دن گیجه یاریسی بر آوازه مسرت ایشیدلدی .
 محاصرلرک کمال تعجیبی موجب اولمق اوزره شنک طوبی
 آتلدی . دشمنک انه گویا صدراعظمه یازلمش بر مکتوب
 دوشدی که حسن پاشا ، بونده گوندریلن امداد ومهماتک
 وصولنی خبر ویریوردی [*] . کندیسنی قویوردیکی اسیرلر
 واسطه سیله آرشیدوقه دوست اولمق اوزره عرض ایتمش
 اولان عمر آغا ، مجارلرک آوستریالیلره قارشى تصور ایتمکه
 اولدقلری جنایتلری خبر ویرمکه ، وخرستیان اسیرلرده

[*] ینه نهماده کورلدیکی اوزره حسن پاشا مرحوم
 بومکتوبی ارباب قلمدن اولان قنبره دفتر داری شعبان افندی به
 یازدیره رق مهر لیوب براطلس کیسه به قویدقدن صوکره قره
 عمر آغاندن لسان آشنا بر آدم طلب ایتمش ومومی الیه ساموسقو
 عثمان « ی توصیه ایتمکه آکا تودیع ایله مشدر . من اثر ص ۹۰
 مطالعه اولونسون .
 عالی

واحوال دشمنی تجسسده قوللانديغی « قره پنجه » دن فعّالانه معاونت گوردی. حسن پاشا ، اسیرلری ، باشلری کسلمگه محکوم ایدوبده گویا اعدام ایدمک امریله قره عمره تسلیم ایتدیکی زمان قره عمر ، کندی حیاتی تهدهکه یه قویدیغی سویلیه رک بونلری عفو ایدر ، وقلعه نك احوالی حقدنه یا گلش معلومات ایله آوستریا اردوسنه گوندرردی .

برگون حسن پاشا ، خدمه سندن بولنان مجاردن مهتدی کنعان و خندان نامنده ایکی گنجک دشمن طرفه گچدیگنی خبر آلمسیله ایمپراطور اردوسندن اڭ صوڭ اسیر ایدلمش اولانلره ، گوندرمش اولدیغی ایکی آدمک آوستریا اردوسنه واصل اولوب اولماش اولدقلرینی برچوق اشخاص یاننده صورتی ، بونلردن برینی ده صدر اعظمه برمکتوب ایصال ایتمک شرطیله عفو ایتدی [*] . بومکتوبده ایسه ایکی

[*] نعمت تاریخی ، ۱۲۸۱ . مطبعة عامره طبعی ، ج ۱ ص ۲۷۶ ده کورلیدیکی اوزره حسن پاشا مرحوم ، یازمش اولدیغی بومکتوبی بالتختیم براطلس کیسه یه قویوب اوزرینه مشمع بعده مشین دیکوب بر عباقلچین ایچنه قویدقدن صوکره قره پنجه یی دعوتله « بومکتوبی دشمنک اردوگاهنه براقه سن اوله که بولنوب سردار لرینه ایلتله لر » دیمش ومومی ایله ده اوغرین قپودن چیقوب مکتوبی مناسب بر یرده چاموره بولاشدیروب براقش ، کندوسی سکتواره کیتمشدر .

عالی

آلمق اوزره صدر اعظمك اردو گاهندن چيقوب كاپر كن دشمن اردو گاهندن چيقان بر سوری صاقصانك قلعه یه توجه ایتمش اولدیغی حالده بغته ظهور ایدن بر طاقم قارتالار طرفندن طاغیدلمش اولدیغی گوردیگنی وبونی مسلمانلرك گاوورلره غلبه سی ایچون یا کلمز بر علامت صایماق ممکن اوله میه جغنی علاوه ایتدی . حسن پاشا ، حیل حربیه جه معیتده « بشلی اغاسی » بولنان قره عمردن

صورتده بزقلعه یه اونلر ایچون قاپا امدق؛ پادشاه صاغ اولسون ، برادنی قولنه بو یورمش اولسه اوده اونلر کبی اولور . بزم بورابه قاپانوب ثابت قدم اولماض ، دین اسلام اوغورینه وحق یولنه در . اما قلعه نك ان شاء الله تعالی النیه جغنه رقاچ دلیل واردر: بری بودر که ابراهیم پاشا بوقدر کون دوکوب آلامانجه « اکر حق تعالی فتیح میسر ایدرسه مدینه منوره یه وقف اولسون! » دیدی ؛ بعده فتیح میسر اولدی . مرجودر که سلطان انبیایه وقف اولان دشمنه دوشمز . برده دشمن ربیع الاولک اون ایکنجی کیجه سی کاوب محاصره ایتدی . سرور انبیانك عالمه رحمت ایچون کلدیکی کیجه حرمتنه محصور اولان امتی دخی رحمتدن بهره یاب اوله جقدر . بر دلیل ده شودر که هر اقشام کلبانك محمدی چکوب « الله ! الله ! » دیدیکمز وقت دشمن قرق ایکی پاره طوبی بردن آتار که « قاعه ده نه جوق آدم قاپا امددر » دینلمسون ! . ص ۲۶۷ . متنده بوندن صوکره او قونه جق اولان قوشلر فقره سنی نعیا المامشدر . (مترجم)

قوشلر فقره سی نعیا تاریخی ۱۲۸۱ طبعی ، ج ۱ ، ص ۲۵۴ ده « علامت عجیبه » سر لوحه سیله مندر جدر . عالی

حسن پاشا دیوردی که : ابراهیم پاشا ، قنبره ننگ وارداتی
 مدینه مکرمه به تخصیص ایتدکجه بوراسنی آله مامشدر ؛
 [حضرت] پیغمبر ، روضه مطهره سنه عاذاولان برشهرک
 کفار اله دوشمنه اصلا مساعده ایتیه جکدر . بونکله
 برابر دشمنلر محاصره ولادت پیغمبری گونی باشلامدیلمی ؟
 بو حال اونلرک موفقیتنی امکانسز براقیه جقمی ؟ خرسیتانلرک
 قورموش اولدقلری قرق ایکی طوپک تاثیرسز قالمی وهان
 هیچ برضرر ایراث ایدمه مسی صادق مسلمانلرک گیجه لری
 اعلا ایلدکلری « الله ! » صدالرندن باشقه برشیئه حمل
 اولنه بیلمی ؟ [*] نهایت کندیسی قنبره قوماندانلغنی

[*] هاهمه ، بوسوک فقره بی یا کلش آکلامشدر . حسن
 پاشانک مقصدی « بز آقشاملری کلبانک چکدی کمز وقت دشمنک
 بتون طوبلرینه آتش ویره رک سسیمی باصدیرمغه چالشمی بزدن
 قورقدیغنی کوسسترر » دیمک ایدی ؛ حسن پاشانک نطقنه دائر
 نعیانک ویردیکی معلومات شودر : « ای غازیلر ! معلومکنز درکه
 دشمن سزی قایردیغندن دولایی نصیحت ایتمز . (چونکه محمد کد خدا
 ایله منقرقوشنک باشنی قلعه به قارشنی دیکدکلری زمان حسن پاشانک
 عنادجی بر آدم اولدیغندن بحث ایله اونک سوزینه اویموب تسلیمیت
 کوسترمسنی نصیحت ایتشلر ایدی .) او باشلره ، دشمنک یاغره سنه
 اهمیت ویرمیکز ! بونلرک کوستردکاری باشلر کر چکمیدر ،
 یالانمیدر ؟ قره نچه بی کوندره لم ، صحیح خبرینی کتیرر . صحیح اولدنی

صدراعظم مؤخرأ قانیژیهی محاصره دن قورتارمغه گیتدی .
پادشاه، اردولرینک هزیمتی ائناسنده جناب حقن استدعای
مظفریت ایله اکتفا ایدردی .

آرشیدوق فردیناند اوتوز بیک کشی ایله [*] ایلول
ابتداسنده قانیژیهی محاصره یه آلمش ایدی؛ بوقاعه نك باطابقلر
ایچنده بولنمسی، تعرضی دوچار مشکلات ایلوردی . محافظی
تریاکی حسن پاشا، هم آتار شجاعته، هم ده ماهرانه حیله لراه
مالی اولان مدافعه سندن دولایی بوزمانك وقایعنامه لرنده سفرک
باش قوماندانی میمشجی حسن پاشادن زیاده شرف قازانمشدر .
محاصره اوچ هفته دوام ایتدکن صوگره ایدی که اوستونی
بلغراد اوکنده تلف اولان بودین والیسیله محمد کدخدانک
باشلری، محافظلرک جسارتی قیرمق ایچون دشمن طرفندن
قانیژه استحکاملری اوزرینه قونلدی . حسن پاشا سلاح
آرقه داشلرینی طوپلایه رق، بوباشلرک ایکی پاشانک باشلری
اولمادیغنه اونلری اقناع ایتمگه چالشدی، و موقعی مدافعه
امرنده کی قرار قطعیسنه اونلری ده تشریک ایتدیردی .

[*] نعما سکسان بیک کشی دیر . [استانبول طبعنده ،
ص ۲۵۵ ، آلمش بیکدر . بودفعه ده اورویانک هر طرفندن
یاردیمجیلر کلدیکی نعمان اکلشیلیر . هپ اهل صلیب محاربه سی !]

مقتول اولدی. منقر قوشی امداده شتاب ایتدیسهده اوده اولدیر یله ريك محاربه غائب ایدلی [*]. تشرین اولك اون آلتیسنده آوستریالیر پالوتایه چکیلوب اورایه قوتلی استحکام ویردیله. صدراعظم، منحل اولان بودین بگلر بگلگنی روم ایلی بگلر بگی محمدپاشایه توجیه ایتدی. خرسیتیانلردن خراج تحصیل مأموریتده اولدینی حالده صوگ محاربهده بولمیش اولان مورخ پچوی پوزه غایه گوندرلدی [۱].

[*] حسن بك زاده، بو محاربه نك غائب ایدلسنه سبب، بودین والیسیله محمد كدخدا آره سنده منافرت اولدیغنی یازار؛ لکن محاربهده بلدات بولنان پچوی بور وایتی ردایدن. حسن بك زاده نك محمد كدخدا ایله آره لرنده منافرت اولدیغنی بیان ایلدیکی لالا محمد پاشادر.

[۱] پچوی بونی شویله حکایه ایدر: اول قیش بو عید عاجز پوزغه خراجین آلوب [یعنی پوزغه خراج نك تحصیلنی درعهده ایدوب] بدوندن «خدمت!» دیه چیقیدم، وسرداره بعض اخبار ایله مکاتب کورتوردم. لکن قار، آدمک کوکسنه چیقاردی. من بعد قیره دن کیدلمکه قابلیت اولمادی: صوکره «طونه نك بوزی اوزرندن کیدلمک ممکن» ملاحظه سیله کیتدک. هر کون یکر میشر، او توزر کره بار کیرلریز آلتنده بوز قیریلردی. و آتلیز صوبه دوشلردی. برر مقدار بوزی قیره قیره یوزرلر، و کیدرلردی. صوکره باشندن و آرقه سندن چکوب طشره چیقارردق. بو فلاکت ومصیبت ایله اون بش کونده پچوی به کلدک. فلکدن نهلر چکدک، نهلر کوردک! ص ۲۳۹. (مترجم)

اردوگاھی اولان سملینه واصل اولدی. بر بویوک دشمن اردوسنک رابده [یانیق قلعه] طویلاشمش، بودینی، یاخود اوستونی بلغرادى تهیدایتمکده بولنمش اولدیغنه دائر آلنان خبر اوزرینه، حسن پاشا بودین اوزرینه یوریدی. بودین والیدکی مقدمجه منقر قوشی محمد پاشایه ویرلمشیدی. سردارک بودینه وصولندن مقدم اوستونی بلغراد دشمن انه گچدی. اوچ هفته صوکره عثمانلی وایمپراطور اوزرین وولانچ کوانه یاقین اوستونی بلغراد حصار لری آتنده محاربه یه کیریشدیلر. [*]. قاپوچین راهبرلندن بریندلی لوران. مقدمافر انسیسکن راهبی قاپیسترانوک بلغراد مدافعه سنده و دو مینیکن پایاسی بار تولومه نک اشقودرده یاپدیغی گی. النده خاچ، خرستیان عسکرینی جنگه تشویق ایلدی. ایمپراطور اردوسی طبیعی مستحکم بر بوغازده اتخاذا موقع ایتمشیدی. ایلاک گونلرده محمد کدخداء صدر اعظمک کندیسنه ترفیق ایلدیگی سکبان و سلحداء لرله اوستریا اردوسنه ضایعات ویردیردی. لکن ۱۵ ایلولده بودین والیسنه خبر ویر مکسزین دشمنه هجومنده کندیسی

[*] نعیا اوستونی بلغراددن ایکی میل مسافه ده (چرقه بوغازی) دیور. [استانبول مطبوعنده، ص ۲۵۷]، «چوقه بوغازی» دینلمش ایسه ده دوغریسی هامم رک یازدینی کبی اولیدر. (مترجم)

ایلریله مش اولدیغی ایچون سفر دچیمق قابل اوله میه جغنی عذر اتخاذایده رک [*] کندیسنه نودیعی اولنمق ایستیلن خدمت عسکریه شرفندن صرف نظر ایتک ایستدی؛ لکن مفتی صنع الله افندیئک اخطاراتی اوزرینه پادشاه، صدر اعظمک هان حدوده عزیمتنی امر ایتدی. بونکله برابر حسن پاشا، مفتی بی عزل ایتدی رمدکجه، و دولتک کببویک خدمتلیرنی کندی طرفدا. لرینه توزیع ایلدکجه استانبولدن چیقما دی .

خواجه زاده محمد افندی مفتی، برنجی وزیر خلیل پاشا قائم مقام، حافظ احمد پاشا او چنجی وزیر تعیین اولندی؛ بغداد و بلغراد و الیرلی دگیشدیرلدی؛ حمزه افندی او قجی زاده نئک رینه نشانجی نصب ایلدی. ۹ اغستوس ۱۶۰۱ (۹ صفر ۱۰۱۰) تاریخنده حسن پاشا، برطاقم متفرقه و چاوشلر معینده بولندیغی خالد کلبلی عسکرایه استانبولدن حرکت ایلدی [۱]. زیاده سرعت ایتک ایچون هیچ بر یرده چادر قوردیرمه رق، ۶ ایلول (۸ ربیع الاول) ده ساقمنک

[*] حسن پاشا « بوسنه محمد پاشا سردار اولسون ده کله جک

سنه تدارک تام ایله کیدلسین » دیور ایدی . (مترجم)

[۱] یومی بر آسپرو (آچقه) دن بیک آسپرو به قدر معاش آلان

بالجه متفرقه و چاوشلرله ساثره نئک مجارستانه متوجها حرکت ایتلیرنی

اعلان ایلدی . [وندیک خلاصه سندن ، تموز ۱۶۰۱]

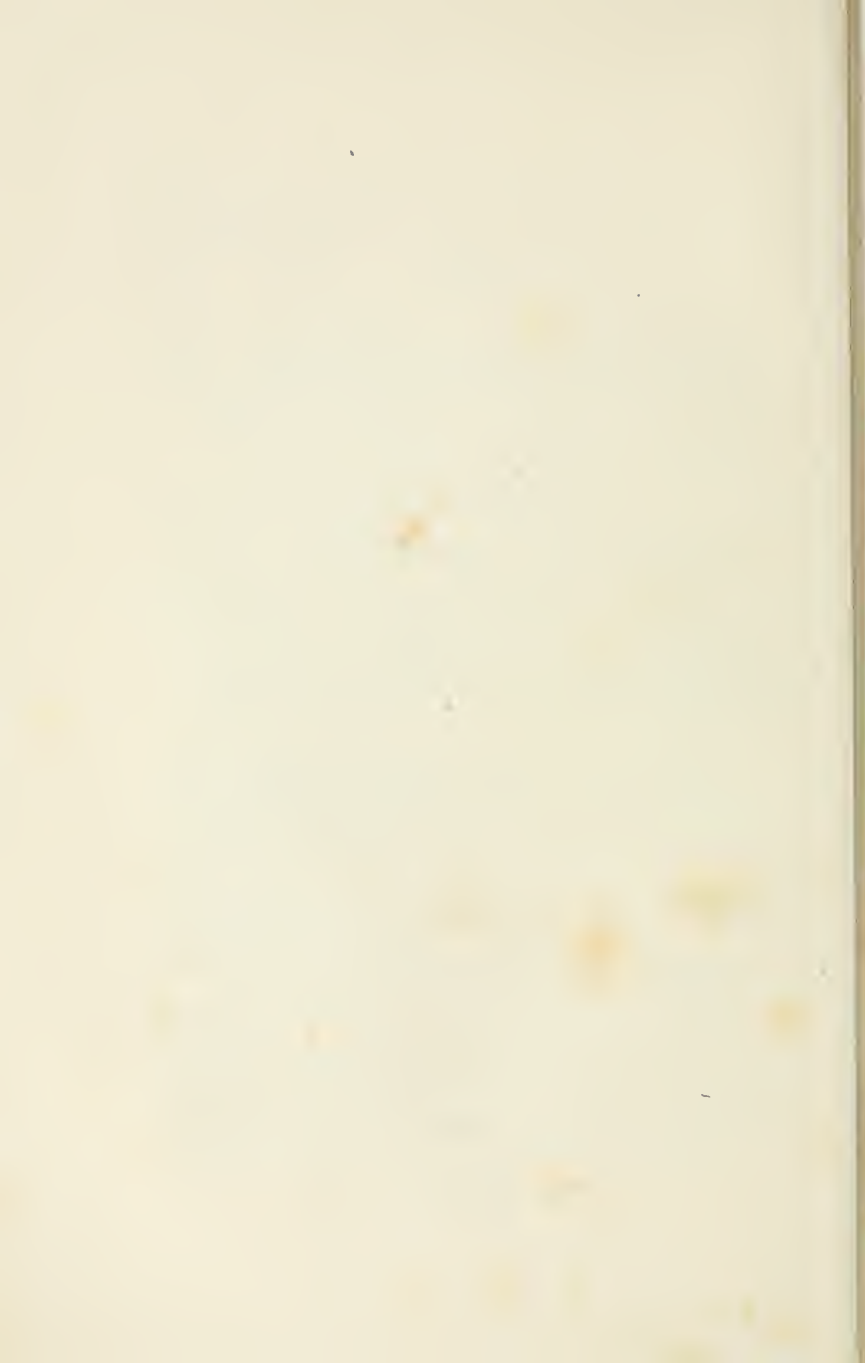
شوائب اغراض دہ موجود در۔ ہائمہ ریبیلہ (قنبرہ)
 محاصرہ سمندہ کی خوارق بسالتی انکارا تیمور۔ بوکا
 عائد صحیفہ لری، عطابک افندی طرفند علاوہ اولنان
 حواشی مفیدہ ایلہ برابر، عیناً نقل ای دیورز۔

..... ۹ محرم ۱۰۱۰ - ۱۰ تموز ۱۶۰۱، تاریخندہ
 ابراہیم پاشا وفات ایلدی۔ حیاتنک ختام بولمق اوزرہ اولدیغنی۔
 حس ایدنجه، اردونک قوماندانلغنی یگنی مرتضی پاشایہ تودیع
 والک مهم خصوصاتی تبلیغ ایش ایلدی۔ نعشی استانبولہ نقل
 ایدیہرک شہزادہ جامعی حولیسندہ یاپدیرمش اولدیغنی ترہیہ
 دفن ایدلشدر۔ قائم مقام یمشجی حسن پاشا سدارتہ ترفیع
 ایلدی۔ و مجارستان اردوسی قوماندانلغنی مرتضی پاشان
 آلمغہ مأمور اولدی۔ همان مجارستانہ گیتمک شرطیلہ ابراہیم
 پاشانک بتون اسباب سفری، آتلی، دوه لری، قاطیر لری۔
 حسن پاشایہ ویرلمکہ برابر، متوفانک زوجہ سی اولان عائشہ
 سلطان دخی وعدا ولندی [*]۔ حسن پاشا، موسم چوق

[*] « سردار سابقک خیمہ وخرکاه وسائر اثواب واثقال
 والات سفر وجمال وبغالی ہبہ طریقہ کندویہ ویریلوب حتی مخلفہ سی
 عائشہ سلطانی دخی نامزد قیلدیلر۔ نمیا : ص ۲۵۲ (مترجم)

ذیل

نامق کمال بك مرحومك (قنیزده) یه دائر
اولان اثری بو قدر درر. تصویر و قایعده غیرت دینیه
و حمیت وطنیه سنک سـ و قیله التزام مبالغه ایتمش
اولدیفنی، احتمال که، ظن ایدنلر بولنور. وقوعاتی
بر کرده اوسـ تریالی هاممہ رک تاریخندن نقل ایله
ارائه ایتک ایستدک . هاممہ رک عثمانلی تاریخیـ که
ادیب همتکار عطابک افندی نیک مساعی فاضلانہ سیله
لسانمزه ترجمه اولنه رق شمدی یه قدر سکرز جلدی
نشر اولمشدر۔ و نائق عدیده یه استناد ایتک جهت یله
تاریخلر مرکز ال مکملی عد اولنه ییلیر. بونسکله برابر
هاممہ ر بزه پک ده خیر خواه بر آدم اولما دیغندن اثر نده
بعضاً موّر خلائک وجدانتی شرمسار ایده بیله جاک



اولان مز ياتك كآفه سنی جامع اولدیفندن وخصو صيله ودمبدم
كالات و معرفتی ترقیدار اولان مكاتب شاهانه وار دوی هایونلرك
تحصيل و تجربه ده حاصل ایتكده اولدیغی ملكات راسخه
جهتلیله شجاعت عثمانیه به معلومات عسكریه ايله برقات
دها قوت كلدیكندن، (قنبره) سردار و محافظلرندن ظهور
ایدن خوارق عادات شمدیكى ضابطان و نفراتمزدن دخی
ظهور ایده جگی و دائماً ظهوره كلدیگی عسكرمزك حالنی
بیلتلرجه امور بدیهه دندر . هر نه قدر عسكردك كلسه كده
اوصنف عالیدن ظهور ایتكده اولان بونجه ضابطانك
نه قیمتده بر طاقم اسحاب كمال اولدقلرینی لایقیله تقدیر
ایلدیكمزدن وسایه معالیوايه جناب پادشاهیده عسكركلگك
هر جهتنجه ابذال بیورلمقده اولان اقدامات جلیله و ترتیبات
نظام پرورانه آیلرده دخی ضابطان یتشدرمكده و نفراتك
قابلیت مجاهدانه سنی بر سرعت فوق العاده ايله میدانه چیقارمقده،
فوق المأمول، بر تاثیر بلیغ كو سترمكده اولسنه نظراً خصائل
جلیله عسكریه مزك گوندن گونه تأسس و ترقی ایده جكده
واسلاف عظامدن شهرت جلادتلری ولوله انداز جهان
اولان قهرمانلرك حالسه هیچ بروقت غبطه و تحسره
باقدریمیه جفتده شبهه یوقدر .

دیشیدی . مرحومک شان ساطتته او درجه رعایتی
 وارایدی که تلطیفات دولتی کندی نفسندن بیله قصقانیردی .
 حاصلی بززمانمزده اودرجه شجیع ، اودرجه دقایق حربه
 واقف ، اودرجه مدبر ، اودرجه کریم ، اودرجه غیور ،
 اودرجه حلیم ، وبوقدر مکارم اخلاقیه برابر اودرجه
 متواضع برذات کورمدک . »

رای عاجزانه مزه قالیرسه فائضی ننگ حسن پاشا مرحوم ،
 حقنده اولان مدایحنه مع زیاده شایسته در . خصوصیه غازی
 مشارالیه شمدیکی کبی ، فن حربک ترقیدار اولدینی برزمانده
 بولنمیه رق ، استعمال ایتدیگی بونجه دقایق عسکریه و دسایس
 حربیه نی کندی تجار بندن استحصال ایتش ایکن نائل
 اولدینی مظفریت جلیلهیه دائر عالمک نواریح عسکریه سنده
 ائ شانلی بر نام براقان اعظم دن معدود اولمق لازم کلیر .
 مع مافیه بو خصائل علیای عسکریه نی ملتتمزک مشهور
 اولان ذوات معدوده سنه منحصر ظن ایتما ملیدر . چونکه
 افراد ملت تابع اولدقلری دین مین محمدی اقتضاسنجه
 امر جهادده بذل مقدوری ، سرمایه سعادت دارین بیلدکلری
 کبی ، طبعاً دخی شجاعت مفرطه و اطاعت مشروع و جفا -
 کشمک وسلاحشور لاق و غیرت و ثبات کبی ، عسکر لکه لازم

هایونم اولمشدر. جمله گزنی حق تعالی حضر تلرینه اصمردم. «
فأضی دیرکه :

«برکون پاشا مرحومه گیتدم. چهره سنده اودرجه ده
علامت ملال و ارایدی که قنبره محاصره سنک الک مخاطره لی
زمانلرنده بیله کندینی اوگونک اونده بری درجه سنده
محزون گورمامش ایدم. بو حالنی نعوذ بالله تعالی در سعادتجه
بروقعه حدوثنه حمل ایتدم، سبب کدرینی صوردم. جو ابنده،
— دهانه اوله حق؟.. قنبره ده ایتدی کمز جزئی بر
خدمته مقابل بزه وزرات ویرمشلر. و خط هایون کوند -
ر مشلر. حال بوکه قانونی سلطان سلیمان مرحوم، مقبل
ابراهیم پاشانی تفویض تام ایله وکالت مطلقه سنه تعیین ایتدیکی
زمان یدینه یالگنز بر منشور اعطا ایلشدی. پیاله پاشا
مرحوم سلطان سلیم حضر تلرینک دامادی بولندیغی و محاربات
بحریه ده کافه ملوک نصارانک دونانمالرینه غلبه ایتک و ساقز
فتحنه نائل اولمق گبی برچوق موفقیتلری گورلدیکی حالده،
کندینه وزارتی چوق گورمشلر ایدی. خلیفه اسلامک
خط هایونی قنبره محاصره سی گبی خدمات جزئییه مکافات
اولمغه باشلادی. و دولت علیه نک وزارتی بنم کی قوجه مش
فرتوتلره قالدی. بوکا تأسف ایتیه یمده نه یه اجیه یم!..

خدمت سده علیایه عرض اولنوب سعی بیدریغک مشکور
 ونامک نیک نامان دفتری سلکنده مسطور اولمشدر .
 برخوردار اوله سگ . سکا وزارت ویردم . وسنگله محصور
 اولان قوللرم که مقتضای ترتیب سلطنت ایله معنی اوغلر مدر
 یوزلری آغ اوله . ملحوظدن زیاده چالیسوب جان وباشلرین
 دین اوغرینه و بزیم یولمزده دریغ ایتمدیلر . ومقدور بشر
 اولان سعی جمیلی گتوروب راه حقدده عظیم چالشمشدر .
 آب و آتش آراسنده گاه غریق و گاه حریق اولمقدن پرهیز
 ایلیوب برج و بدنده تعیین اولدقلری محندن آیرلامشدر .
 و گاه نبرد گاهه [*] چیقان کفاری قاچیروب و جنکجیلرین
 قیروب یوروش ایلدکلرنده جیوش آهن پوشلرین گریزان
 و اموال غنائمی ریزان ایلمشدر . بارک الله فیهم . بوندن بویله
 دخی سنک امرگه رام اولوب هر نه خدمت تکلیف ایدرسه ک
 اداسنه دقت و اهتمام اوزره اوله لر . سکا اطاعت و انقیاد
 اوزره اولدقلری نیم رضای هایونمه سبیدر . بو پندنامه می
 غازی قوللرم محضرنده او قویوب (اطیعو الله و اطیعو الرسول
 و اولی الامر منکم) معنای شریفی آنلره بیلدیره سین . سنکله
 محاصره ده اولان قوللریمه ویردیگک ویرگو حمله مقبول
 [*] عمار به میدان .

بلغراد، کبی قوجہ برقلعہ نك استیلا یہ دوشمی خبرلری
استانبولہ عکس ایتمکلہ گرك سرای هایون و گرك دیوان
دوات بر ماتم شدید ایچندہ ایکن، حسن پاشانك موفقیت
جلیلہ سی بشارتی گلنجہ، اودر جہدہ شوقی و سروری
ووجب اولمش ایدی کہ بیاغی پای تختدہ ہر خانہ بر عالم شہر۔
آیین حکمنہ کیرمش ایدی .

عواطف سلطنت سنیہ دن غازی مرحومہ بو خدمتہ
مکافاة رتبہ وزارت توجیہ اولنسی . خط هایون ایلہ
وزارت توجیہی قانون عثمانیجہ معتاد دکل ایکن، پاشانك
قدرینی تجیلاً، انواع التفاتی حاوی بردہ خط گوندردلی .
بوخط، تاریخ عثمانیدہ امثالی پک نادر گوریلان
تلطیفنامہ لردن اولہرق، سرای هایونك درجہ ممنونیتہ
دلالت ایلدیگی ایچون عینی زیردہ نقل ایلدك :

« الحمد لله الذی فضلنا علی کثیر من عباد المؤمنین و فوض
الینا مقالید مصالح المسلمین . والسلام علی سید المرسلین .
(امابعد) سنکہ قنبرہ بکار بکیسی اختیار قولم و مدبر
وزیرم حسن پاشا سن بوسال فرخندہ فالدہ رهنمون
اقبال توفیق ذی الجلال امت محمدہ یاور اولوب ایلدیکک

غازی مرحوم ایشلرینی ا کالدن صکره (شقلویش) ده
 سردارایه ملاقات ایدرک هر نه عرض ایتدی ایسه قبول
 ایتدیردی . یالکنز یمشجی حسن پاشا ،
 — سنک گبی مجاهد برذاتک آرپه لغنی نصل باشقه سنه

ویره لم ؟ ..

سوزیاه پچوی سنجاغنی عمر آغایه توجیه ایتک ایستمدی ،
 یرینه کوستندیل سنجاغنی تکلیف ایلدی . پاشا ایسه عتقا -
 مشربانه بر استغنا اظهار ایدرک ،

— بن پچوی نی عمر بنده گزه توجیه ایتدم . بگا
 آرپه لوق لازم دگل . ا گر عرضم ردا اولنور ایسه منکسر
 اولورم . کوستندیل سنجاغنی ده قنیزه غزاسنده خدمتی
 سبقت ایتمش بر بنده گزه ویرمک مراد دولنکنز ایسه
 مصلی بک اویله بر احسانه لایق اولمشدر .

دیهرک طابنده اصرار ایلد بگندن پچوینک عمر آغا و کوستندیلک
 مصلی بکه توجیه امرلری یازدی . وقنیزه ده محصور قالان
 سائر غازیله بشر آچه ترقی احسان اوله رق ، استحصال
 ایتدکلری غنیمت عظیمه نک اوزرینه بویله بر احسانه
 مظهریت ، غزات مجاهدینک مسرت وغیرت لرینی قات قات
 مژداد ایلدی . یمشجی حسن پاشانک انهرامی وراستونی

(بور وایتک نقلنده فائضی و نعیما و پجوی متفق الکلمه در لر .)
 پجوی نك عمر آغاد نقل ایتدیگنه گوره ، ذکر اولنان
 فرقه دشمنی تعقیب ایدر ایکن اوتده بریده بریره جمع اولمش
 بر ضاغم عسکر گورر لر ایدی ، که کندیلرینه تعظیماً جمله سی
 بردن او تور دقلری بردن قالفار لر ، باشلرندن شابقه لرینی
 چیقاریر لر ایدی . عسا کر اسلام ایسه م فطور اولدقلری مر و ت
 و مر حمت جلیله لر ی اقتضا سنجه ، زبونکشلمگه تنزل ایتیمه رك ،
 او مقوله عجزه بی حاللری اوزره ترك ایدر وایلروده دینج
 دشمن تحرّیسنه گیدر لر ایدی .

بوملمحه کبراده غزوات اسلامک فرداً بعد فرد
 نائل اولدقلری خزائن غنیمتدن ماعدا ، یالکز میری ایچون
 قرق ایکی پاره بیوک و بیگه یاقین چوک طوپ و خمباره ایله بش
 شاهی ضر بزنی ، یوز اون درت بیك تفنك ، اون قدر کولنك ،
 بر او قدر چاپا ، کوره ک ، اللی قدر مکمل اوطاق ، اون بیگدن
 زیاده عادی چادیر و حدسنر حسابسنر طبل و علم و صندوق
 و عربه و قلعه ده بولنان اهاالی بی و عسکری برسنه اداره ایده جک
 ذخیره و مهمات ضبط اولنمش ایدی . حسن پاشا مرحوم بتون
 اردو ایله ایکی آی گیجه گوندز چالیشه رق ذکر اولنان
 غنائمی قلعه یه آلمغه کوچ حال ایله موفق اوله بیلدی .

کندی چادرده او توررا یکن نائل اولدیغی غزای غرآده
 الك بيوك معینی اولان قره عمر آغایه سقت ایدن عهدی وجهله
 بجوی سنجاغنی توجیه ایله معیتنه اوج بیك كشی ویره رك
 بوزغون دشمنی تعقیبه مأمور ایتشدی . بوفرقه ممتازه
 گیتدیله ؛ الك اول [پاولیت] گچیدنده دشمنك حدسز ،
 حسابسز يوك عربه لرینه راست گلدیله ، كه جمله سی اموال
 وارزاق ایله مالامال ایدی . یوكده خفیف ، بهاده آغیر اولان
 اشیایی اغتنام ایتدیله . البسه گبی ، ارزاق گبی ، آغیر شیلره
 دونوب باقمه ییله تنزل ایلدیله . بونی متعاقب صوبی گچه رك
 دشمن عسکرینك دو کوندیسنه هجوم ایتمگه باتلادیله . هانگی
 فرقه یه تصادف ایتدیله رایسه همان بایراقلری آتوب اوكلرندن
 قاجارلرایدی . نفرات و آحادناس مقوله سندن ماعدا یالکز
 ضابطان و معتبرانن التي بيك دشمن تلف ایلدیله . طو تدری
 اسیرلرك ایسه عددینی جناب حقندن بشقه کیسه یلمز ایدی .
 طوتیلان اسیرلره سبب انهمزام صورلدیقه ، حسن پاشانك
 سرداره گوندردیکی کاغد آله گیرد کد نصرکه درونلرینه بر
 خوف مستولی اولدیغنی و گوزلرینه خیالات گبی یشیل باشلی
 ترکر گوزلرینه رك ، قلعه ده کی عسکر اوزلرینه هجوم ایتدیجه
 آنلرك دخی برابر هجوم ایتدکلرینی سویلرلر ایدی .

ایکی رکعت نماز قیلمی . و حضارہ خطاباً ،

— بو در عجز مزله برابر بویله برفتح مینه مظهر یتمز
مجرد جناب حقک عنایتی و رسول اکرم افند مزک معجزاتی
برکتیدر . خلوص نیتله چالیشلور و سرداره — ولو بنم
کبی بز عاجز اختیاره اولسون — انقیاد اولنور ایسه جناب
حق اسلامدن نصرتی بروقت دریغ المز .

سوز لریله آغلایه رق ، یاننده بولنان مجاهدلری تحریض
و تطیب ایتدکن صکره ، ایمراطورک تختنه بر قلیج اوردی ،
گچدی ، اوزرینه اوطوردی . امرانی ده اطرافده کی
اسکمله لره اقعادایله ، اک اول ایمراطورک چادیرینه کیملرک
گیردیگنی استفساز ایلمدی . اوچ یگیچری ایله درت سر
حدلی ایلر و گله رک ، بو خدمته کندیلرینک موثق اولدقلرینی
عرض ایتدیلر . پاشا مرحومک ایسه کرمی کرامته معادل
اولدیغندن ،

— بو چادرده جیخانهدن ماعدانه قدر اشیا وار ایسه
سز کدر .

دیهرک اویدی مجاهدی بر لاقردیمی ایله آن واحدهده ، کندینی
دائرده سیله برابر صاتون آله بیله جک قدر ، ثروته مستغرق
ایلمدی .

بوصر ده اقسام تقرّب ایتمکله پاشا مرحوم اوگونکی
 وقعه بی دخی سرداره اعلام ایده رک ، نمازی ادا ایتدکن
 صکره ینه قلعه یه عودت ایلدی .
 عمر آغا و موصلی بک فرقلری یاتسو وقتی اردو گاهه
 واردیلر . و اطرافی ضبط ایده رک بیوک بیوک آتشلر احر اقیبه
 وصول لرینی قلعه یه اخبار ایلدیلر .
 ایرتسی گون صباح اولنجه ، پاشای مجاهد نماز وقتی ،
 قهرمان واری سوار اوله رق ، کمال دبدبه وسطوته اردو گاهه
 عزیمت ایتمش ایدی . غازیلر تبریک ایچون آل اوپدیلر .
 کندی دخی جمله سنه خیردعالر ایلدی . دیوانی صاودقدن
 صکره ایمپراطورک او طاغنه عزیمتله ایچرو گوردی . گوردی که
 بری آلتون وبری گومشدن مصنوع ایکی قفس ایچنه برتخت
 عالی قورلمش ، قفسلرک هر پارمقلنی اوزرنده برر مجوهر
 وار ایدی که هر بری بر مملکت خراجی دگر ایدی . تختک
 اطرافه قرمنی قطیفه اورتولی اون ایکی صدالیه دیزلمش
 ایدی که هر برینک صاچاقلری اینجو و صر مه ایله اورلمش
 ایدی . تختک یدشگاهنده ، آلتی ذراع طولنده غایت مزین
 و مصنع بریمک سفره سی وار ایدی .
 پاشا مرحوم بوطننه بی گورنجه ، شکرانه فتح اوله رق

طوبى برآ تشدە ، گوللەسنى تاجاديرك تپەسنە اوردردى .
 گوللەنك تاثيريله ايمپراطورك توابغندن خيلى آدم تلف اولمش
 ايدى . بونك اوزرينە ايمپراطورى امراسى برآ تەبندىردىلر .
 — وايش ايشدن كچدى . عثمانلى كچىد طرفلرني ضبطايدر
 ايسە بزە نجات مۇمكىن دكلدر .
 دىەرك فرارە سوقايلدىلر .

او، يوز بىگىلر جە آدمىن مراكب اولان قوجە اردو
 ايسە ، سحرادە يولنى غائب ايتمش چايلاق آلایى كى اوبك
 اوبك اوتە يە برى يە طاغلمش ايدى .

ايمپراطور يوز كشى ايله آنجق جانى خلاص ايدە بيلدى .
 اردوسندە بولنان توپلر ، عموم جبخانه ، عموم ذخيره ،
 خزىنەسى ، تخت وتاجى رلور يرنە قالمش ايدى .

پاشاى مجاهد ، صلوة عصرى ادا ايتدككن صكرە ،
 عمر آغا ايله سرحد امراسندن مصلى بگى اوچ بىك كشى
 ايله دشمن اردوكاهنى ضبطە كوندردى . واعدانك كوكنى
 كسمدكجە چاديرە گيرمك وغنىمت آلقدن اجتناب اولمىسنى
 قطعياً امر وتىنيە ايدى . بونلرى متعاقب قىئزە جوارندە
 بولنان يوللر ك هر برينە ايكي بايراق عسكەر تعينيله آهستە
 آهستە كىتملرني ودشمندن كيمە راست كليرلر ايسە قيرملرني
 و آرقە لرنە آدم براقميوب ايلر ويە كچيرملرني توصيە ايتمش .

اسلام اوزرینه یاره لی قوردگی برشدتی هجومدها گوستردی.
 پاشای مجاهد بو هجومک آماراتی کورنجه، گرك قلعهدده
 وگرك یاننده بوانان طوپلری دشمنک گله جگی طرفه حواله
 و غزات اسلامی برچوق مشوق و مؤثر سوزلرله مجاهدیه
 تحریک ایدهدرك، مهاجملری بر منانت رستم پسندانه ایله
 قارشیددی که دشمن عسکری اسلام اردوسی ایله چارپیشیر،
 چارپشمز، قیایه، اورمش طالغه کبی، پراکنده و پریشان
 اوله رق گرویه رجعت ایتدی. عساکر اسلام ایسه همان
 تعقیبه مباشرته قنبره عخراسنی انسان لاشه سندن بر اولو
 مزارستانه بگزدیلر. ینه نعیمانک روایتجه، اوگون پاشا،
 حضورینه کتیریلان کلله لر اوتوز بیگدن متجاوز ایدی.
 پاشا بر طرفدن اسیر و کلله گتیرن غزاته احسان ایدر
 و بر طرفدن - دشمنک کثرتندن احتیاطاً - کندی طرفدن
 امر گیتمدجه، چادرلره گیرلما سنی عسکره تنیه ایچون
 اطرافه آدم لر طاغیدر ایدی.

دشمن ایسه بو مغلوبیتله چادرلرینه صوقیله رق، حیران
 حیران، بر تدیر تحریسیله مشغول ایکن، پاشا طویجی باشی بی
 جلب ایله ایمر اطورک چادرینه گولله ایرشدرلمسنی اگیدا
 تنیه ایلدیگندن. ، قره بچه همان قلعه یه عودتاه شاسین.

او حالده پاشای مجاهد وقعه بی بر عریضه مخصوصه ایله
 سرداره بیلدیرد کدن صکره ، قلعه ده یالکز آلتی یوز کشی
 ترک ایدرک ، عسکرک بقیه سنی یاننه استصحاب ایتدی ،
 بالذات دشمن متریسلری اوزرینه یوریدی . ده پاشا ، متریسلره
 وارمه دن طویجی باشی قره پچه قارشوسنه ورود ایله دشمنک
 قرق بش بیوک طویپی ضبط اولندیغنی اخبار ایلمشدی .
 فائضی مرحوم دیرکه :

«سکز یوز کشینک بر قاج متریسی باصمق و اون سکز ،
 یکر می بیگ دشمن اعدام ایتمک و قرق بش طوپ ضبط
 ایتمک کبی ماثر عظیمه یه موفقیتی اصحاب گزین زمانلرندن
 بری مثلی گورلماش بر ملحمه کبرادر که پاشانک برکت
 خلوص نیتیه ظهوره کلشدر .

پاشا مرحومک هجومی اوزرینه همان اوگون متریسلرک
 کافه می ضبط اولندی . ایمپراطور ایسه سگتواردن سردار
 اردوسنک اظهورینه منتظر ایدی . اطرافه گوندردیگی آدملر
 او طرفدن گلیر گیدر کیمسه اولدیغنی خبر ویرنجه حسن
 پاشانک دسایسنه آلدانوب ده متریسلری ترک ایتدیگنه بر
 ندامت شدیدله ایله پشیمان اوله رق و عسکرینی یاننه جمع ایله
 سوا ی و پیاده سنی درت قات اوزرینه ترتیب ایدرک ، عسا کر

یا قلاشنبه قلعه دن ذاتاً مهیا اولان طوپلری (الله الله! ..) صداسیله دفعة آتشدیلر. دشمن اوز لرینه یاغان گولله لرک تأثیریه هرج و مرج اولدینی صرده عمر آغا برنجی مترسی باصره رق آنده موجود اولان طقوز یوز کشتی، ایچلرندن بر آدم قور تلامق شریطیه، دفعة قیلچدن گچردی. و مترسده یوانان اون ایکی طوپ ایله آنلره کفایت ایده جک قدر جیخانیهی ضبط ایلدی. ایمپراطور و دشمن اردو سنک هیئت عمومی سی، بر طرفدن طوپلرک تشنی و بر طرفدن عسکرک خارجه هجومی گورنجه، چادرلرندن طشره چیقیدیلر، سکتوار یولنده بر مناسب موقع طوئیدیلر، عاقبت حاله انتظاره باشلادیلر. پاشا مرحوم بو اثر موفقیتی گورنجه خارجه بولنان غازیلرک امدادینه بش یوز یگیت ده اگوندردی. گندی دخی صباح نمازی قیلهرق، سکتوار قپوسنک اوست طرفنده قرار ایله، کرک میری و گرک گندی خزینه لرنده نه قدر پاره موجود ایسه یانه جاب ایدهرک، اسیر و کاله گمیرنلره ایثار ایتمگه باشلادی. دشمنک شاشقینلغی و خارجه بولنان سکزیوز دلاورک اقدامی بر درجه ده ایدی، که نعمانک قولنجه، پاشانک حضورینه یغیلان کاله لر تخمیناً اون سکز بیگه بالغ اولمش ایدی.

طاغیان - مجار لر گوتور مش اولدقلرندن طوپلری نقل ایتمک
ایچون حیوان تدارکیله اوغراشیر ایدی .

پاشای غازی، طوتدیغی اسیرلردن بو حالی خبر آلنجه،
غزات آراسنده اڭ زیاده معتمدی اولان عمر آغایی اوچ
یوز فدایی ایله دشمن اردوسنی باصمغه مأمور ایتدی.
فائضی دیرکه :

«مرحوم درویش مشرب بر ذات اوله رق، آدخار امواله
هیچ بر وقت رغبت ایتمدیکی کبی، کرک کندیسنگ و کرک
معیتده بولنانلرک خدماتنه مکافات ایستیه رک دولت علیه
بار اولمغی دخی آداب عبودیتنه منافی عد ایلدیکندن و عمر
آغایه حرکات فداکارانه سنه مقابل وعد ایده جک بر مال
بوله مدیغه و دولتجه آنکچون بر مسند استحصالی
استدعا یه دخی قییشه مدیغندن، کندی آرپه لغی اولان
وداثره سنک تعیسی آنک حاصلاتنه متوقف بولنان پچوی
سینجاغنی مومی ایله خدمتک بدلنده توجیه ایتدیرمگه
عهد ایتدی .

عمر اغا، مأمور اولدیغی اوزره پاشانک بایراغنی آلنه
وتعین اولسان اوچ یوز یگیدی یاننه الهرق، دشمن
متریس لرینه طوغری بر هجوم گوستردی . بونلر متریسه

تخلف ایتسه بیله کندنیسی دائره سی خلقیه قیژده نك امدادینه
گیده جگنه یمین ایدی . عسکری چاره سزاتباع ایتدیلر .

سردار اردوسنك سگتوازه یتشدیگی صروده ایدی که
قیژده طرفلرنده برشدتلی صوغوق ظهور ایدی . و - اوچ
آیدن بری هواده برپارچه بلوط گورلماش ایکن - بردن
بره سیل بلا گبی یاغمور یاغمغه باشلادی . همان اوگون آقشام
اولنجه برودت برقات دهاتکتر ایدره ک یاغمور قاره تحوّل ایله ،
اوچ گون ، اوچ گیجه آرقه سی کسلمدیگندن دشمن عسکری
کوبکلرینه قدر قارایمچنده قالمشلا ایدی . بونکله برابرینه غیرتی
آلدن بر امدیلر . بالعکس ، مصیبتلری زیاده لشدکجه ، آنلرده
اقدامی زیاده لشدیردیلر . آتشی بر درجه تزید ایتمشلا
ایدی که فائضینک قولنجه ، « گویا که کثرت برودتن طوب
آتشیله ایصنمق ایستلر ایدی . »

بوصروده سردار ک دخی سگتوازه گلدیگی آرالرنده
شایع اولمغله ، و برودت گیتدکجه زیاده لشه رک آل ، آباق ، طوتمقدن
قالمغله ، عسکری طاقمی گروه گروه فرازه یوز طوتمدیلر .
ایمپراطور بر طرفدن فراریلری اعاده یه چالشیر و بر طرفدن
دخی طوب بارکیرلینی - مقدما ، پاشانک تدیری ایله

خير دعالر ايلدى . وماتوشله بالمذا كره سرداريتشمه دن
قلعه نك ضبطنه چاره اولمق اوزره يابدقلى خندق گنارينه
بر ايكي گون ايچنده اوتوز بش قدر طابيه انشا ايدرك
قنبره اوزرينه گيجه لى، كوندوزلى بش آلتى بيك گولله آتمغه
باشلاديلر .

قلعه ايله اردو بودرلو مبارزات وتداير ايله استحصال
غلبه چالشمقده اولسون ، برى طرفدن قره پچه اولكى
مكتوبى دشمن اردوسنه براققدن صكره طوغرى بجه سگتواره
گيدر . واوراده بولنان يكيچرى اوطة باشليرنى يانه آلهرق،
سردار اردوسنه عزيمتله يمشجى حسن پاشانك حضورينه
چيقار . قلعه نك حالى مكدر اولديغنى و امداد اولمديغنى صورتده
قنبره آلدن گيتدكدن بشقه گرك مملكت و گرك اردو جه پك
بيوك محذورلر توجه ايله جگنى بيان ايلر . بونك اوزرينه
سردار اردوده بولنان امرايى حضورينه جلب ايله قنبره يه
امداد ايچون چاره تحرى ايدرايكن جلالى بوزنديسى بر طاقم
حشرات ينه سفر وقتى گچديگندن وهوانك برودى همتيله
عسكر سوقنك امكانسز لغندن بحث ايتمگه باشلاينجه ، يمشجى
حسن پاشانك نخوت جبلتیه سى حركت ايدرك عموم عسكر

اولدقلارندن طولايى گيتدكلرينه پك زياده اظهار ملال ايلدى .
 بو حوادثه اينانميه جق اولدى . تكرر تكرر اسيرلىرى
 استنطاق ايتدى . مجار چادرلرينىڭ يغمما اولنديغى كندى
 گوزياھ گوردكلرينى متعدد يمينلرله تامين ايدەرك سويلايدىلر .
 پاشا اختيار ايتديگى جعلى حدتله .

— گتيردكلرى قره خبره مكافاة بونلىرى اعدام
 ايدىگىز !..

ديهرك حريفلىرى جلاله تسليم ايلدى .

قره عمر آغا بر معتاد اسيرلىرى جلاله نندن قورتاردى
 مجار سايسلرينىڭ آراسندن كچيردى .

— اي مپراطوره بندن سلام ايدىڭ !.. مجارلر اردودن
 طاغلدلر ايسه ده بوجوارده درلر . حتى گوردىگىگىز عسكەر
 آنلرله گلدى . مکتوبى گوتورن آدم قاچمش . البته كىفیتی
 سرداره خبر ويرر . ينه اسكندر كتخدانك و بلكه مجارلر ك
 فرارينه بناء ، بالنفس سردار ك گلمسى مقرر درر . غافل
 بولمسونلر .

سوزلر يله اسيرلىرى فرار صورتنده صالحو يردى .

حريفلر اردولرينه گيدهرك گوردكلرينى عرض ايتيدىلر .
 اي مپراطور ك تلاشى برقات دها مزداد اولدى ، عمر آغايه

اطرافه برخندق چويرمك لازم گله جگنه قرار ويررلر .
 وگويا بومكتوب آلرینه گچماش اولسه حاللری پك مشكل
 اوله جغدن آینلری اوزره پاپانك همت روحانیه سنه بیوك
 بیوك تشكر لرله برابر مکتوبی طوتوب گتیرن سولتاه دخی
 پك زیاده اکراملر ، التفاتلر ایدرلر .

بری طرفدن پاشای غازی وقعه نك تفصیلاتی خبر
 آنجه مکتوبك دشمنجه حاصل ایتدیگی تأثیراتی اوگر نك
 ایچون منتسب جدیدی اولان عثمانی بر قاچ غازی ایاه
 مأمور ایتدی . گتیدیلر ، قلعه جوارنده ایکی اسیر طوتدیلر ،
 حضورینه گتیردیلر . پاشا بونلری « ایچکزده بزم چوق
 دوستمز واردر . حالکزدن تامیله خبردارم . اگریالان
 سویلر سه گز سزه اشد عقوبتله جزا ایدرم . » مقدمه سیله
 استنطاقه باشلایه رق اردودن حوادث سؤال ایتدی .
 اسیرلر مکتوب قضیه سنی ، اردونك اطرافه خندق
 چويرمك ایچون دلّال ندا ایلدیگنی و مجارلر ك چادیرلرینی
 براقه رق اطرافه طاغددقلرینی خبر ویردیلر . پاشا مجارلر ك
 فرارینی ایشیدنجه سرورندن آغلامغه باشلادی . فقط
 درعقب طرزینی تحویل ایله دسیسه سنك تأثیراتندن بر
 دسیسه ده ا اختراع ایدرک ، مجارلر ك گویا کندیه متفق

مکتوب جینده بولندیغندن چیکنی، بر معرفته اوغراشدینی سولتانه قاپدییرر . کندی غایت چویک بردلی قانلی اولمغله، مازعه میدانندن قاچار، گتوار یولنه طوغری کیدر . کیجه ایریشنجه، ارومانلر آراسندن ینه کلیر، قلعه یه داخل اولور . گلوبده بر تفصیل کیفیتی پاشایه بیان ایتدیگی زمان مجلسنده حاضر ایدم . غازی مرحوم فوق الغایه ممنون اولدی . و بو اثر مھارتنک ظهورندن صکره عثمانی، خواص متسینندن عد ایده رک، بردها یانندن آیرمدی .

سولتات ایسه چیکنی قاپدیغی گئی جینی قاریشدییرر ، مکتوبی بولور، کمال مسرتله ایمپراطوره گوتورور . ایمپراطور یاننه ترجمان دعوت ایدر ، مکتوبی الیه ویرر ترجمان ورقه یه بر کره گوزنزدیردکن صکره بو مکتوبک حسن پاشا طرفندن سرداره گوندرلدیگنی و ایچنده پک مهم مواد اولدیغی جهتله میداننده او قومئسی جائز اوله میه جغنی ایمپراطوره بیان ایلدیگندن چادری خلوت ایدر لر ، مکتوبی او قورلر . مالی ایمپراطوره فوق الغایه موجب دهشت اوله رق ماتیوشی و محرم خاصی اولان وزراسنی دعوت ایدر ، مذاکره یه باشلارلر . نهایت عمر آغا اسیر لرله هر نه گوندردی ایسه سجله سنک صحیح چیقدیغنه و سردار گلمزدن اول اردونک

آغان لسان بيلير مناسب بر آدم ايستدى. سرحد غازيلر ندين
 عثمان نامنده بريني عمر آغا توصيه ايتمكه ، پاشا، عثمانى تنهاجه
 يانسه چاغردى. ائنه يوز آلتون ايله آلتى بيك آچمهك بر
 تيار احسان ايلدى. فرنك قيافته گيره رك دشمن اردوسنه
 گيتمسنى و تهيه ايتديگى مگتوبى بر مناسب يره بر اقمسنى
 توصيه ايتدى . آندن صكره عثمانى خلق ايجنده حضورينه
 جلب ايله ،

— سنى سرداره گوندر يورم ، واصل اولنجه قلعه نك حالى
 مكدرا اولديغنى سويله . دشمن بوراده قشلامق تدار كنده در .
 بش اون گونه قدر يتشمز لر ايسه حال مشكل اولور . اكر
 مگتوب صورار ايسه ، دشمن ائنه گيرمك قور قوسندن
 ويره مدك . بوراسنى شفاها بيان ايت . شايد طوتيله جق
 اولور سهك كندىكى آلتى بيك غروش قدر بدله كس .
 او پاره يى ويرر ، سنى قوتار يرم .
 ديه رك گوندر دى .

فائضى دير كه :

« مگر عثمان مأمولك فوقنده غيرتلى برغازى ايمش .
 پاشادن آلدىغى امر اوزرينه همان اوگون چيقار . مگتوبى
 بريرده بر اقمغه قناعت ايده مز . دشمن قره قولار ندين مخصوصاً
 كچمكه چاليشير . برسولتاتله جعلى اوله رق منازعه يه طوتوشور .

اولمشر . لطف بیورمشکنز . فقط احتیاجزیوق ایدی .
 زیرا برینلق ذخیره وباروتمز موجوددر . عسکر مزده
 مقدار کفایه دن زیاده در . اصل نیازمز بودر که : گله چک
 بازار گونی بزم اسکندر کتخدایه اون بشیك قدر فدائی
 عسکر اعطاسیله ارسال بیوریکنز . سحر وقتی بو طرفه
 ایرشونلر . ذات دولتکنز راحتمز اولمیکنز . بحار بگری
 اسکی دوستلریمزدر . کندیلریله اتفاق ایلدك . بازار گونی
 صبا حلین بز ، ایچردن چیقاجغز ، آنلرده طیشاریدن
 چالیشه جتلمر . اسکندر کتخدا دخی سگتوار طرفندن گلیر
 ایسه دشمنی برباد ایده جکمز امیدوارز . اردولرینك
 اطرافنده خندق یوقدر . انشاءالله فرصت بزمدر . خیر
 دعادن فراموش بیورمیکنز .

بوندن اقدام ایمراطوری بفرصت دوشیرهرك اعدام
 ایچون ایکی آدم گوندرمش ایدم . بیچاره لر اله گیرمشلر ،
 شهید اولمشلر . یرلرینه دیگر ایکی مناسب آدم تدارك
 ایتمدم ، گوندردم . مأمولدرکه بونلر ایمراطوره ظفر
 پولورلر . واولیه خصم قویدن دولتمزی خلاص ایدرلر .
 باقی فرمان »

اوصره ده قره بچه سردارارودسنده بولندیغندن پاشا، عمر

گلدیلر . منظره مزه ایکی باش دیکدیلر . [حسن پاشا ! ..
 ایشته جاسوسلریک گنه سی . سرداره گوندردیگک
 مکتوب ده طوتلدی .] دیه مباحاته باشلادیلر . دشمنک بو
 غفلتنی گورنجه ، قلعه ده بولنان سائر مجاهد لرله برابر بی اختیار
 گولشدک . و غیرتی تدبیرینه معادل وتک باشنه براردویه
 مقابل اولان او یله بردستور کاردانک رفاقتنه دوشدیکمز
 ایچون جناب حقّه بیوک بیوک تشکر لر و پاشا مرحومه کمال
 خلوص ایله دعالر ایندک .

پاشای غازی هر کوچک اماره دن بر بیوک تدبیر
 چیقار مق و طوتدیغی دسایسی سر حد امکانه قدر گوتورمک
 شانندن اولان ده اة روز گاردن اولغله ، مقدمکی مکتوب
 حیله سندن حاصل اولان فائده بی تضعیف ایتمک عزمنه
 دوشه رک ، سرداره بر دیگ مکتوب ده ا تحریر ایتدی .
 شو مآله که :

« سگتواره تشریف بیورلمش . قدومکز مبارک اولسون ! ..
 بزه ارسال اولنان آغار ایله برابر ، اوچ یوز اللی یکیچری
 ویوز بیگ آلتون ویوز قنطار باروت و سکسان قنطار
 قورشون ویوز قنطار پکسماد بازار ایرتسی کیجه سی
 صباحه یقین ، دشمن گورمکسزین قلعه یه بالسلامه داخل

خندان و کنعاندن نه خبر آ لیر ایسه م عرض ایدرم . باقی فرمان ... »

مکتوبی یدیمن اجرا آتی حکمنده اولان مجاهد مشهور قره پچه نی جلب ایله دشمن اردوسنک گوزه گورینه جک بریرینه براقه سنی امرایلر .

قلعه دن عمر آغانک قویو یردیگی اسیرلر ماجرابی ایمپراطوره نقل ایتدکلری صره ده قره پچه نک دخی همان او گیجه تبدیل قیافله اردویه گیره رک ماتیوشک چادری جوارینه براقدینی مکتوب معهود، ایمپراطور حضورینه گتیرلمکله، روایت واقعه ایله مال مکتوب بربرینی تأیید ایدنجه، کوله لراک جاسوس اولدقلرینه دشمن عنندنه هیچ شبهه قالماز . ایکینسی دخی جلب ایدرلر .

— قلعه ده بر آدم باروت یاپارمش، صحیح میدر ؟ ...

دیه صورارلر . چو جو قلمر صحتنی اعتراف ایتدکله ایمپراطور، — (یا، سز قلعه ده باروت یوقدره) دیمش ایدیگنر . نه

ایچون کلدیگنر آکلاشلدی .

سوزیله ایکینسی دخی اعدام ایتدیرر .
فائضی دیرکه :

« بر صباح موسمی عمر آغا ایله برابر حصاردن دشمنک حالتی سیر ایدرکن مترسه طوغری بر قاچ کشی

مجارلر دخى ترك عسكريله متفقدر. هر گيجه نوبته قلعه نك
امدادينه بيك كشى گوندر ميورلر .
ديهرك وبر معناد اللرينه براز خاص اتمك ويرهرك گويا خفيا
صاليويرير .

اسيرلر اردويه گيده طورسون ، پاشاى مدبر سرداره
شوماآله بر عريضه يازار :

« بعدالاقاب.... بوندن اقدم گوندرديگم معروضاتده
عسكر و ذخيره مزك كثرتنى و باروتمز براز آزمش ايسهده
دشمندن قالان كبريت و گهر چله ايله آنك دخى اعمالنه
چاره بولديغمزى بيان ايتشدم . مجارلرله اتفاق ايتدك .
آنلرله خبرلشهرك تعين اولنه جق وقت مناسبده اردوى
هايونك بو طرفه كلسنه قرار و يرلدى . واسطه مخبره اونق
ايچسون كوچكدن برى اولادگي بيوتديگم خندان و كنعان
بنده لرينى فرارى صورتنده اچلرينه گوندردم . ايمپراطوره
كنديلرينك بابالرى ديتنه عودت ايتدكلرينى ، قلعهده
ذخيره و عسكر اولمديغنى ، حاصل بگنديگي يلانى سويليه جكلر ،
و مجارلر كراى و قرارينى طرف عاجزانه بيان ايليه جكلردر .
دشمنى ايناندرملرينه اميدوارم . همان ذات والاي سردار
اكر ميلرى وقت مرهونده يتشمگه مهيا بولنكز ! .. ايلروده

يوللو استتطاقه باشلادی. اسیرلر، گیدن دلی قانلیلرک ایمپراطور
حضورینه چیققلرینی وقلعهده برازعسکر واریسهده ذخیره
پک آزاوادیغندن محاصرهده دوام اولندیغنی حالده سهولتله فتح
میدسراوله جغنی سویلدکلرندن بحث ایتدیلر. بونک اوزرینه
پاشا ایلله اعداملرینی اشارت ایتدی. مگردها اولجه قره عمر
آغایه تعلیمات مخصوصه ویرمش ایمش. مومی الیه اسیرلری
« بن اولدیریرم!.. » دیه رک جلالک الندن آیر. مأمور
اولدیغنی اوزره ،

— بن ده سزدم . بوندن اول اله گین اسیرانی
دخی بن قورتارمش ایدم . سزی ده جلال الندن قورتارمق
ایچون آلم . جنس وملتمه باری بو قدر جق بر خدمتم
سبقت ایتسون . پاشا کوله لری مخصوص قاجیردی . مرادی
قلعه نك ذخیرسزلیگنه وعسکرک آزلغنه ایمپراطوری اقناع
ایدرك ، اردوگزی بو قیش بوراده آلی قومقدر . سردار
ایله خبرلشیدیلر . هوالر بوزولدیغنی گبی، آنلر سگتوار
طرفندن هجوم ایده جک . پاشا قلعه دن چیه جق ، سزی ایکی
آتش آراسنده براقه جقلر . خبریکز اولسون!.. بو قلعهده
قوجه براردو ایله بر ییاللق ذخیره ، مهمات موجوددر .

مجار کوله لرندن [خندان] و [کنعان] نامنده ایکی دلی قانلی
 برگیجه قلعه دن فرار ایده رک، دشمن اردو سنه دخالت ایلدیلر.
 ومرتدا اولدیلر. بوخبر، قلعه ده شایع اولنججه، بشمدی یه قدر
 ایدیلان تداییرک کافه می ثمره سز قاله جی و کوله لر قلعه نك
 حالنی تمامیه دشمنه خبر ویره جکلرندن اعدانك قلعه بی
 محاصره ده ثبات واصراری قات قات زیاده لشه جگی وهاته
 خاطر لری تخدیش ایتمگله هر کسه بر یأس تام مستولی اولمش
 ایدی. امرای عسا کر برر، ایکیشر طوپلانهرق جمعیتله
 پاشای مجاهدك مجلسنه گتیدیلر، گوگملرینه دوشن خوف
 وتلاشی کمال سوز وگدازله بیان ایتمدیلر. پاشای غازی، بر
 معتاد، ینه هیچ فنور گتورمکسزین یالگنز،

— بن انك چاره سنی بولورم .

وعد مختصری ایله دفع مجلس ایدی .

مگر بزعاقت کاره منتظر اولوب طور رایکن، پاشا گچید
 طرفنه معتمد لرندن بر قاج کشی ارسال ایله ایکی اسیر طوتد
 یرمش. فقیر حاضر اولدیغم حالدده اسیر لری جلب ایله ،

— بزم طرفدن اردو گنزه ایکی آدم گوندرلمش ایدی .

نه اولدی؟.. نه سوبلدیلر؟.. نه حالدده درلر؟.. طوغریسنی
 بیان ایدرسه گنز سزه زوال یوقدر .

موجود اولدیغنی و بونلردن قلعه یه قیامته قدر کفایت ایده جک
 باروت یا پیاپیه بیه جکنی خبر ویرمکه ، عسکر آره سنده باروت
 یا بمق بیلیر آدم تحرّیسنه باشلانیدی . همان اوگون بشنجی آغا
 بلوگنده بولنان یگیچریلردن (اوزون احمد) میدانه چیقارق
 عجمی اوغلانی ایکن باروت دستکاهنده خدمت ایتدیگی
 جهتله او ایشده ملکه سی اولدیغنی و کبریت ایله گهرجله
 موجود اولتجه، فندیق و یاسگود آغاچندن کمور یا قیله رق،
 آنکه باروت اعمال ایتمک قابل اوله جغنی خبر ویردی .
 قلعه نك اطرافی ایسه تامیله سکودلک ایدی . همان غازی
 مرحومک امری اوزرینه اوزون احمد معیتته لزومی قدر
 آدم تعیین اولندی . بونلر کوتوکدن هاوان پیدا ایتدیله ،
 کمور یا قدیله ، هر کون قلعه یه لزومی اولان باروتی یشدیرمگه
 باشلادیله .

فأضی دیرکه :

« قنبره محاصره سی صحیحاً مثلی گورلماش بر غریبه
 روز کار ایدی . بز ،

بیری کیدر ، بری کلیر اولدی بلالرک !...»

سرتینی آنده تامیله مشاهده ایلدک . باروت غائبه سی هنوز
 بر طرف اولمش ایدی که پاشانک کیلار جیلک خدمتنده بولنان

گرمی تام ایله دوکمهگه باشلادیلر. حتی گونده ایکی بیگدن
 زیاده گولله آتارلایدی. تعدد ضرباتلریله قلعه نك دیوارلری
 علی العموم یزله برابر اوله رق نهرک اطرافنده طوپراق
 بیغینلرندن بشقه استحکام دینلمگه صالح برشی قالماش ایدی .
 هله شهر ایچنده کی خانهلرک تمللرینه وارنجیه قدر کاقه سی
 سوکمش ایدی. غزوات اسلام ینه ذره قدر فتورگتورمدیلر .
 گوندوز آچیلان گدکاری گیجه لری سپد پارچه سی واثواب
 یرتیغی ایله طولدیرمغه چالیشیرلر ایدی . دشمن بو حالی
 حسن ایدهرک ، گیجه لری دخی آتشک آرقه سنی کسماگه
 باشلادی . ینه عسا کر عثمانیه نك غیرتنه فتور گلمدی ؛
 ینه هرکس گولله ، قورشون آراسندن سکه رک ، طوپراق
 بیغینلرنی ، ممکن اولدیغی قدر ، رخنه دن بری طومغه آلدن
 کلان اقدامی صرف ایدرلر ، ایدی . خصمین آراسنده
 بوکشا کش دوام ایتمکده ایکن قلعه نك باروتی توکنمک
 درجه سنه گلمکله ، غازی حسن پاشا مرحومی نهایت
 دوجه ده تلاش آلامش و اوقدر مکانتیه برابر بوبابده راست
 گدکلری معتمدلرندن تدیر استمگه باشلامش ایدی . قلعه
 دزداری کیفیتی خبر آلتجه ، مرحومک حضورینه گیده رک
 جیخانده دشمن زمانندن قالمه برخیلی کهرچله و کبریت

اولسنه ذاهب اوله رق ، قیشین محاصره ده دوام ایتمگی
 و بو صورتله قنبره نی آجلق سایه سنده استرداد ایلگی
 قرارلشدیردیله . حتی ایچلرندن بعض امرا ، قیش باصمه دن
 طوپلرک آلمانیا قلعه لرینه اعاده سنی نسیب ایتشلر ایکن ،
 مالطه حاکمی بولنان [دون ژوان] بو رایه معارضه ایله ،
 — ذاتا طوپلر مزله برابر ترک بزی آدمیرینه قومیور .

اگر طوپلری گوندر رایسه ک قلعه ده کی عسکر هر گون هجومه
 چیقه جغنده هیچ اشتباه اولمسون! .. ایش قاینجه طیانددن
 صکره نه قدر غلبه لک اولسه قینه عثمانلی عسکر سنه مقاومت
 ایده میه جکمزی گچنکی هجومده پک آجی بر تجربه ایله بردها
 آکلادق . هله سگیتوار طرفنده بولنان سردار اردوسنک
 اوزرمزه گلسکه نیتی یوقسه بیله ، طوپلری گوندردیگمزی
 ایشیتدکلری گبی محاربه یه جسارت ایده جکلری معلومدر . بز
 بر قلعه نک مستحقظلریله ، طوپلر مز موجود اولدینی حالده ،
 اوغراشمغه مقتدر دگل ایکن ، قوجه بر اردویه طوپسز
 اوله رق نصل مقاومت ایده بیلیرز؟ .. بزم رایمه قالیرایسه
 بالعکس ممکن اولدینی قدردها طوپ گتیرتملی ، محاصره یه
 اوصورتله وکمال شدتله دوام ایتلیدر .

دیمکه عمومک رأی بونک اوزرینه قرار ایلدی . قلعه یی

اولدى. عاقبت ىدى ساعت صىگرە قلعە نىڭ ھجوم اياھ ضبطىدن
 امىدى كسەرك ، ايمپراطور وماتىوشىك بولندىقلىرى موقعدن
 وىريلان اشارت اوزرىنە رجعت قەھرىيە اياھ عودتە باشلادىلر.
 مجاھدىن اسلام، بو عودتى گورنچە، ھان سپىلردن طشرە
 اوغرايوب دشمنى متریسنە قدر تعقیب ایلدىلر. يالگىز پاشا
 حضورىنە گتیریلان كۆلەرگە مقدارى بىگدن زیادە ایدی.
 عدونىڭ تىلغانى بوندن قیاس بیوریە بیلیر .

بومظفیریت جلیله عسكەرگە وجدانئندە بر درجه حسن
 تأثیر حاصل ایتىش ایدی که او قدر جزئی بر فرقه ، دشمنىڭ
 یوز بىگلرجه اردوسنى ھىچ حکمنده صایار اولدىلر. حتى کل
 یوم پاشای غازی نی ھجومە رخصت طلییله ازعاج ایدرلر ایدی.
 مرحوم ايسه وقت مەرھونە انتظار اولتىسنى توصیه اياھ برابر
 عسکرە استمالتلر ویریر وموقعلرنده ثبات ایچون ترغیبات
 کافیه اجرا ایلر ایدی.

دشمن ، اوغرا دیغى انھزام شدید اوزرىنە اقتضا ایدن
 تدابیری مشاوره ایچون ینە بر مجلس عمومی عقد ایلدى .
 اثنای مذاکرە قلعە دن کندیلرینی دفع ایدن سکز، طقوز
 بىك عسکر اسلامى وھماً سکسان، یوز بىك كشی یه ابلاغ
 ایلدىلر. اووھم اوزرىنە قلعە دە اداره یه کافی ذخیره قالمامش

گرك ايمپراطورك و گرك ماتيوشك تشويقاتي ايله حريفلر، ينه
غيرني آلدن برامديلر. وار قوتی بازويه ويردك موجود
اولان عسكرك كافه سيله قلعه يه برشدتلی هجوم دها گوستردیلر.
عسکر اسلام دشمنك اويله امواج دريا صايشنجه آایلرله
قلعه يه طوغری ييغلوب گلديگنی گورنجه، بالطبع لرزه ناك
اضطراب اولمغه باشلامشلا ایدی. هله هممتلری وار اولسون،
بر طرفدن پاسای مجاهد وبر طرفدن قلعه ده بولنان
يکيچر بلرک ضابطی صفر آغا وبر طرفدن عمر آغا وبر طرفدن
قلعه دزداری وبر طرفدن قره بچه، قلعه نك هجوم اوزرنده
بولنان مواعنی طولوديزگين طولاشه رق وانديشه وتردد
حالتده بولنان افراد عساكره امر جهاده متعلق اولان
فضائلی و شان شجاعت عثمانیه يي تکرار و اخطار ایده رك
هر کسك ثبات وغیرتی مع زیاده اعاده ایتدیلر .
فائضی دیر که :

« هجوم یدی ساعتدن زیاده امتداد ایتشدی . ایچمزده
غازی سلطان سلیمان مرحوم زمانندن قالمه بر طاقم اختیار
(سردن گچدیلر) وار ایدی که هر بری یوزدن زیاده محاربه
گوردکلری حالده بوشدته بر ملحمه کبرایه تصادف ایتدکلرینی
سویلر لر ایدی. دشمن درت کره قلعه نك بارولرینه صاریلوب
چیقدی . دزدنده ده بعنایة الله هزیمت فاحشه ايله بر شان

آق صقالنك اوزرينه اينجى دانهسى گې ياشلر دو كورك ،
غزات موّدينك سلامتته خير دعالر ايلدى . هر كس
آمين خوان اولديلر . و بر لرله و داعلا شه رق ، و جانلرى
تنده اولدقجه دشمندن يوز چو ريمه جكلرينه و يرلرندن
آيرليه جكلرينه يمينلرايده رك ، مريسرينه گيتديلر .

وقتا كه صباح ايرشدى ، دشمن آلايلرى باشدن
آياغه تيموره مستغرق اولدقلى حالده صف صف هجومه
باشلاديلر . معهود سردن گچديلر كينلرده [*] ايدى . اشارت
هجوم اولق اوزره الك اول ، الك بيوك طوپلرني آتشديلر .
گوللّه سي قلعه ديوارندن آشه رق بريكيچرى چور باجيسنك
اوطه سنده قرار ايلدى . بونى متعاقب لشكر عدو ، درت
طرفدن هجومى تشديد ايله گمىلرى يوروتمكه باشلاديلر .
گمىلر خندق جوارينه تقرب ايدمجه پاشاى غازى امر ايلدى ،
مقدما حاضر لنان بال يمز طوپلرى آتشديلر . بعون الله تعالى
بر ايكي كره آتش اولنور اولتماز گمىلر ك جمله سي پاره پاره
اولدى . ايچنده بولنان سردن گچديلر ك عمومى بردن
صويه دو كيله وك آب و آتش آراسندن پك آزى جان
قورناره بيلدى .

بو حال دشمنجه بريوك رخنه ادبار اولدى ايسه ده

[*] يعنى پوصولده . س . ن

حال هر هانگیسی اولور ایسه اولسون ، بز بوراده سردار
 ایچون حرب ایتیمورز. الحمدلله مسلمانز . مقابله مزه گلان
 دشمنله وظیفه جهادی اجرا ایتمک ، اوزریمزه فرضدر .
 پادشاه قولی بز . ولی نعمتمز اولان خایفه اسلامک برقله سی
 دگل ، بر آوج طوپر اعی ایچون جانمزی فدا ایده رک ، یدیکمز
 اتمگی کندیمزه حلال ایتمک جمله مزه واجبدر . ملتتمز سر
 حدک امنیتنی بزم همتتمز دن بکلیور . ایکی قوم آراسنده آچیلان
 میدان مبارزه ننگ قرارینی بزم غیرتمز ویره جک . اوچ آیدر آج
 قالدق ، یا صدق یرینه قلیجه یا صلاندق ، بو قدر اخوانمز
 گوزیمزک اوکننده شهید اولدی . ایچمزده یاره یمدک انسان
 قالدی . گولله لر ایچنده یوارلندق . بو قدر همتک ، بو قدر
 غیرتک نتیجه سنی بوگون گوره جگمز . الحمدلله !.. جمله گمز
 بیلیرسکمز که دشمن قارشوسنده وفات ایدنلر مز شهید اولور ،
 صاغ قالانلر مز گره دنیا ده و گره آخرتده نجات و سلامت
 بولور . بن آلمان دشمنک هجومنی بیلیم . بر گره یوزی
 دوز ایسه مغلوب اولدینی گوندر . یرلر کزده ثبات ایدک ،
 ایلك هجومدن بیلمایک !... آندن صکره بعون الله نصرت
 بزمدر .

بو مقدماتی متعاقب پاشای غازی آلارینی قالدیردی .

پاشا مرحومی هر کیم اسیر ایدہ بیلیرسه یوز چفتلک تملیکنی
وعد ایتدی .

قلعه نك اکتیری گولله ضربندن طوپراقه برابر
اولمش ایدی . دشمن ایسه بر طرفدن قلعه قارشوسنه ،
هربری قنبره دن ، بیوک ، یمش قدر طابیه انشا ایتدکن بشقه ،
نهر اوزرینه دخی یکر میدن زیاده کوپری قورمش ایدی .
مقدما ترتیب ایتدیکی سفینه لری دخی اوگون نهره ایندیردی .
پاشای غازی دشمن اردوسنک حرکاتندن وسفینه لرک
نهره نزولندن یورویش ترتیباتی مشاهده ایتکله گمیلرک
یناشه بیله جگی طرفلرده قلعه نك طولبه لری کسیدردی .
کسیلان یرلره پشرو ایله طولو بال یمز طوپلر قودیردی .
وینه بر عالی دیوان ترتیبه عموم امرا و نفراتی حضورینه
جلب ایدرک - فائضینک روایتجه - شو مقدمات ایله تخریض
مجاهدینه اقدام ایلدی :

— غازیلر ! دشمنک حرکاتندن هجوم اماره لری
گورنیبور . ماتیوشک اردوسیله برابر بورایه گلشنه
باقیلورسه ، سردار منز یا آنلرک دیدیگی گی مغلوب اولمش
ویا خود بنم ظنم گی سفر موسمی گچدیگندن بوقلعه نی
سزک غیرتکزه امانت براقه رق مشتایه عودت ایلش . حقیقت

ایلیچی گوندرمکدن مرادی ایسه قلعهدن جوابه تصدی اولدینی صورتده عسکر اسلامک افکارینی ایشیدیلجهک سوزلردن استدلال ایدی. قلعهدن یالکز قلیج گوستریلوبده بشقه بر سر رشته ویرلمینجه، ماتیوش اظهارتهورایدزک، ایرتسی گون هجوم ایله قلعه نی آلمغه وایچنده موجود اولان عساکری علی العموم قلیجدن گچر مکه بر بیوک مجلس مشورتده بیگ درلو اصرار لرله قرار ویردیردی. بو قرار اوزرینه قلعهدن آدم طومغه ینه پک زیاده اقدم ایستدیلر، ینه موفق اوله مدیلر. نهایت ماتیوش عسکرینک متخبلرندن اوج کشی تعیین ایتدی. بونلر قلعه قپوسنه گلدیلر، اظهار اسلام ایله کندیلرینی قلعه یه آلمق ایچون ادم ایستدیلر. کیفیت حسن پاشا مر حومه خبر ویریلنجه، آدم طومغه گلدکلرینی ادراک ایله، اوزر لرینه طوپ آتلمسین امر ایتمکله، برطوپده ایکسی هلاک اولدی. وبری مجروحاً نجات بوله رق اردویه عودت ایلدی.

بووقه اوزرینه ماتیوش قلعه نك تسلیمیندن واسیر آله بیلیمک امیدندن بتون بتون مایوس اولمغله ایرتسی گون ایچون هجومی ترتیب ایله ایکی بیگ سکز یوز سردن گچدی تحریر ایلدی. وبدنه چیقوب بایراق دیکنلره اون وحسن

— بز عاجز قالدق . بیورک، ادارہ بی سز ید اقتدار گزہ

آلک . جملہ مز امر گزہ اطاعت ایدرز .

سوزیلہ کنڈینی الزام ایتدیلر . ماتیوش ایسہ قیرہ مجاہدلرینی
سردار اردو سندہ کی جلالی حشراتہ و تریاقی حسن پاشایی
یمشچی حسن پاشایہ قیاس ایلدیگندن قوماندایی مع الممنونیه
قبول ایتدی . وحصارہ قارشو ینہ بر ایچی گوندرہ رک ،
«سردار سکتوارہ کندی، یالکگز بزه قارشو طورہ مدی .

سز بوجز ویتکگز ایله برابر ایکی اردویہ نصل مقابله
ایده بیایر سکنز؟ . . ملوک نصارانک کافہ سی بورادہ موجوددر .
سزہ سلام ایدر لر . مراد گز پادشاہ گزہ خدمت ایسہ
بو قدر اولور . قیش گلدی ، سزہ بر طرفدن امداد احتمالی
قالمدی . ایمپراطورک قلعہ سنی تسلیم ایدیکنز . صاغ سالم
چیقار، گیدرسکنز . بر قیلکگزہ ضرر گلمز . « یوللو بعض
تسویلات تبلیغ ایتدیردی ایسہ ده قلعہ دن ینہ بر معتاد قایج
گو-تردیلر . و ایچی اسکی لقر دیلرینی تکرارہ باشلانجه حرینی
سرحد غازیلری تفنکہ طوتدیلر . اودہ سوگہ رک مقامنہ
عودت ایلدی . .

تاریخلرک روایتہ گورہ ، ماتیوش ، حسن پاشانک

اویله آیاق پآردیسی ایله قلعہ تسلیم ایتیمہ جکنی بیلیردی .

چيغه گله رك، آياغنىك توزى ايله برعالى ديوان قورديردى .
احوال حربى مذاكره يه قيام ايلدى . هر كسدن اول
كنديسى فتح كلام ايله عمومه خطاباً ،

— بىم عسكرم سىزنىك نصفكز قدر يوقايكن بر قوجه
سردار اردوسنى بوزدم . استونى بلغراد [*] گي تركك اڭ
بيوك ، اڭ مهم قلعه لرندن برينى ادم . سىز بو قدر كثر
وشوكتله برابر شواو فاجق بر پالانغه يى ضبط ايده مديكز .
بونه حالدر؟ .. هيچ يوره گنگزده مردل كدن اىر يوقيدر؟ ..

يولوو بر طاقم تشيعاته قالمشمله ايمپراطور فرديناند ،
— بن بويله عسكر گور مدم . هر نه سويلر سهك فارشودن
قليج گوستر لر . نه اولومدن قورقار لر ، نه اخافه دن متأثر
اولور لر ! ..

ديه كمال حزن و غضبندن آغلامغه باشلادى . ماتيوش
ايمپراطورنى بوتلاشنى يسه كندينىك و عسكرينىك رخاوتنه
حمل ايله ،

— اوچ آي بو قدر جق بر پالانغه ايله او غراشيلرمى؟ ..
سوزينى بر قاچ گره تكرر ايدنجه ، ايمپراطور معيتنده بولنان
امرا ،

[*] تاريخلر مزده كى [استونى بلغراد] تعبيرى اسلاوجه
[استارى] محرفى در . استارى ايسه قديم معناسنه در . ا . ت

تعهدا یتم که غازی طرفدن رخصت صادر اولدی. طوپیچی
یگیتی [بلبل طوپی] نامیله مشهور اولان طوپی نشان ایدرک
برنجی آتشده باشلری صویه دوشوردی. فقیر ایسه پاشایه
تقرّب ایله بومعامله سندن طولایی متعجبانه یوزینه باقدم .
مرحوم مرادمی بر نظرده ادراک ایله قولانغمه طوغری
یناشه رق ، کیمسه نك ایشیده میه جگی صورته ،

— محمدپاشا مرحوم بر مجاهد ذات ایدی. قلعه بی تخلص

ایچون نم باشنه ایتدیگم سوء معامله بی عفواید .
سوزیله سؤاله یر بر ائدی . گلان ایلیچیلر گوردکلری حال
اوزرینه سب و شتم ایدرک اردولرینه عودتله کیفیت
ایمپراطور لرینه بیان ایدنجه ، ایمپراطور نهایت درجه ده
غضبناک اوله رق ، قلعه دن هر کیم بر آدم طوته بیلیرسه اون
پاره قریه تمایکنی وعد ایلدی . قوجه بر اردو بو وعد
اوزرینه آلرندن گلان جدّ واقداءده قصور ایتدیله . فقط
عیانت الهیه و پاشای غازینک حسن تداییری سایه سنده
انسان دگل ، بر حیوان اخذینه بیله مقتدر اوله مدیله .
وقعه نك ایرتسی گونی هر سك ماتوشی [*] معیتده
بولتان یوز الی بیك کشمیک بر اردو ایله قلعه جوارینه

[*] یعنی پرنس ماتیاش . ۱ . ت

سوزلرینی فال خیر اتخاذ ایتدیلر. بیاغی تبشیرات واقعه سی
 فعله حیقہ مش قدر ممنون و متسلی اولدیلر. پاشا بودیواندن
 صکره، بردبدیه قهرمانی ایله سوار اوله رق، قلعه سپرلرینه
 طوغری عزیمت ایلدی. فقیرده یاننده ایدم. باشلر متریسه
 پک قریب اولدیغندن، یارقدیمی اولان محمد پاشای شهیدک
 رأس مقطوعنی بر نظرده بیله رک، گوزلری قان ایله، یاش
 ایله طولغه باشلادی. فقط یینه درحال تجلیدی اله آلدی.
 گوزنده کی یاشی، قانی غائب ایدرک، عرفینک،

بجفظ کریه مشغولم اکر .ینی درونرا،

زول تاپرده چشم دو شاخ ارغوان .ینی !..

خیالنه ماصدق اولدی . ودفعة بر تدبیر اختراعیه،

— بو باشلرک آره سنده محمد پاشا یوق . قرق ییلق
 دوستمدر . نه قدر اوزاقدن گورسه م بیلیرم . اویالان
 اولنجه، محمد کتخدانک باشنه واردونک انهمزانه دائر اولان
 روایت دخی یالان اولدیغی نهدن معلوم ؟.. بونلر دشمن
 طرفدن بزى اغفال ایچون ایجاد اولنمش بر دسیسه در .
 باشلری گله ایله یرلرندن دوشرمک کیمک الندن گلیر ؟.
 دینجه، پچویلی بهرام نامنده بر طویجی بو امرک اجراسنی

دیگر بنده سی دها اولیہ نیجہ بر محمد پاشا لر بولوب وزیر
ایتدیرمگه مقتدردر. فقط بوقلعه اُلدن گیدرایسه قرق محمد
پاشانک قانی دوکلسه بردها استرداد اولنه ماز. بونکله برابر
قلعه نک دستمن اُلنه دوشمیہ جگنه ایکی دلیم وار. بری
شودرکه: دشمن محاصره یه ربیع الاولک اون ایکنجی،
مولدنی، کیجه سی باشلادی. سلطان انیا عالمه رحمت
گوندرلمشدر. مأمول ایدرم که جناب حق، علیه الصلواة
افدمزک لیه اولادتنه حرمة بوقلعه نی شر اعدادن محافظه
ایدر. ایکنجیسی شودرکه: هر کیجه آقشام اذانی قلعه
برجلرنده (الله الله) دیهرک گلبانک چکلدجکه، دشمن
سسگزی باصدیرمق ایچون موجود اولان طوپلر نی بردن
آتشیور، بوضورتله اسم اعظم الهی نی تحقیر ایدیور. امید-
وارم که غیره الله ظهور ایدر، دشمن قلعه نی آله مدقن بشقه
بتون بتون مضمحل اولور. انشاالله طوپلر نی ده گوتوره مز.
سز گلان ایلچیلره هیج بر جواب ویرمیکز. همان قلیج
کوستریکز!... بزہ آنلرله آشنالق لازم دگل. همان آرمزی
سیف آیرسون!...

پاشانک بوسوزده دخی کرامتی ظهور ایدرک سویلدکلری
عیناً فعله گلمشدر. عسکر ایسه سوابقنه نظراً غازی
مرحوم حقنده فوق العاده برحسن ظنه ذاهب اولدقلرندن،

اهالی و عسکر بوخبرلرک استماعندن نهایت درجه لرده
مکدر اوله رق ، همان طوپدن پاشا غازی به مراجعت ایتدیله .
ووقعه نی نقل ایله ،

— تدبیر سنک ، اراده ینه سنکدر !..

دیدیلر .

فائضی دیرکه :

«مرحوم ، ینه خمیرمایه سی اولان متانت فوق العاده جهتیله
بوپاتر دیدن دخی قطعاً فتورگتورمدی . غازیلری اطرافه
جمع ایتدی ، شو مقدّماتی سرد ایلدی :

— معلومکنز درکه دشمن بوسوزلری سزه آجیدیفندن
سویلز . خصمک یا یغارسنه نه دن اعتماد ایده جگیز؟... گان
باشلرگر چکدن محمد پاشا و محمد کتخدانک اولوب اولدیغنی
دها بیلمیورز . ایسترسهک قره پچه نی گوندرر ، تحقیق
ایده بیلیرز . فقط فرض ایدلم که تحیح اولمش ، بزبورایه محمد
پاشا ویا محمد کتخدا ایچون قبانمدق . دینمزه ، دولتّمزه
خدمت ایچون بو قدر محاصره مشقتلرینی چکدک . آنلر
شهید اولدی ایسه الله دینمزه ، دولتّمزه زوال ویرمسون!...
ایکی بنده سی گیتدی ایسه پادشاهمز صاغ اولسون!... محمد
پاشایه بو دین ایالتنی بن استحصال ایتشدم . پادشاهمزک بر

آينك ايرتسى گونى قاعه پيشگاهنه مكلمه بايراغيله ايلچيلر
گوندردى .

سفيرلر گلديلر . سردارك مغلوبيتنى اخبار ايله پاشا
وكتخدای شهيدك باشلرينى ميدانه ديكديلر . وعسـكره
خطاب ايدرك ،

— ايسته سردارگز بوزولدى . گللك ، ايمپراطورك
قلعه سنى تسليم ايدك ! صكره امان بوله مزسگز . حسن پاشا
كيفنه تابع عنادجى برآدمدر . هپكزى قرديرمق ايستر .
سز آكا اويمايگز ! جانگزك ، مالگزك محافظه سنه باقگز ! ..
ذاتاً اردومزك كثرتنى گورييورسگز . اوجانبده بولنان
عسكرمزده بو طرفه كليرسه بزه نصل مقاومت ايدده بيليرسگز ؟
اگر اينانمازسه گز محمد پاشا ايله محمد كتخدایي بيلنلردن
برى چيقسون ، باشلرى معاينه ايلسون ! ..
يوللو برطاقم ترهات سويديلر .

كمال بك كې خصلت تدقيقى حائز برذاتك ده بوكې الفاظ اجنبيه ي
اولدينى وجهله قبول وابقا ايمسى وايضاح واصلاحنه همت ايتامسى در .
بزه قالورسه بو هرسك ماتبوشى دكل ، (ارتس هرزوغ
ماتياش) دركه آلمانجه (ارتس هرزوغ) پرنس ديمكدر . بزم
(هرسك) لفظى دنخى (هرزوغ) محرفيدر . (ماتياش) ايسه بجمار
پرنسلرندن ، ايكيى ده بهادر لسكه مشهور ، بررذاتدر .

ابوالضيا توفيق

اعطا ایلد کدن صکره، گویا خفياً، بر قایقه اردولرینه ارسال ایلدی .

حریفلر او حال ایله موقعلرینه کتدیله . پاشانک لطائف- الحیلندن حاصل ایتدکلری معلومان حقیقت حال اولمق اوزره ایمر اطوره بیان ایتدیله . ایمر اطور ذاتاً قلعه نك استخلاصندن قطع امید ایتمش ایکن بوتفصیلات جدیده ایله بر قاندها متألم اولمش و بیانی محاصره دن ال چکمه گه قرار ویرمش ایدی .

فقط او ائنده سردار یمشچی حسن پاشا استونی بلغراد قلعه سی آئنده غایت فاحش بر صورتده بوزلمش و بودین والیسی محمد پاشا ایله مشاهیر امرادن کتبخدا محمد آغا او آردلق شهید اولمش اولملریله بو خبر انهمزام مشارالیه مانک رأس مقطوع لریله برابر هر سک ماتیوشی [*] طرفدن وارد اولدیغندیز، بر تجربه آخیره ده اجرا ایتک نیتیه معهود شهر-

[*] هر سک ماتیوشی تعبری مثلا (هر سک پرنی) کبی بر معنی افهام ایدیور . حال بوکه وقتیه بزده یازی یازانلر ایشیتدکلری اجنبی بر کله نك اصلی تحقیق ایتمه گه غالباً لزوم کورمدکلر نندر که بر صورتله قولقلرینه واصل اولان اجنبی اسملرینک اولالطرز تلفظنی تبدیل و ثانیاً معناسنی تغییر ایتدکلرندن اسکی کتابلر مزده کوریلان اسملرک اکثری بیانی معما حکمنی آلیور . اصل غیری

وېش يوز قدر بحار اسيرلرينك بولند قلرى محلدن كچيردى .
و كنديلرينه ،

— ايسته بونلر مجازدر . نوبته ايجلرندن هر گيجه بيك
قدر فدائى قلعه نك امدادينه گلير لر . مجار لره امنيت ايمكز .
بنده سزدنم . كوچك ايكن اسير اولمشدم . واقعا شمدى
پاشا ياننده معتبرلردنم . حكمنده بيك قدر آدم وار .
بو قدرده دولت و ثروته نائل اولدم . بونلرى فدا ايدوب
قارشويه گچه مم . فقط ملتى ، وطنى هيچ بروقت اونو تدمم .
نه وقت قلعه آلور ايسه ، بنده ايمپراطورك بر قولى اولورم .
فقط قلعه نك آلنسى گوجدر . ايجكزده سزك غالب اولديغكزى
استمز آدملر وار . قلعه نك ايسه ذخيره و باروتى بريالقدن
و محافظلرى اوتوز بيكدن زياده در . مگر بوراده قالوب بوز
اوزرنده قيشلايه رق ، و ايجكزده كى دشمنلرى تپه ليه رك ،
بر ايش گوره بيله سگز . پاشامن شمدى سزك اعدامكزى
امرا ايمشيدى . بن مانع اولدم . آلديغ امرى اجرا ايمك
بردرلو غيرتمه آلويرمدى . ايسته سزى آزاد ايديبورم .
گورد يگكزى سويليگز . بنم خير خواهلغى ضابطلريگزه
بيلاير يگز .

يوللو بر چوق شيلر سويلد كدن و آلرينه براز بياض آتمك

— نه دندرکه شمدي به قدر طو تدیغمز اسیرلر ایچنده
 مجار و خروات طائفه سندن کیمسه نی گوره میورم؟ .. یوقسه
 اردو گزده آنلردن عسکر یوقمیدر؟ ...
 یوللو برسؤال ایراد ایتمکله، اسیرلر،

— ایچمزده مجار و خروات وارایسه ده، ترکله متفق
 اولدقلرندن احتراز اولندیغیچون، آنلری قلعه جوارینه
 اوغراتمازلر.

جوابی ویردیلر. پاشای مدبر، ینه گویا کتم مراسم
 مسلکنی اختیار ایله اسیرلره خطاباً، مجار و خروات عسکرینک
 مقدارینی استفسار ایتمکله، اسیرلر،

— خرواادن بشقه یالکگز اوتوز بیك مجار واردر .
 خروات ایسه مجاردن کثرتلیدر.

دیدیلر .

بوسؤال وجوابدن صکره اسیرلری قره عمر آغایه تسلیم
 متعاقب ایده رک اعدام اولنملرینه ایلله اشارت ایلدی. فقط
 بوتیهی قره عمر آغایی تنهاجه حضورینه جلب ایله، برمدت
 نزدنده آلیقومشدی .

عمر آغا حضورندن چیقنجه، اسیرلری وقلعه دزددارینی
 یانسه آلهرق ابتدا بونلری قلعه ده اولان یوزاللی قدر خروات

حصول مقصددن مایوس اولمغه باشلادیلر. و فقط یینه اقدامدن گیروطورمق ناموسلرینه طوقندیغندن، برتدبیره دهاسلوک ایتدیلر. اوده شوکه: قلعه جوارنده بولانان نهرلرک اوزرنده چام آغاچدن گمیلر ترتیبیه اوزرلرینه میشه دن و میشه نك اوزرینه - تفنك و خمباره کارایتمامك ایچون - گوندن قابلامه لر اوردیلر، هر برینه ده یوز نفر عسکر ادخال ایلدیلر. سفینه ترتیباتی ختام بولدیغی گججه اردولرنده بریوک شنك اجرا ایتشلر ایدی. بری طرفدن ایسه پاشا مرحوم گمیلرک ترتیباتی و شملگك اصلنی او گرنمك مراقبه دوشه رك، قلعه آلتنه منتهجی اولان غازیلردن برپوصو ترتیب ایله ایکی اسیراله کچردی. بونلردن برینی حضورینه جلب ایله شنالكك سببنی استفسار ایلدی. (گمیلرک صورت ترتیبی ایسه اسیرلر طوتله دن اول جاسوسلر معرفتیه خبر المشدی.) استنطاق ایتدیگی اسیر اجرا اولنان شهر آیین دشمنك استونی بلغراد قلعه سنه استیلا ایتمسندن نشئت ایلدیگنی خبر ووردی. دیگریده آریجه استنطاق اولنجه، اولکنك قولنی تصدیق ایلدی. پاشا مرحوم استدیگی معلوماتی استحصالدن صکره تصور ایتدیگی تدبیری اجرا ایچون اسیرلرک ایکیسنی بردن حضورینه جلب ایله،

— هېمزك جاتمز، باشمز بويوله فدادر .
 ديديلر . گلبانك چككدي ، دعا اولندي ، هر كس قلعه ده
 مأمور اولديني طرفه خلوص نيت و كمال غيرتله عزيمت ايلدي .
 عسکر اسلام بو حالله اشتغال ايده طورسون ؛ بري
 طرفدن دشمن مقدم ايايديني كوپرينك احراقدن فوق الغايه
 متأثر اوله رق ، ثبات مصرّانه سني اعلاناً آندن ده منتظم
 بر كوپري انشا ايتدير مشيدي . فقط آني ده پاشاي مجاهدك
 تدابير خارق العاده سندن قورتاردمدي .

مشارايه كوپرينك دوبه لري ختام بولديني گيجه شجاعت
 و مهارتنه اعتماد ايتديكي مجاهدلك اگ كزیده لرندن بر قاجني
 تعيين ايلدي . گيتديلر ، هر نه يابدیلر ايسه يابدیلر ، كوپري يه
 چنگال ايلشديرديلر ، ايكي اوچني چككديلر ، قلعه يه ربط
 ايتديلر .

كوپري اوزرنده بولنان عسکر بو حالي حس ايدنجه
 كنديلريني صويه آتوب غرق اولمقدن بشقه سيف عثمانيدن
 نجاته بر طريق بوله مديلر .

دشمن اردوسي ايسه ، قاهه نك بويوله انساندن ظهورينه
 ايناميجه جق درجه ده مهارت و غيرتله مدافعه اولنديغني
 و كندولرينك هر درلو تدبيرلري نتيجه سز قالدیغني گورنجه ،

آق صقالنڭ اوزرينه اينجى دانهسى گى ياشلر دو كورك ،
غزات مو حدينڭ سلامتته خير دعا لر ايلدى . هر كس
امين خوان اولدىلر . و بر بر لره و داعلا شه رق ، و جانلرى
تنده اولدقجه دشمندن يوز چو يرميه چكلرينه و ير لردن
ايرليه جقلرينه يمينلرايده رك ، مريسرينه گتديلر .

وقتا كه صباح ايرشدى ، دشمن آلايلرى باشدن
اياغه تيموره مستغرق اولدقلى حالده صف صف هجومه
باشلاديلر . معهود سردن گچديلر كينلرده [*] ايدى . اشارت
هجوم اولق اوزره اڭ اول ، اڭ بيوك طوپلر نى آتشديلر .
گولته سى قلعه ديوارندن آشه رق بريكي چرى چور باجيسنڭ
اوطه سنده قرار ايلدى . بونى متعاقب لشكر عدو ، درت
طرفدن هجومى تشديد ايله گمىلرى يور و تمكه باشلاديلر .
گمىلر خندق جوارينه تقرب ايدمجه پاشاى غازى امر ايلدى ،
مقدما حاضر لمان بال يمز طوپلرى آتشديلر . بعون الله تعالى
بر ايكي كره آتش اولتور اولتماز گمىلرڭ جمله سى پاره پاره
اولدى . ايچنده بولنان سردن گچديلرڭ عمومى بردن
صويه دو كيله وڭ آب و آتش آراسندن پك آزى جان
قورتاره بيلدى .

بو حال دشمنجه بر بيوك رخنه ادبار اولدى ايسه ده

[*] يعنى پوصولده . س . ن

حال هر هانگیسی اولور ایسه اولسون ، بز بوراده سردار
 ایچون حرب ایتیمورز. الحمدلله مسلمانز . مقابله مزه گلان
 دشمنله وظیفه جهادی اجرا ایتمک ، اوزریمزه فرضدر .
 پادشاه قولی یز . ولی نعمتمز اولان خایفه اسلامک برقله سی
 دگل ، بر اوج طوپر اعی ایچون جانمزی فدا ایده رک ، یدیکمز
 ائمگی کندیمزه حلال ایتمک جمله مزه واجبدر . ملت مز سر
 حدک امنیتنی بزم همتمز دن بکلیور . ایکی قوم آراسنده آچیلان
 میدان مبارزه ننگ قرارینی بزم غیر تمز ویره جک . اوچ آیدر آج
 قالدق ، یاصدق یرینه قلیجه یاصلاندق ، بو قدر اخوانمز
 گوزیمزک اوکنده شهید اولدی . ایچمزده یاره یمدک انسان
 قالدی . گولله لرایچنده یوارلندق . بو قدر همتک ، بو قدر
 غیرتک نتیجه سنی بوگون گوره جگمز . الحمدلله! .. جمله گمز
 بیایرسگمز که دشمن قارشو سنده وفات ایدنلر مز شهید اولور ،
 صاغ قالانلر مز گرك دنیاده وگرك آخرتده نجات وسلامت
 بولور . بن آلمان دشمنک هجومنی بیایرم . بر کره یوزی
 دوز ایسه مغلوب اولدیغی گوندر . یرلر کزده ثبات ایدک ،
 ایلك هجومدن ییلمایک! ... آندن صکره بعون الله نصرت
 بزمدر .

بو مقدماتی متعاقب پاشای غازی آلارینی قالدیردی .

پاشا مرحومی هر کیم اسیر ایده بیلیرسه یوز چفتلک تملیکنی
وعد ایتدی .

قلعه نك اكثریری گولله ضربندن طوپراقله برابر
اولمش ایدی . دشمن ایسه بر طرفدن قلعه قارشوسنه ،
هربری قنبره دن ، بیوک یمش قدر طابیه انشا ایتدکن بشقه ،
نهر اوزرینه دخی یکر میدن زیاده کوپری قورمش ایدی .
مقدماتر تیب ایتدیکی سفینه لری دخی اوگون نهره ایندیردی .
پاشای غازی دشمن اردوسنك حرکاتندن وسفینه لرك
نهره نزولندن یورویش ترتیباتی مشاهده ایتمکه گمیلرك
یناشه بیله جگی طرفلرده قلعه نك طولبه لری کسیدردی .
کسیلان یرلره پشرو ایله طولو بال یمز طوپلر قودیردی .
وینه بر عالی دیوان ترتیبه عموم امرا ونفراتی حضورینه
جلب ایدرك - فائضینك روایتجه - شو مقدمات ایله تخریض
مجاهدینه اقدام ایلدی :

— غازیلر ! دشمنك حرکاتندن هجوم اماره لری
گورنیور . ماتیوشك اردوسیله برابر بورایه گلشنه
باقیلورسه ، سردارمز یا آنلرك دیدیگی گنی مغلوب اولمش
ویا خود بنم ظم گنی سفر موسمی گچدیگندن بوقله یی
سنك غیرتکزه امانت براقه رق مشتایه عودت ایلش . حقیقت

ایلچی گوندرمکدن مرادی ایسه قلعهدن جوابه تصدی اولندیغی صورتده عسکر اسلامک افکارینی ایشیدیله جک سوزلردن استدلال ایدی. قلعهدن یالکز قلیج گوستریلوب ده بشقه برسرشته ویریلینجه، ماتیوش اظهارتهورایدزک، ایرتسی گون هجوم ایله قلعه نی آلمغه وایچنده موجود اولان عساکری علی العموم قلیجدن گچرمکه بر بیوک مجلس مشورتده بیك درلو اصرار لرله قرار ویردیدی. بو قرار اوزرینه قلعهدن آدم طوتمغه ینه پک زیاده اقدم ایستدیلر، ینه موفق اوله مدیلر. نهایت ماتیوش عسکرینک متخبلرندن اوچ کشی تعیین ایتدی. بونلر قلعه قپوسنه گلدیلر، اظهار اسلام ایله کندیلرینی قلعه یه آلمق ایچون ادم ایستدیلر. کیفیت حسن پاشا مر حومه خبر ویریلنجه، آدم طوتمغه گلدکلرینی ادراک ایله، اوزر لرینه طوپ آتلسنی امر ایتمکله، برطوپده ایکیمی هلاک اولدی. وبری مجروحاً نجات بوله رق اردویه عودت ایلدی.

بووقعه اوزرینه ماتیوش قلعهنک تسلیمندن واسیر آله بیلمک امیدندن بتون بتون مایوس اولمغله ایرتسی گون ایچون هجومی ترتیب ایله ایکی بیك سکزیوز سردن گچدی تحریر ایلدی. وبدنه چیقوب بایراق دیکنلره اون وحسن

— بزعا جز قالدق . بيورك، اداره بي سز يد اقتدار گز

الك . جمله من امر گز ه اطاعت ايدر ز .

سوزيله كنديني الزام ايتديلر . ماتيوش ايسه قير ه مجاهدلريني سردار اردوسنده كي جلالى حشراتنه و ترياقى حسن پاشايي يمشجى حسن پاشايه قياس ايلديگندن قومانداني مع الممنونيه قبول ايتدى . و حصاره قارشو ينه براي اچي گوندره رك ، «سردار سكتواره كدى ، يالگز بزه قارشو طور ه مدي .

سز بوجز و ايتگز ايله برابر ايكي اردويه نصلل مقابله ايد ه بي اير سگز ؟ .. ملوك نصارانك كافه سي بوراده موجود در . سزه سلام ايدر لر . مراد گز پادشاه گز ه خدمت ايسه بو قدر اولور . قيش گلدى ، سزه بر طرف دن امداد احتمالى قالمدى . ايمپراطور ك قلعه سنى تسليم ايدى گز . صاغ سالم چيقار ، گيدر سگز . بر قيلگزه ضرر گلمز . « يوللو بعض تسويلا ت تبليغ ايتدير دى ايسه ده قلعه دن ينه بر معتاد قايج گوسرديلر . و اياچي اسكي لقرديلريني تكرار ده باشلاينجه حريفى سرحد غازيلرى تفنكه طوتديلر . اوده سوگه رك مقامنه عودت ايلدى . .

تاريخلر ك روايته گوره ، ماتيوش ، حسن پاشانك

اويله آياق پاترديسى ايله قلعه تسليم ايميه جكنى بيليردى .

چيقه گله رك، آياغناك توزى ايله برعالى ديوان قورديردى .
احوال حربى مذاكره يه قيام ايلدى . هر كسدن اول
كنديسى فتح كلام ايله عمومه خطاباً ،

— بيم عسكرم سزك انصفكز قدر يوق ايكن بر قوجه
سردار اردوسنى بوزدم . استونى بلغراد [*] گي تركك ائك
بيوك ، ائك مهم قلعه لرندن برينى ائدم . سز بو قدر كثر
وشوكتله برابر شو او فاجق بر پالانغه يي ضبط ايدمه ديكنز .
بونه حالدر؟ .. هيچ يوره گنزده مردل كدن اثر يوقيدر؟ ...

يوللو بر طاقم تشيعاته قالمش مقله ايمپراطور فرديناند ،

— بن بويله عسكر گور مدم . هر نه سويلر سه ائك فارشودن
قليج گوستر لر . نه اولومدن قور قار لر ، نه اخافه دن متأثر
اولور لر !!!

ديه كال حزن و غضبندن آغلامغه باشلادى . ماتيش
ايمپراطورك بوتلاشنى ينه كندينك وعسكرينك رخاوتنه
حمل ايله ،

— اوچ آي بو قدر جق بر پالانغه ايله او غراشيلرمى؟ ...
سوزينى بر قاچ كره تكرر ايدنجه ، ايمپراطور معيتده بولنان
امرا ،

[*] تاريخلر مزده كي [استونى بلغراد] تعبيرى اسلاوجه
[استارى] بحرفى در . استارى ايسه قديم معناسنه در . ا . ت

تعهدا یتکه غازی طرفدن رخصت صادر اولدی. طوچی
یگیتی [بلبل طوچی] نامیله مشهور اولان طوچی نشان ایدرک
برنجی آتشد باشلری صویه دوشوردی. فقیر ایسه پاشایه
تقرّب ایله بومعامله سندن طولایی متعجبانه یوزینه باقدم .
مرحوم مرادمی برنظرده ادراک ایله قولاغمه طوغری
یناشه رق ، کیمسه نك ایشیده میه جگی صورته ،

— محمدپاشا مرحوم بر مجاهد ذات ایدی. قلعه بی تخلص
ایچون نم باشه ایتدیگم سوء معامله بی عفو ایدر .

سوزیله سؤاله یر بر اقدی . گلان ایلیچیلر گوردکلری حال
اوزرینه سبب و شتم ایدرک اردولرینه عودتله کیفیت
ایمپراطور لرینه بیان ایدنجه ، ایمپراطور نهایت درجه ده
غضبناک اوله رق ، قلعه دن هر کیم بر آدم طوته بیلیرسه اون
پاره قریه تملیکنی وعد ایلدی . قوجه بر اردو بو وعد
اوزرینه آلارندن گلان جدّ واقداءده قصور ایتدیله . فقط
عنایت الهیه و پاشای غازی نك حسن تدابیری سایه سنده
انسان دگل ، بر حیوان اخذینه بیله مقدر اوله مدیلر .
وقعه نك ایرتسی گونی هر سك ماتیوشی [*] معیتده
بولتان یوز الای بیك کشمیک بر اردو ایله قلعه جوارینه

[*] یعنی پرنس ماتیش . ۱ . ت

سوزلرینی فال خیر اتخاذ ایتدیلر. بیاغی تبشیرات واقعه سی
 فعله چیقمش قدر ممنون و متسلی اولدیلر. پاشا بودیواندن
 صکره، برددبته قهرمانی ایله سوار اوله رق، قلعه سپرلرینه
 طوغری عزیمت ایلدی. فقیرده یاننده ایدم. باشلر متریسه
 بک قریب اولدیغندن، یارقدیمی اولان محمد پاشای شهیدک
 رأس مقطوعنی بر نظرده بیله رک، گوزلری قان ایله، یاش
 ایله طولغه باشلدی. فقطینه درحال تجلیدینی آله آلدی.
 گوزنده کی یاشی، قانی غائب ایدرک، عرفینک،

بجفظ کریه مشغولم اکر .ینی درونرا،

زول تاپرده چشم دو شاخ ارغوان .ینی !!

خیالنه ماصدق اولدی . ودفعة بر تدبیر اختراعيله،

— بوباشلرک آره سنده محمد پاشا یوق . قرق ییلملق

دوستمدر . نه قدر اوزاقدن گورسه م بیایم . اویالان

اولنجه، محمد کتخدانک باشنه واردونک انهزامنه دائر اولان

روایت دخی یالان اولدیغی نه دن معلوم ؟ .. بونلر دشمن

طرفدن بزى اغفال ایچون ایجاد اولنمش بر دسیسه در .

باشلری گلله ایله یرلرندن دوشرمک کیمک الندن گلیر ؟ .

دینجه، پچویلی بهرام نامنده بر طویجی بوامرک اجراسنی

دیگر بنده سی دها او یله نجه بر محمد پاشا لر بولوب وزیر
ایتدیرمگه مقتدر در. فقط بوقلعه آلدن گیدرایسه قرق محمد
پاشانک قانی دوکلسه بردها استرداد اولنه ماز. بوننگه برابر
قلعه نك دشمن آله دوشمیه جگنه ایکی دلیم وار. بری
شودرکه: دشمن محاصره یه ربیع الاولک اون ایکنجه،
مولدنی، کیجه سی باشلادی. سلطان انیا عالمه رحمت
گوندرلمشدر. مأمول ایدرم که جناب حق، علیه الصلوة
افد مزك لیه اولادنه حرمة بوقلعه نی شر اعدادن محافظه
ایدر. ایکنجیسی شودرکه: هر کیجه آقشام اذانی قلعه
برجلرنده (الله الله) دیهرک گلبانک چکلدجکه، دشمن
سسگزی باصدیر مق ایچون موجود اولان طوپلرنی بردن
آتشیور، بوضورتله اسم اعظم الهی نی تحقیر ایدیور. امید-
وارم که غیره الله ظهور ایدر، دشمن قلعه نی آله مدقندن بشقه
بتون بتون مضمحل اولور. انشاالله طوپلرنی ده گوتوره مز.
سز گلان ایلچیلره هیج بر جواب ویرمیکز. همان قلیج
کوستریکز!... بزه آنلرله آشنالق لازم دگل. همان آرمزی
سیف آیرسون!...

پاشانک بوسوزده دخی کرامتی ظهور ایدرک سویلدکری
عیناً فعله گلمشدر. عسکر ایسه سوابقنه نظراً غازی
مرحوم حقنده فوق العاده بر حسن ظنه ذاهب اولدقلرندن،

اهالی و عسکر بوخبرلرک استماعندن نهایت درجه لرده
مکدر اوله رق ، همان طوپدن پاشا غازی به مراجعت ایتدیلر .
ووقعه نی نقل ایله ،

— تدبیر سنک ، اراده ینه سنیکدر !..

دیدیلر .

فأضی دیرکه :

«مرحوم، ینه خیر مایه بی اولان منانت فوق العاده جهتیله
بوپا تر دیدن دخی قطعاً فتور گتورمدی . غازیلری اطرافنه
جمع ایتدی ، شو مقدماتی سرد ایلدی :

— معلومکزدرکه دشمن بوسوزلری سزه آجید یغندن
سویلمز . خصمک یایغاره سنه نه دن اعتماد ایده جگیز؟ ... گان
باشلر گر چکدن محمد پاشا و محمد کتخدانک اولوب اولمدیغنی
دها بیلیمورز . ایسترسهک قره پچه نی گوندرر ، تحقیق
ایده بیلیرز . فقط فرض ایده لم که صحیح اولمش ، بزبورایه محمد
پاشا ویا محمد کتخدا ایچون قیامدق . دینمزه ، دولتیمزه
خدمت ایچون بو قدر محاصره مشقتلرینی چکدک . آنلر
شهدا اولدی ایسه الله دینمزه ، دولتیمزه زوال ویر مسون! ...
ایکی بنده سی گیتدی ایسه پادشاهمز صاغ اولسون! ... محمد
پاشایه بو دین ایالتی بن استحصال ایتشدم . پادشاهمزک بر

آينىڭ ايرتسى گونى قاعە پىشماھنە مكالە بايراغىلە ايلچىلر
گوندردى .

سفيرلر گلدىلر . سردارڭ مغلوبىتىنى اخبار ايله پاشا-
وكتخدای شهيدڭ باشلىرىنى ميدانە دىكىدىلر . وعس-كره
خطاب ايدرڭ ،

— ايشتە سردارڭىز بوزولدى . گلڭ ، ايمپراطورڭ
قلعە سنى تسليم ايدڭ ! صگره امان بوله مزسڭىز . حسن پاشا
كيفنە تابع عنادجى برآدمدر . هپڭىزى قرديرمق اىستر .
سز آڭا اويمايڭىز ! جانڭىزڭ ، مالڭىزڭ محافظە سنە باقڭىز ! ..
ذاتاً اردومزڭ كىرتتى گورييورسڭىز . اوجانبده بولنان
عسكرمزده بو طرفە كليرسە بزە نصل مقاومت ايدە بيليرسڭىز ؟ .
اگر اينانمازسەڭىز محمد پاشا ايله محمد كتخدانى بيلنلردن
برى چىقسون ، باشلىرى معاينە ايلسون ! ..
يوللو برطاقم ترهات سويلدىلر .

كمال بك كې خصلت تدقيتى حائز برذاتڭده بوكې الفاظ اجنبىيە
اولدىنى وجھلە قبول وابقا اتمسى وايضاح واصلانە همت ايتامسى در .
بزە قالورسە بو هر سڭ ماتىوشى دكل ، (ارتس هرزوغ
ماتياش) دركە آلمانچە (ارتس هرزوغ) پرنس دىمكدر . بزم
(هر سڭ) لفظى دنخى (هرزوغ) محرفيدر . (ماتياش) ايسە بحار
پرنسلردن ، ايكيىسى دە بهادرلىككە مشهور ، برذاتدر .

ابوالضيا توفيق

اعطا ایلا کدن صگره ، گویا خفیا ، بر قایقه اردو لرینه ارسال
ایلدی .

حریفلر او حال ایله موقع لرینه کتدی لر . پاشانک لطائف -
الحیندن حاصل ایتدکلری معلوماتی حقیقت حال اولمق
اوزره ایمراطوره بیان ایتدی لر . ایمراطور ذاتاً قلعه نك
استخلاصندن قطع امید ایتمش ایکن بوتفصیلات جدیده
ایله بر قاندها متالم اولمش و بیانی محاصره دن آل چکمه گه
قرار ویرمش ایدی .

فقط او ائناده سردار یمشجی حسن پاشا استونی بلغراد
قلعه سی آلتنده غایت فاحش بر صورتده بوزلمش و بودین
والیسی محمد پاشا ایله مشاهیر امرادن کتخدا محمد آغا
او آردلق شهید اولمش اولملریله بو خبر انهزام مشارالیه مانک
رأس مقطوع لریله برابر هر سک ماتیوشی [*] طرفندن وارد
اولدیغندن ، بر تجربه اخیره ده اجرا ایتک نبتیله معهود شهر -

[*] هر سک ماتیوشی تعبیری مثلاً (هر سک پرندی) کبی
بر معنی افهام ایدیور . حال بوکه وقتیه بزده یازی یازانلر ایتدکلری
اجنبی بر کله نك اصانی تحقیق ایتکه غالباً لزوم کورمدکلر ندرکه
بر صورتله قولقلرینه واصل اولان اجنبی اسملرینک اولاً طرز
تلفظاتی تبدیل و ثانیاً معناسنی تغییر ایتدکلرندن اسکی کتابلر مزده
کوریلان اسملرک اکثری بیانی معما حکمنی آلیور . اصل غریبی

وېش يوز قدر مجار اسيرلرينك بولند قلري محلدن كچيردى .
و كنديلرينه ،

— ايشته بونلر مجاردر . نوبته ايجلرندن هر گيجه بيك
قدر فدائى قلعه نك امدادينه گليرلر . مجارلره امنيت ايتمكز .
بن ده سزدنم . كوچك ايكن اسير اولمشم . واقعا شمدى
پاشا ياننده معتبرلردنم . حكمنده بيك قدر آدم وار .
بو قدرده دولت و ثرونه نائل اولدم . بونلري فدا ايدوب
قارشويه گچه م . فقط ملتى ، وطنى هيچ بروقت اونو تدم .
نه وقت قلعه آلنور ايسه ، بن ده ايمپراطورك بر قولى اولورم .
فقط قلعه نك آلنسى گوجدر . ايجكزده سزك غالب اولديغكزي
استمز آدملر وار . قلعه نك ايسه ذخيره و باروتى بريىلقدن
و محافظلري اوتوز بيكدن زياده در . مگر بوراده قالوب بوز
اوزرنده قيشلا يه رق ، و ايجكزده كي دشمنلري تپه ليه رك ،
بر ايش گوره بيله سكز . پاشامن شمدى سزك اعدامكزي
امرايتمشيدى . بن مانع اولدم . آلديغم امرى اجرا ايتمك
بردولو غيرتمه اولورمدي . ايشته سزى آزاد ايدىورم .
گوردىگكزي سويليكز . بنم خير خواهلغى ضابطلريكزه
بيلىدريكز .

يوللو بر چوق شيلر سويلدكدن و آللرينه براز بياض اتمك

— نه دندر که شمدي به قدر طوتديغمز اسيرلر ايچنده
 مجار و خروات طائفه سندن کيمسه يي گوره ميورم؟ .. يوقسه
 اردوگزده آنلردن عسکر يوقيدر؟ ...
 يوللو برسؤال ايراد ايتمکله ، اسيرلر ،

— ايچمزده مجار و خروات وارايسه ده ، ترکله متفق
 اولدقلرندن احتراز اولنديغيچون ، آنلري قاعه جوارينه
 اوغرا تمازلر .

جوابي ويرديلر . پاشاي مدبر ، ينه گويا کتم مرام
 مسلکني اختيار ايله اسيرلره خطاباً ، مجار و خروات عسکرينک
 مقداريني استفسار ايتمکله ، اسيرلر ،

— خرواادن بشقه يالگنز اوتوز بيک مجار واردر .
 خروات ايسه مجاردن کثرتليدر .
 ديديلر .

بوسؤال وجوابدن صکره اسيرلري قره عمر آغايه تسليم
 متعاقب ايده وک اعدام اولملرينه ائيله اشارت ايلدي . فقط
 بوتنيهي قره عمر آغايي تنهاجه حضورينه جلب ايله ، برمدت
 زرنده آليقومشدي .

عمر آغا حضورندن چيقنجه ، اسيرلري وقلعه دزدداريني
 يانسه آلهرق ابتدا بونلري قلعه ده اولان يوزاللي قدر خروات .

حصول مقصددن مایوس اولمغه باشلادیلر. و فقط یینه اقدامدن گیر و طور مق ناموسلرینه طوقندیغندن، بر تدبیره دهاسلوک ایتدیلر. اوده شوکه: قلعه جوارنده بولنان نهر لرك اوزرنده چام آغاچندن گمیلر ترتیبیه اوزرلرینه میشه دن و میشه نك اوزرینه - تفك و خمباره کارا تمامك ایچون - گوندن قاپلامه لر اور دیلر، هر برینه ده یوز نفر عسکر ادخال ایلدیلر. سفینه ترتیباتی ختام بولدیغی گجه اردولرنده بر بیوك شلك اجرا ایتمشر ایدی. بری طرفدن ایسه پاشا مرحوم گمیلرك ترتیباتی و شنگك اصلنی او گرنمك مراقبه دوشه رك، قلعه آلتنه منتخبی اولان غازیلردن بر پوصو ترتیب ایله ایکی اسیراله کچردی. بونلردن برینی حضورینه جلب ایله شناسكك سببنی استفسار ایلدی. (گمیلرك صورت ترتیبی ایسه اسیرلر طوتله دن اول جاسوسلر معرفتیه خبر المشدی.) استنطاق ایتدیگی اسیر اجرا اولنان شهر آیین دشمنك استونی باغراد قلعه سنه استیلا ایتمسندن نشئت ایلدیگنی خبر ووردی. دیگر ده آریجه استنطاق اولنجه، اولکنك قولنی تصدیق ایلدی. پاشا مرحوم استدیگی معلوماتی استحصالدن صکره تصور ایتدیگی تدبیری اجرا ایچون اسیرلرك ایکسینی بردن حضورینه جلب ایله،

— هېمزك جانز، باشمز بويوله فدادر .
 ديديلر . گلبانك چككدي ، دعا اولندي ، هر كس قلعه ده
 مأمور اولديغي طرفه خلوص نيت و كمال غيرتله عزيمت ايلدي .
 عسکر اسلام بو حاللرله اشتغال ايده طورسون ؛ بري
 طرفدن دشمن مقدمایا پديني کوپرينك احراقندن فوق الغايه
 متأثر اوله رق ، ثبات مصرّانه سنی اعلاناً آندن دهها منتظم
 بر کوپري انشا ايتدير مشیدی . فقط آني ده پاشای مجاهدك
 تدابير خارق العاده سندن قورتاره مدی .

مشاراليه کوپرينك دوبه لری ختام بولديني گيجه شجاعت
 ومهارته اعتماد ايتديگی مجاهدلرک الك گزيده لرندن بر قاچنی
 تعيين ايلدي . گيتديلر ، هر نه ياپديلر ايسه ياپديلر ، کوپري به
 چنگال ايلشديرديلر ، ايکی اوچنی چكديلر ، قلعه به ربط
 ايتديلر .

کوپري اوزرنده بولنان عسکر بو حالی حس ايدنجبه
 کنديلرینی صويه آتوب غرق اولمقدن بشقه سيف عثمانیدن
 نجاته بر طریق بوله مديلر .

دشمن اردوسی ايسه ، قاعه نك بويابه انساندن ظهورينه
 ايناميه جق درجه ده مهارت وغيرتله مدافعه اولنديغي
 و کندولرينك هر درلو تدبيرلری نتیجه سز قالديغي گورنجبه ،

— او غم!... پیغمبر آدینه سن یمین ویرسه ک سگاسویلم .
 سن مسلمانسک . فقط پیغمبر مک دینی اعزازاچون ، دینی
 انکار ایدنلرک بگا آنک نامیله یمین ویرمک حدی دکدر .
 شمدی شورایه بر مجار کسه ده سکا « محمد حقیچون آلدنه کی
 تفنگی طولو اولدینی حالده بگا ویر » دیمش اولسه ویریر میدسک!..
 دینجه نفر ،

— البتّه ویرم .

دیو جواب ویرر . پاشای غازی ،

— سن تفنگی ویرمش اولسه ک ، یالکز سنک جانک
 مخاطره ده قاله جق ، او یله ایکن ینه پیغمبر آخر زمان
 نامه ویردکلری یمینه اعتبارا تیمورسک . بن « قلعه ده طوپ
 واردر . » دیم خلافت اسلامیه نك شانی بوزیله جق .
 شوگوردیگک وبش وقت ایچنده عبادت ایتدیگک اولو
 جامعک مناره سی بیقیله جق ده اوزرینه برخاچ طاقیله جق .
 شمدی یمینه اعتبار ایدیم می ؟... نه دیرسک ؟...

دینجه نفر ، که صوقوللی حسن نامنده در ،

— بئم بولا قردمه ایتدیکم گناهک شهادتدن بشقه
 هیچ برشی ایله عفوی قابل اوله من ، آلدنه کی تفنگی بشقه
 برقولنه ویر!... دیو پاشایه تسلیم ایدرک کنینی دال قلنج

دخى قطعياً منع ايدر. يالگىز غزات اسلام قلعە نك مترسلر نده
تفك ايله دشمنه مقابله ايدر لر. بوجهتله دشمن قوتنه اعتماد
ايدە رك قلعە نك طوب آلتە صوقيلور. وزيرين اوغلنك رايى
اوزره ،

— دین محمد حقیقچون بارى بزه بر طوب آتک. حيله کارلق
ايله ايش بتمز .

يوللى اسلام عسکرينك آغزندن لقردى قپاجق بر طاقم
دسانسه باشلار لر . پاشا مرحوم يگيچرى نفرى قيافتهده
اولدينى حالده دشمنك مواجهت خطابنده اولان مترسه
يتشور ، ويردکلردى يمينه مقابل ، ذاتاً سرحدده يتشمش
اولق جهتيه تحصيل ايتمش اولدينى ، مجار لسانيله ،

— اگر طوپمزا اولسه سزى اولدرمه دن مى قور قاجغز؟ .
فقط بويله جزيره یرده آدم او تورمز. بز مسافر حکمنده یر.
سردارمز نه وقت امر ويررسه چيقوب گیده جگز. بز سزه
سلاحسز مقابله یرده مقتدرز .

يوللو جواب ويرر .

اوصره ده عسا کر اسلام ینه سويلنمکه باشلار. بر طوپچى
نفرى ،

— بز پاشا، پيغمبر نامه ويريلان يمينه ده يلان سويليور.
دير . پاشا مرحوم طوغرى بجه تفرك ياننه کيدر ،

چالشمقلە اوغراشمق ياقتىماز . ايشتە عسكردە دە ذخيرە
كلدى . لکن يەنە طوب آتلىه جق .

يوللو چهرە سنى اكشيدوب ،

— يوق اكر مرادىگنز بىكا اعتماد سزلق ايسه ايچىگنزدن
برىنى سردار ايدىك! .. بن معيتىدە نفر كى غوغا ايتىگى ، اوغرنده
يگرمى يىدى ياره يديگم ، دين محمد حقيچون بولنديغم مسندن
بيك قات مرجح بيليرم .

ديجه عساكر اسلام يەنە اعتذار ونهايت درجە دە شوق
وسرور ايه اغلاشەرق ،

— سنك هرامرك الهامدر ، سويلديكىگى يپارز . ممنوع
اولديغمز شيدى تحقيق ايه اوغراشديغمز يالگنر سكاتشكر
ايتىمكە اولان خواهشمز دندر .
ديرر ، يانندن آيريلرلر .

بوصردە دشمن قلەنك حالى خبر الموق اوزره آدم
طوتمق ايچون يش بيك كشى سوق ايدر . ربيع الاولك } ١٠١٠ سنه
سكزنجى جمعه كوني قوشلق وقتى قلەنك بر قپوسنده
گوندريلان دشمن عسكرى ظهور ايتىمكە باشلار . پاشامرحوم
عادتا كرامتله ، گلن عسكرك آدم طوتمغه گلديكنى كشف
ايدەرك طوب آتمق شويله طورسون ، قلەدن سواري چيقمە سنى

بگلر دخی گلورلر . دشمنی قارشوده گورنجه در حال قلعه یه
قوشه رق ،

— بز دشمن ایله متارکده ایدک . آرده جنک یوق .
بو گلان عسکر نه مقوله عسکر در ...

دیو سؤال ایدرلر . پاشای غازی ، درایتی شجاعته معادل
و کندی بالطبع لطیفه یه مائل اولدیغندن ،

— الحمد لله طوپمز وار ؛ سزده گلوب یتشدیگنز .
حریفلر مسافر لگه کلمشدر . (گولله دن کنایه) بر قارپوز
ضیافتی چکرز . براز صیجاق کلور . خوشلرینه کیتمزسه
کیفلری بیلور . مسافر اومدیغنی ییمز ، بولدیغنی یر .
جوابیله دشمنک تقض عهدنی ایما ایدر . عسکر طوپ
آتامق امرینک حکمنی دشمنی اغفال ایله اصهارلدیغنی ذخیره
و عسکرک قلعه یه دخولی مسئله سی اولدیغنه اعتقاد ایله
حضورینه تشکره گیدرلر . پاشا مرحوم ،

— کبرنه قدر فنا برشی ایسه جناب حقک نعمته تشکرده
او قدر ممدو جدر . آنک ایچون کبر اوله رق دکل ، تشکرآ
سویلرم ، نیم رأیمی سز کشفه مقدر دکلسگنز . مقتدر
اولسه گزده مسلمان غازیلرینه ، منع اولندیغنی شیئی تحقیقه

گیدرلر ، سېئى سۇئال ایدرلر . غازى مرحوم جوابنده ،
 — اوغللرم !... بۇ سۇرحدە نۇ . اېچمۇ دە گرك اسیر ، گرك
 یرلی بو قدر کافر وار . آنلرک قولقلرینی طیقه مدیکنیا !... سۇزە
 سويلیه جگم لقردی نی ایشتمز لرمی ؟... ایشیدرلر ايسه دشمنه
 خبر و یرمز لرمی ؟ دشمن تدایر منی خبر آلورسه بۇ مو قق
 اوله بیلور می نۇ ؟.. هېکنز غوغا گورمش غازیلر سکنز .
 بر کره دوشونک !.. ینه ایستر سه گنر تدیر می سويلرم .
 پادشاه قوللرینی کورگی یده وک غوغایه گوتورمک مزاجه
 مخالفدر . اولدن بری بیلور سکنز .

دیر . عسا کرده بوکا مقابل ،

— پاشا یدر !... اکر ائیکن بۇم گیدوب کندیمزی دشمنه
 تسلیم ایتمکگنر طرفنده اولسه آکاده قائل اولورز .
 سن اللهک دشمن اوزرینه چکلمش بر قلیجیسک . کفارە
 نه قدر شدتک وار ايسه اسلامده رحمتک اوقدردر . دمنکی
 سۇالمۇده خطا ایتدک . شمدی یه قدر بیك قصور منی
 عفو ایتدیگک گبی بونی ده البته عفو ایدرسک .
 دیرلر ، شوقلرندن ، سرورلرندن آغلاشهرق مأمور
 اولدقلری سپرله گیدرلر .

بوصرده پاشا مرحومک مقدماقلعه یه دعوت ایتدیگی

مرحومك قلعه يه گتيرديكي ذخيره هر به لرني گورر لر . ذاتاً
 قلعه ده بولنان عسكرك آزلغني بيلدكلر يچون ،
 — ترك بزم قلعه يه هجومزي خبر آلمش . يالكز او آوازه
 ايله قاچيور! ... قلعه يي ويرميه جك حسن پاشا بويكيت مي
 ايدى؟ ... سنى ترك ييلدير مش ، يا خود عته گتورمشك! ...
 يوللو سوزله زرین اوغلنى استهزايه آلدیلر . زرین اوغلى
 ایسه ،

— بك اعلا ! ترك قلعه دن چيقسون . هيسنى قيرك ،
 بچده برابر اولدرك .

ديو سكوت ايدر . پاشا ایسه امرای دشمنك بوغفلتندن
 تامميله استفاده ايدرك ذخيره ني ايجرويه آلیر ، اسباب محاصره ني
 تدارك ايدر ، دشمنك هجومه منتظر اولور . بوتداییر
 آراسنده طوبجی باشی یه كندی طرفدن امر اولمديجه طوب
 آتامسیچون قطعياً امر ويرير .

عسا كر اسلام بو امری اشيدنجه غيرتلى نه طوقونور ،
 — نه ديمك ! دشمن گلسون ده طوب آتلسون ؟
 دشمنك گله سنه قورشونله می مقاومت ایده جگز ؟ ...
 يوللو سويلنمكه باشلا ديلر . فقط پاشانك غيرتنه ،
 شجاعتنه ، ديانتته فوق الغايه اعتمادلری اولديغندن يانسه

— اگر بوسنه عساكر اسلام اوزرىكزه گلمزده قنبره بي آله بيلورسه گز پك بيوك موفقيتدر . اگر ترك عسكرى اوزرىكزه گلورسه حال بك مشكل اولور . چونكه ايش قليجه طيائمدن ترك بوغازيني غوغادن چويرمز . ايش قليجه بنديكى تقديرده ايسه بزم عجزمز معلومدر . اسلامده « برمسلمان بشقه ملتدن اون ايكي كشي يه بدلدر . » اعتقادي وارا يكن بو قدر تجارتمده اون ايكي عسكرمى بر مسلمانك ائدن قورتارمغه امكان بوله مدم . بوندن بشقه اسلام عسكرى اوزرىمزه گلمسه ده قلعه يه قباان [*] بر سحر باز تلگيدر . اتوز بش سنه دنبرى سرحد خلقنك گوكلنى كاسه يرينه قويدى ، آنكله همزه قان يوتدردى . حسن حاله اعتماد ايتديگمز رهبايمزه جن دعوت ايتديردك ، ينه حيله سنه قارشو طوره جق تدبير اوگر نه مدك . حسن پاشا ادمه قلعه ويرمز . استرسه گز بيورك محاصره يه گيده لم ! اوزمان رايك طوغرى اولديغنى كوزيكزله گوروب تصديق ايدرسكز .

ديديكى مشهوردر .

هرنه دن ايسه امراي دشمن زرین اوغلك رايى ديكلميوبده او قدر غلبه لكه قلعه جوارينه كلنجه ، اكا اول پاشا

[*] يعنى تریاق حسن پاشا . س . ن

قنبره - منجافی استحصال ایله غزاندینه کیمش، قلعه یه قیامش
ایدی .

اطرافه تعیین ایتدیگی جاسوسلر ، دشمنک قنبره یه
گلمک اوزره بولندیغنی کندیسنه خبر ویردیله . مشارالیه
بوسری کیمسه یه افشایتمدی . یالکنز اداره سنده بولنان
امرایه ، طوپلایه بیلدکاری قدر ذخیره وعسکرله دشمن
ملکنه تجاوز ایچون قلعه یه گلملرینه دائر امرلر کونوردی .
جاسوسلرک خبری وجه ایله نمچه و مجاراردولری فرانسه
وایتالیادن امداد لرینه گلن عسکرله بالاتفاق ایمپراطورلری
وقراللری ریاستیه قنبره نك محاصره سنه گلدیله . قلعه ده
بولنوب ده دشمنک درت یوز بیگدن متجاوز عسکرینه
مقاومت ایدن عساکر اسلامک مقداری ایسه طقوز بیگ
کشیدن عبارت ایدی .

پاشای غازی « الحرب خدعة » حدیث شریفنک کالنه
گرچکدن واقف اولنلردن بولندیغندن ، نائل ظفر اولمق
ایچون اقتضاییدن دسائسک هیچ برنده قصور ایتدی . حتی
[زرین اوغلی] که امرای دشمن بیننده اهالی اسلامک
محاربه لرینه زیاده وقوف ایله معروفدر ، ایمپراطورک مجلس
مشاوره سنده رأی صوریلنجه ،

هله جناب حق - نيم کبي عاجزلرک دکل - آنک کبي غازيلرک
 مناجات و نيازى برکتيله اسلام اردوسنى یمشجينک
 شامت قدومندن طولايى قورقدیغمز درجه لرده مخاطره يه
 اوغراآمدى . »

دشمن ايسه قنبره مغلوبیتندن صکره بر طرفدن عساكر
 اسلام يتشمدن قوه موجوده سيله [استونى باغراد] ى دفعه
 باصه رق ضبط ايتديكى کبي ، بر طرفدن دخى کرک مجارستان
 و کرک آلمانيا خلقنى نفيير عام ايدهرک و فرانسه و ايتاليان
 استمداد ايله رکه، درت يوز بيگدن متجاوز عسکر، قرق
 ايکي بيوک و برقاچ يوز کوچوک طوپ ايله قنبره نك استرادينه
 عزيمت ايلدى .

برکت و يرسونکه دها ابراهيم پاشا مرحوم صاغ ايکن
 غازى حسن پاشا، مشاهير مجاهديندن منغير قوشى محمد افندى نى
 بو دينده ترک ايله اردويه گله رکه دشمنک سفر زمانى کلنجه،
 باى حال قنبره يه هجوم ايتمک ايسيه جکنى دلائل عقايه و تجارب
 عسکريه ايله سرداره افهام ايتمش و بو دين ايالتى کبي حسمه -
 الوزرا اولان بر منصب جليلى منغير قوشى محمد افندى يه توجه
 ايتديره رکه کنديسى - ملحقا تى برقاچ پلانغه دن عبارت اولان
 و محصولى بر اوراق سپاهينک دائره سنى اداره يه کفايت ايتمين -

باشلادیلر . واوزرلرینه یمشجینک مسلط اولسنی پاشای
غازی حقنده اولان سوء ظنلرینه بر مجازات الهیه بیلهرک
توبه و انابت و طرف شریعتدن مأمور اولدقلری اوزره امر
اولوالامره اطاعتدن بشقه چاره بوله مدیلر .

حقى فائضى مرحوم دیرکه :

« بن سردار مرحومدن بک چوق عنایت و التفات کوردیکم
ایچون احیا کیجه لری محلل ارتحاله کیدرک بر جزء قرآن کریم
او قومنی شکر گذارلق و وفا کارلق و وظائفندن عدایدر ایدم .
ینه بر جمعه کیجه سی معتادم اوزره کیتدم ؛ کوردمکه تام راحت
دوشه کنک بولندیغی محله غایت اختیار بریکیچری یاتیورم ،
و آغلایه رق ،

— بن یمشجی بی چوققلانندن برو بیلیرم ، اویله بر
خیثنی نیچون اسلام اوزرینه مسلط ایتدک؟ .. سن غازی ، حلیم ،
مروتلی بروزیر ایدک! عسکرده اولان جاهلرک کستاخلفنه
کو جنوب ده همزه بو قدر شدتلی جزا ایتمک شانگه یاقیشورمی؟
حضورنده بولندیغک جناب رب العالمین حرمتنه قیمه ! ..
دیهرک استمداد ایدم یور . حالندن مبارک بر غازی اولدیغنی
تفرس ایلدم ، یانسه واردم . برابرجه بر سورده فتح او قودق .

تاریخ وفاتی « ماتم سردار » [*] در .
فائضی نك روایتہ گورہ ، تاریخ ، تریاقی حسن پاشا
مرحومك ایمش .

نعیا ، تاریخدن بحث ایدیورایسده صاحبنی سویلیوره .
پاشا مرحومك وفاتی اوزرینه صدارت و سردارلق
استانبولده قائم مقام اولان [یمشجی حسن پاشا] یه توجیه
اولندی . مشارالیه آلدینی امر پادشاهی یه اتباعا استانبولده
یالکیز یگرمی بوقدر گون اوتوردقن صکره بلغراد
شتاب ایلدی .

فقط پاشا ، ابراهیم پاشا مرحومك برقیانه دکر طاقدن
اولدیغدن استانبولدن چیقمدن اول شیخ الاسلام صنع الله
افندی کبی عزیز و مبارک بر ذاتی مقام مشیختدن عزل
ایتدیرمك و منصب دولتی کندی طالقاولقرینه حصرا تمك
یولنده برچوق سیآته قالقشدینی اردوده شایع اولدیغدن ،
ابراهیم پاشا مرحومك افعالندن اشتباه حالنده بولنان
عسا کر ماتنی طومغه و وفات ایتدیکی محلی زیارت ایتمه

[*] کرک نو ترکیک ، کرک یوقاریده کی ایکی مصراعك
تاریخ اولدیغنی مؤلف مرحوم سویلیورسده و قعه نك سنه تحدشه
توافق ایتبور . بونکله برابر عیناً بقا اولندی .

س . ن

ادعا واستدعاسی و فائضی نك افاده سنجه « بوفقیرك الحاح
وتمتاسی اوزرینه » بچوی سنجاغنه متصرف اولمق اوزره
قنبره محافظتی عهده سنه توجیه اولندی. حتی ابراهیم پاشا
مرحوم - اوزمانك عادتی اوزره حضورنده توجیه خلعتنی
گیدیررکن - عنان اختیارینی طوته میهرق ،

— پاشاباجغ !... بن مقام صدارتده بولنه جغده سنك
گبی انسانلر بویله ایصسر بریرك محافظه سیچون جان می
ویره جك ؟...

سوزیله بوینته صاریلدی . برچوق آغلادی . حتی پاشانی
— لاقردی سویلگه قنبارسز لغندن - ألیله اشارت ایدرك
گوندردی .

حیفا که بوئانده سردار عظیم الشان ابراهیم پاشا
مرحومك وجودنده حمای محرقه اثرلری ظهوره باشلامغه
برادرزاده سی مرتضی پاشانی - که صکره لری دولت علیه یه
پك بیوك خدمت ایدن اعظمنددر - یانسه دعوتله امور
موکوله سنه متعلق اولان ایشلری وصیّت ایلدی . و بیك
اون تاریخی محرمنك طقوزنجی گونی قبل العصر ارتحال
ایتدی . [رحمة الله علیه رحمة واسعة] [*]

[*] هر بلر (رحمة الله رحمة واسعة) صورتنده استعمال
ایدرلر . س . ن

ترياقى غازى حسن پاشا مرحوم ايسه - مأمور اولديغى
 اوزره - بودينك اسباب محافظه سنى اكل ايدمجه و خصوصيه
 قنبره نك فتح اولنديغى ايشدنجه - ينه اعظم اسلامدن -
 دفتردار [منغير قوشى محمدافندى] ي بودين قلعه سنك
 محافظلغنه براقه رق سردار اكرم مرحوم ايله ملاقاته
 شتاب ايلدى . و اوزمانلر حكمنجه (بودين) محصولدار بر
 ايالت وقنبره طوپى اوچ ، درت كويه مالك برسنبجا
 بولنديغى و خصوصيه سرحد اوزرنده بولنان قلعه محافظلغنه ،
 فائضى مرحومك افاده سنه كوره ، شهادتبه اللهه تسليم امانت
 و يا خود مصادره ايله اموال خيثه دن تبرى ذممتدن بشقه
 بر فائده اولمديغى حالده ، بودين ايالتك دفتردار مرحومه
 وقنبره محافظلغنك كندوسنه توجه اولمسنى مصرانه واسترحام
 كارانه طلب ايلدى .

حتى ، فائضى مرحومك تعبيرنجه ، « غازى نى مثال »
 صدراعظمك نيازمندانه دامان اقبالنى امثال ايتدكده محبوب
 صاحب جمالندن تمنای وصال ايدر برعاشق آشفته حال ظن
 اولنور درجه ده او قلعه نك محافظه سنه مشتاق ايدى .

سردار مرحوم ايسه كندينك ذاتاً بودين محافظلغنه
 گوندرليگى عسكрге بشقه معناره حمل اولنديغى بالتجربه
 بيادنگندن پاشاي قنبره ده براقق ايستمدى . نهايت كندينك

قلعه نك فتحه عالی مرحوم ،
 فتح اولوب قلعه بوزلدی طابور
 وادادن بردیگری ،
 قنیره قلعه سن آلدی سردار .

مصراعلرینی تاریخدوشورمشلردر .
 نعمانك روایتته گوره ، قلعه قرق اوچ کون محاصره
 اولندقدنصکره ، صیجان یوللرینك یاریسی آنجق یاپیله بیلمش
 ایمش . صیجان یولی یاپیله میان یرلر ایسه بتون بتون
 بتاق ایمش . بونکله برابر اردویه قحطده مستولی اولمش .
 براوقه طوز - اوزمانلر حکمنجه طقوز درهم عثمانی خالص
 گومشدن عبارت اولان - برغر وشه ایمش ! ... غزات اسلام
 اگری غوغاسندن بشقه هیچ بر محاربه ده بو قدر شدت
 ومشقت چکسامشلر ایمش . عسا کر عثمانیه ایسه او وقتلر
 حکمنجه قاسم کوننه قدر محاربه ایده گلدکلرندن وقاسمك
 ایکنجی گونی یرلرینه عودت ایتمگی استیدان ایلك قانونلری
 اقتضاسندن بولندیغدن ، گرویه عودت ایچون عادات اعصیانه
 قیام ایتمشلر ایمش .

بونکله برابر قلعه یی فتح ایتمشلر . دشمنك اوزمانلر
 حکمنجه (طابور) دیدکلری قوجه براردوسنی ده بوزمشلر !..

دیه رك سنان چاوشی رهن ایتمگه موافقت گوستردی .
 و او ساعتده دشمن طرفدن گلن سفیرلر حضورنده - جیخانه
 و طوپلر پادشاهك اولمق اوزره - محصورلرك اموال ساثره سنه
 یمین ایله امان ویره رك قلعه یی فتح ایلدی . »

غریبدرکه سردارك بومظفیرتی دخی محرومیت غنایم
 جهتیله عسکرجه قیل و قالی موجب اولمشدی . شو
 قدر وارکه سرداره عمومك امنیتی گوندن گونه تزیید
 ایتمگه اولدیغندن ، قلعه دن دشمن طاووغنی ، قازینی
 چیقاردینی و طوتدینی موقع ، اسلام اردوسنك یانی باشنده
 اولدیغی حالده عسکر ، حتی یمك ایچون بر شیئه محتاج
 اولدقلری وقت دخی کتفارا یچنه گیدر ، واستدیگی اشیا یی
 پاره سیله آلوردی . معهود لوندات بیله بو طرز غریبلرینك
 سببنی سؤال ایدنلره ،

— نه یاپه لم ؟ ... غازی سردار بویله امرایتدی ! ..

دیرلر ایلدی .

هر نه حال ایسه ، قلعه فتح اولندی . محمد کتخدا
 طوپچی باشی و عربه جی باشیله برابر - قانون سلیمانی اوزره -
 قلعه یه کیره رك ، اللی بر بیوک طوپ و یگر می بش ضربن
 ضبط ایتمدیلر .

مشهور غازیلرندن پچولی قوجه سنان چاوش مرحومی قلعه تسلیم اولنجه یه قدر رهن استدیلر. سردار، دشمنک نقض عهده مجرب اولان عادتتی دوشونهرک، رهن ویرمگه موافقت ایتدی .

فأئضی مرحوم دیرکه :

« سنان چاوش وقعہ نی ایشتمش . بن مجلسده موجود ایکن سردارک حضورینه بر حال ایله گلدی که سبحان القادر!... چهره سنه باقلسه کو کردهش آرسلان ظن اولنوردی . همان اوگوزلری قان ایچنده ، صقالی ، بیغی بر برینه قارشمش ، آلرنده کی قیللرک هر بری براوق کسلمش ، قبافت غریبه سیله سردار مرحومک ائکنه صاریه رق ، «پاشا یارین آللهک حضورنده بویه ائنگکه صاریه جنم . سندن دعوا ایده حکم ، سکنا برقلعه ویریورلرده بئم گبی بر آیاغی چوقورده بر اختیاریمی رهن ایتکه قیصقانیورسک؟!... اللهدن قورقمز ، پیغمبردن اوتانمز میسک؟!... » دیه بر شدتلی خطاب ایلدی که یالگز سردار مرحوم دگل ، مجلسنده حاضر بولنانلر عموماً دهشتدن آغلامغه باشلادق . سردار ایسه درحال ، مشرب متواضعانه سی اقتضاسنجه ،

« حقک واربابا جنم!.. اقتضایدرسه بنده رهن اوله رق گیدرم . یوری ، حق معینمز اولسون!... »

ورودلرينىڭ يىگرمى برنجى گونى ، كىچە يارىسى فراره باشلادىلر .

سردار مرحوم ايسه فوق الغايه احتياطلى بر ذات اولديغندن تعقيب ايچون كيمسه يه اذن ويرمدى . يالسىز دشمنك دوكوندىسىله براز اسايجه و مال غنيمت آله كچه بيلدى .

عسكەر بوندىن طولانى سردار مرحومه برقات دها كوسدىلر . حتى-فائضى نك قولى ونعيمانك تايىدىنجه - سردار مرحومك براقديغى مواقع حربيه دن بربررچكيلوب استىكلىرى يره كتمگه باشلادىلر .

شوقدروار كه بعنايه الله تعالى ، دشمن «طابورينك» [*] انهمزى وبالاده بيان اولنان اسلام اسيرينك جبىخانه يى ياقتمده كوستردىگى قهرمانلق واقدامى جهتسىله محصورلره بتون بتون يىلغىنلق گلهرك - حالا شهرتى كره زمينك هر طرفنده دهشت افزا اولان - سيف عثمانى يه طعمه اولماق قورقوسيله ، قلعنهك امان ايله تسليمه امراسى يىتىنده قرار وىرلدى .

دشمنك ايلچىلىرى اردويه چىقىدىلر . سرحد اسلامك

[*] يعنى ، اردو سنك .

طوپنجیلر بش ضربزن ایله قانبورنه (یعنی قلمبور)
 گتوردیلر، سردار اوکنده برقاچ کره انداخت ایلدیلر .
 دشمن ، طوپلردن وخصوصیه غازی ابراهیم پاشامر حومک
 مهارتندن خوف ایتدکلری ایچون چادرلره عودت ایلدی .
 ایرتسی گون عسا کراسلام ینه دشمن اوزرینه هجوم
 ایتدیلر، غلبه یه ده موفق اولدیلر . فقط سبب غابه، فائضی
 مرحومک ،

هر بری برستم صاحب قران ،
 تینی یالین، کندی قوچاق پهلوان !..

بیتیه وصف ایتدیگی ایکی یوز قدر تاتار ایله ، یتمش ،
 سکسان قدر یگیچرینک - سرداردن وضابطلردن امر
 آلمقسزین - برغیرت فوق العاده ایله دشمنک ذخیره سنی
 کسمکه عزیمت و همتلری ایدی .

دشمن ، عسکرک بوغیرتینی بوغیرت اوزرینه قلعه یه
 ذخیره و باروت ایله امدادک استحاله یه دوشدیگی گورنجه
 - بالاده بیان اولدیغی اوزره ، برقاچ کره سردار اردوسنه
 غالب گلمش ایکن مرحوم ابراهیم پاشانک مهارتندن
 بیاغینلقلری جهتیله - قلعه یی قورتارمقدن امید ی کسدیلر .

(دولت عليه نك اسكى فن حترى اقتضا سنجه امضا و يام هر ياه
سردار طرفندن بيورلدى گل مينجه هيچ بر عسکر ضابطى
بولد ينى ر دن حرکت ايتز ايمش .)

بيورلديلرينك مالى، مترس هجومى ترك ايله كندى يانسه
گلکه دن عبارت ايدى. چونکه معيتده بولان عساكر، دائر دسى
خاقيه بر ابر، طوپى بر قاج بيك كشيدين عبارت اوله رق،
اوزرينه گر ك قلعه دن، گر ك پوصولردن هجوم ايدن عسکر
ايسه يوز بيك كشى يه يقين ايدى .

بوغوغا آرد سنده بيورلديلر ك در دى ده عبدالرحمن
گوتوردى. و هر برى گوتور نجه يه قدر بر يردن ويكيچرى
كتخداسى محمد آغانك بيورلديسنى گوتور ركن ايكي يردن
ياره لشمش ايدى .

سردار ك امداده دعوت ايتديكى عسکر عموماً فرمانه
اجابت ايتديلر . دشمن ايسه تفنك ايله هپسنه قارشو
مقابله ايلدى .

حتى محمد كتخدانك يدى آتى اورلدى !... يكيچريلر
نهایت درجه ده اقدام ايتديلر . باشلرنده ضابط اولمديغندن
- نعيانك قولنجه - قرق ، اللهى نفر دن زياده سى چادر لردن
باش گوستر مديلر .

« برادرزاده‌م او محاربه‌ده موجود ایدی . بن، تریاقی
 حسن پاشا صر حومك یاننده بولندیغمدن برابر دگلم . فقط
 برادرزاده‌مه نفسمدن زیاده اعتمادم واردر . - جناب حقمك
 بیك براسمنه یمین ایدرم که یالان سویلز - بوندن صکره روایت
 ایتدیکم سوزلر آندندر . ایچنده یالان ظهور ایدرسه گناهی
 بوینه . کندیله بحث ایتدم ، اوده گناهی قبول ایتدی .
 حاصلی سردارا کرم یالکنز عبدالرحمنی استصحاب ایله
 یکیچریلری اوراده براقدی . - نعیانك قولى وفائسینك
 تأییدنجه - « یاننده اولان اوچدرت یوزسپاه و سلحدار ایله »
 دشمنه هجوم ایلدی . ایرشدیگی گبی دشمن تفکیله ایچ
 اوغلانلرنندن - که اسکی تعبیر اوزره پاشانك کندی توابعی
 دیمکدر - و سپاه و سلحداردن برچوغنی نهید ایتدیله .
 اوصردده یکیچری آغاسی - که معیت سردارده ایدی -
 مگرالندن قنجهی دوشورمش ، فریاد ایدرك حضور سرداره
 گلدی ،

— حالمز نره‌یه واره‌جق ؟ اهل اسلام پایمال اولیور .
 دیه آغلادی ، یلواردی . سردار آکا باقدی . روم ایلی
 و اناتولی بگلهر بگیلرینه و یکیچری کتخداسی محمد اغایه
 و طوپچی باشی‌یه گلوب کندینه ملحق اولمق ایچون درت
 بیوردی گوندردی .

— ذاتا بوشناق سىڭ. مسلمانمىسىڭ، دكلىسىڭ؟ غەندىز دە
مىجھولدىر. بو بر آووج عىسكىر بو قدر دىشمىڭ قارشوسىنە
گتور بىلورمى؟ استرسەك گىت دە سن غوغا ايت. بز پادشاھ
قوللرى يز، مرتد اسىرى دكلز! ..

دیه آغزىنە گلان ھىزىانى ايدىر. سردار ابراهيم پاشا مرحوم
بو قدر ادبىز جە معاملە يە جواباً ،

— اوغلم! .. سى گر چكىدن مسلمان بر چو جوغە
بىگىزىيورسىڭ. نىم بويە بر آووج عىسكىرى بو قدر دىشمىڭ
قارشوسىنە گتور دىگم اللھىڭ نصرتنە واسلامك غىرتنە
اعتقادمدن ايدى. اشە اعدايە قارشوگىدىيورم. آرقەمدن
گل. مسلمانمىم، مرتدىمىم؟. اوزمان آكلارسىن! ..
دیه رك دائرەسى طاقىي ويانندە بولنان بر قاچ يوز سپاھ
وسلحدار اياھ دىشمىن آلا بىرىنە قارشوگىتمكە باشلار .

عبدالرحمن ايسە موسوس بر دلى قانلى اولدىغىدن ،
پاشا بوسوزلرى سويلرايكن ،

— گلىيورم! شەدى غوغادە طوغرىلق ميدانە چىقار.
دیه رك وپاشا آتە بىننجه آلنى آتىڭ صاغرىسنە قويەرق ميدان
مىحاربەدە بردىقە يانندن آرماز .

فأضى مرحوم دىر كە :

نیتنی تفرس ایله اسلامک هر وقت اعتماد گاهی اولان یکیچری
غازیلینی استصحاب ایدرک وسائر عسکری ینه مترس هجومنده
براقه رق دشمن اردوسنی قارشولمغه شتاب ایدر .

برابر گوتوره بیسلیگی یکیچریلر اون بیك وقلعه یه
ذخیره گتورن دشمن ایسه قرق بیك کشیدن عبارت اوله رق
قلعه ده بولتان محصورلر - که آلتش بیك آدمه بالغ اولدیغنی
بالاده بیان ایتش ایدک - ذخیره گتورنلره امداد ایچون
قلعه دن ظسره چیققد قلرندن، یکیچریلر بوغلبه لگی گورنجه
فراره یوز طوتدیلر . وگروه گروه سردارک اوکنندن
مغلوباً کچمگه باشلادیلر . سردار مرحوم هر گچن فرقه نک
اوکنه طورر و ،

— بهی بولداشلر! .. نیچون بویله ایدیورسکنز؟ سز بکا
ایکی ساعت معین اولک . اگر غالب گلمز ایسه م وجودیمی
پاره لیک . شمدی یه قدر آزمی سردار پاره لیکنز؟ ... کلک،
ایتمیک ! صرف ایتدیگکنز أمکلی هبا ایدر سکنز .
دیه گوردی . بردرلو مفید اولدی .

سردار نهایتکی فرقه یه بویولده نصیحتلر ایتدیگی
صره ده ایدی که ایچلرندن عبدالرحمن نامنده برنفر اوزرینه
هجوم ایدرک ،

بوقرار اوزرينه ايرتسى گون عموم اردوى هايوناه
 هجومه آغاز ايدرلر. دشمنك اردوسى بولنان محل جوارنده
 مگر براورمان وارمش، اورايه برقاج بيك پياده قويمشله.
 صكره اسلامك طليعه سنى گورر گورمز آنلر تفك آتمغه
 باشلار. و آنلر ك تفك سنى ايشديرايشتمز معهود (لوندان)
 ولونداتى متعاقب دخى - اهل عرض ضابطدن محروم
 اولان - يكيچرى فراره باشلارلر. بوقرار ائناسنده
 عسكرى هزيمتن منع ايچون - برطرفدن امر آلدقلىرى
 حالده يالگز سائقه غيرتله محل محاربه يه قوشان - برچوق
 غازيلر شهيد اولور.

گرچكدن عسكر اولانلر اسلامك هزيمتنى گورنجه
 سردار اكرمك اطرافه اجتماع ايدرك آلدقلىرى امر وجهله
 طوغريدن طوغرى يه دشمنك مترسلى اوزرينه هجوم
 ايمكه باشلارلر.

آنلر بر فرقه ايله محاربه يه مشغول ايكن دشمن
 بوفرصتى غنيمت بيلهرك قلعه يه ذخيره و باروت گتورمك
 فكرينه دوشر. و پوصولده نه قدر عسكرى وارسه جمله سنى
 جمع ايله بونيتنك اجراسنه عزيمت ايلر.
 ابراهيم پاشا مرحوم دشمنك قلعه اوزرينه هجومندن

امرایي هجومه دعوت ایلدی . پاشالر ، بکالر و اهل عرض ضابطلر ایسه هجومه بیک جان ایله حاضر ایدیلر . سردار اکرم مرحومک سوزلرینه « اکر امر ایدر سه گنز بز شمدی گیدوب اولمگه مهپایز . فقط عسکره امنیت یوق . سزدن اول سردار اولانلر نظام عالمی بوزدیلر . بو [لوندان] نفراتی باشمزه مسلط ایتدیلر . فرمانگزه مخالفت ، امر اولی الامرہ مغایرت دیمک اوله جغندن ، بزجه محالدر . فقط آندن قورقارز که بو عسکرله هجوم ایدر سه کده مغلوب اولوروز . مغلوبیتمز ایسه دشمنک افتخارینه سبب اولور . صگره بردها اردوی طوبلایه میز . ینه سز بیلورسگنز !... » دیدکری صروده یکیچری ضابطلرندن اوتوز ، اوتوز ایکی یا شنده بر آدم - که فائضی مرحوم دخی نامنی بیلوبده ابقاسنه خدمت ایدم دیگنه کتابنده پک بیوک تأسفلر ایدر - همان ایاعه قالقهرق ،

— دولتلی ! بشقه بر چاردمز یوق ، نصل اولسه مغلوب اوله جق دگلمی بز ؟ .. بر کره غوغایه چیقارز . دشمنی اولدیر مکدن عاجز ایسه ک دین اوغرینه اولمکدن ده عاجز دگلزیا !...

دیهرک امرانک هجومه قرار ویرمه سنه سبب اولور .

فائضی نك روایتہ گورہ، او گون زیادہ سیلہ دومانلی
ایمش . دشمن عسا کر اسلامك - خصوصیلہ شہرت
شجاعتلری نیجہ بیك غلغلہ مظفریتلہ آوروپانك قولاغنی
طولدیرمش اولان یكچیرینك - فرارینی واورمانلردن
متصل تفنك آتیلوب طوردیغنی گورنجه واردونك اوگنده
بولنان باتاغی تصورایدنجه عودتی ابراهیم پاشانك
دسیسہ سنہ واورماندن آتیلان تفنكلری اورالردہ پوصویہ
قویدیغنی عسكرك دومان مناسبتیلہ - خیالات گورمش
گی - دشمنی یقین ظن ایتمش اولملرینہ حمل ایلدكلرندن
اوگون دخی فراریلری تعقیبہ جسارت ایدہ مدیلر .

ینہ فائضی نك روایتہ گورہ، واقشام ابراهیم پاشا
مرحوم عموم امرای حضورینہ جلب ایدرك ،

— غازی گرایك ، « كندی كندیمزدن اوتانہ لم !.. »

سوزینی اونوتیمہ لم . نہ قدر حرب ایتدكسہ دائمادشمن هجوم
ایدیور، بز مغلوب اولیورز . ینہ دشمن عسكرمزی تعقیبہ
جسارت ایدہ میور . هیچ غیرتمز یوقمی ؟... برکرده بز
هجوم ایتسك نہ اولور ؟..

یوللو - اوزمانہ قدر دولت علیہدہ هیچ بر صدر اعظم
لسانندن ایشیدلامش - برطاقم محرق سوزلرلہ نیازمندانہ

دشمن ، پیاده نی اوگه وسواری نی آرقه یه آلوبده یوریده جک قدر سقیم برطرزده [*] هجوم ایلدیکی وعسا کر اسلام ، ابراهیم پاشانک سایه مهارتنده غایت محفوظ بر موقعده بولندیغی حالده ، محاربه باشالار باشلاماز ، ابتدا باشالرمعیتمده بولنان معهودلوندان نفراتی فراره یوزطوتدیلر . و آنی متعاقب یکیچریلر دخی ، اردونک تشوشندنمیدر ؟ سرداره کوسکوندکلر ندنمیدر ؟ یوقسه باشلرنده کندیلرینه مناسب ضابط بولنه مدیغندنمیدر ؟ هر نه دن ایسه ، فرار ایتدیلر .

(نعیماده « میدانده آنجق بایراق صاحبلی واهل عرض ضابطلر قالمشدی .» دینلمش اولمسنه نظر آ یکیچریلرک مغلوبتی اهل عرض ضابطک قلتندن اولمق ، سائر احتماللردن زیاده عقله یقین گورینور .)

هر نه حال ایسه میدانده قالان بایراق صاحبلی (اوزمانک اصطلاحنجه سنجاق بکلری دیمکدر) واهل عرض ضابطلر اوجوارده اولان اورمانلره صغندیلر . واکثر عسکرک هزیمتیه برابر ، ینه دشمنک هجومی نتیجه سز بر اقدیلر .

[*] بوحرکتلرک سقیم اولوب اولمادیغی تعیین اتمک فن حرب متخصصلرینه عائددر . سلیمان نظیف

تعمیه جسارت ایدمدی ، یالکز مترسلرندن طوپ آتمغه باشلادی . فقط گله اردویی طوتمیوب اوزرندن آشاردی . اوگون اقسامه قدر معهود سردن کچدی ولوندان حشراتی جنگه طوردیله . فقط حرکات حربیه لرنده عسا کر اسلامک شانی اولان ثبات وشجاعتدن اثر یوقدی ، گیجه ایریشنجه ایکی طرف یرلرینه عودت ایلدیلر .

دشمن اوگیجه طابورینک - که بالاده دخی بیان اولدیغی اوزره ، تعبیر قدیمه کوره (اردوسی) دیمکدر - اطرافنی قوجه قوجه قلهلر ودرین درین خندقله برقات دها تحکیم ایتمگه باشلادی .

بو احتیاطک سبب اصلیمی دخی ابراهیم پاشا مرحومک دسایس حربیه سندن دشمنک نهایت درجه ده ییلغانی ایدی . ایرتسی کونی دشمن ، ینه اسکی فن حربلرینه تطبیقاً ، پیاده سیله طوپلرینی اوکله وسواریسنی آرقه یه آله رق ، اردوی همایون اوزرینه برشدتلی هجوم ایدی . بوکامقابل سردار اسلام دخی درحال آتنه بنه رک وصفلرینی ترتیب ایدرک حربیه مهیا اولدی . فقط عسکرک حانه اعتمادی اولمدیغندن ، او جوارده بولنان بریوک باتاقلنی پیشگاهنه سپر اتحاد ایتشیدی .

دولت صفویه نك زعم فاسد نجه خلافت اسلاميه بي باير مق
 ايچون آنا طولينك هر طرفنه تسليط ايتدگي بي ناموس
 جاسوسلر ك يادگار فسادی اولان بوجلالی رافضیلر ایسه
 اردونك همان نصفنه قریب ایدی .

دشمن قنبره قرینه گلنجه، قوردینی اردونك اطرافنه
 اسکی فن حربلرنده معناد اولدیغی وجهله ، خندقلر قازه رق
 و مترسلر یاپارق - او وقتك تعیری اوزره - « طابور
 باغلا دی . » بونك اوزرینه اردوی هایوندن بر ارسواری
 دشمنه قارشو واردیلر . فقط گیدنلر سپاه ویا ساحدار
 طاقمندن اولمیوب جلالی دو کوندیسنندن اولدقلرندن ،
 برایکی آیم تفنکده دشمنك قره قولارینه مغلوب اوله رق
 گریوه رجعت ایتدیله . یالگنر بگلر ، کندی توابعی وزیر
 اداره لرنده بولان سنجاغك نفیر عامیله اردویه آرقه ویره رك ،
 یرلرنده ثبات ایلدیله .

دشمن ایسه (اگری) مظفریت مشهوره سنی
 - عسا کر اسلامك بویه درینتی مقوله سی بوزلدقن صکره
 یگیچری و سپاه قوتیله - قزانمش اولان غازی ابراهیم
 باشانك بو اردویه سردار اولدیغی بیلدیگندن ، مغلوبلری

فقط شورالرينه دقت لازم گلورکه عسا کر اسلام، هم اردو ايله محاربه وهمده قلعه يي محاصره ايدرلردی . قلعه نك محافلری ايسه ، عموم تاريخلرک روايتجه ، آلمش بيك كشيدن متجاوز ایدی .

بوندن بشقه ابراهيم پاشانك حسن اخلاقی عسکرجه معلوم اولمديغندن ، تریاقی حسن پاشانك بودین محافظه - نه مأموریتنی افراد عسا کر ابراهيم پاشانك رقابت و حيله سنه حمل ایتدیلر . آنکچون عمومی سرداره کو - کون اولدیغی گبی ، ابراهيم پاشا مرحومدن اول مدت مدیده سردارلق مقامنی تلویث ایدن برقاچ نا اهلک اثری اوله رق ، عسکرک شیرازه انتظامنه ده پک زیاده خلل گلمش و جلالیا کدن يتشمه برچوق حیدودلر - فاضی نك تعیری اوزره - « ایدن قوشاق و تخته دن ییاقله اموال بیت المالی بغماینچون » کیمی (سردن گچدی) ، کیمی (لوند) ناميله اردو یه التحاق ایتشلردی ، که الك بیوک معرفتلی دشمن ايله محابه یه باشلانور باشلانمز « یولداشلر ! .. آلمان دشمننك اتشنه طیانمز . باشمزك چاره سنه باقم ! بوذاتی دانشقلی دو گوش ! .. » گبی بر طاقم ترهات ايله گرویه دونه رک اردوی هایونك آغر لغنی غارت ایتک ایدی .

اوروپانك مجموع قوتنك رئيسى ايدى [*] - بودين اوزرينه
 كيتمك تصورنده ايكن حسن پاشا مرحومك بودين قلعه سنى
 محافظه يه مأمور اولديغنى خبر النجه نيتتى تحويل ايدرك ،
 يعنى عاداتا پاشانك مهارتندن قورقه رق قنبره امدادينه
 يتشمگى وسردارا كرم اردوسيله محاربه ايتمگى حسن
 پاشا ايله اوغراشمغه ترجيح ايلدى .

فائضى نك روايتنه گوره ، ايمپراطور امرا سيله مشاوره
 ايتدجكه ،

— بن ميدانده كى بر آرسلان ايله اوغراشمغى دليكنده كى
 برتلكينك اوزرينه وارمغه ترجيح ايدرم .
 ديرمش .

ايمپراطور بوراى اوزرينه يوز قرق بيك عسكـر
 و يوز طوپ ايله قنبرديه گلمش ايدى . سردار اكرم
 اردوسى ايسه برمعتاد يوزيگر مى بيك كشيدين عبارت ايدى .

[*] چونكه اوسترا دولتى رسالت عيسوبه معناسنه
 (آپوستولىق) عنوان دينيسيله قاتولىك مذهبنده بولنان آوروپا
 حكومتلرينك اك ممتازى اولدبنى كى اوستريا ايمپراطورلرينه دخی
 روما ايمپراطورى نامى اضافه ايديلير ايدى . بوسبيله پروتستانلردن
 ماعدا آوروپا قواى مجموعه سنه رياست ايتك حقى حائز ايدى .
 ابوالضيا توفيق

طوپلریوریدرک و عقله ، فکره گلمز همتلرایدرک قنبره نك محاصره سیله مشغول ایکن محاصره نك اون بشنجی گونی قوشلق وقتی قلعه طرفدن برشدتلی صدا قوپار ، انسان وجودی قدرطاشلر ، طوپراقلر گوکلرده اوچغه باشلار . ایکی ساعت مدت طوزدن ، دو ماندن گوز گوزی گوره من اولور . طوز ، دو مان آچیلوبده اطرافنی مشاهده ممکن اولنجه ، باقارلرکه قلعه نك ذاتاً موجود اولان ایکی قله سندن بری یرندن غائب اولمش . صکره دن تحقیق ایدرلرکه مکر دین و دولتی گرچکدن سون بر عسکر قله دهده اسیر بولنهرق سردار اردوسندن آتدیغنی گله لردن سه پرلره آچیلان گدیکاری طولدی رmq ایچون آغاریه یه سورلدیگی صره ده جیخاننك قپوسنی آچیق بولمش وشوکت اسلامی اعلا ایچون هر نصل ایسه آلنه کچوره بیلدیگی بری انمش فیتی بیك قنطاردن متجاوز اولان باروتك ایچنه براقهرق دشمندن براوچ بیك قدر آدمی ، قلعه نك محافظله برابر جهنمك اسفل سافلیننه ، کندینی و کندنی گبی اسیر اولان یوز یتیم قدر مسلمانی اعلا ی علیننه گوندرمش ایمش !
رحمة الله علیه .

نمچه ایمراطوری اولان فردیناند - که بو محاربه ده

مترسلاہ یقین وارمق ویاخود لغملہ آتمق قابل اولہ ماز .
 گوندہ قلعه یہ آنجق ددر ، بشر یوزگله آتیلہ بیلورمش .
 طوپلری استیلان یرلرہ ایریشدیرمک ایچون صواوزرینہ
 چبوقدن حصیر کبی چیتلر اوردلرده برطوب عربہسی
 کچہ جک قدر یول یاپارلر ایمش . اوچیتلر آنجق برگون
 طیانرمش . ایرتسی گونی یالعمیر ویا تجدید اولنورمش .
 قلعه یہ یقین اولان باتاقلری ده اودون یوکیسه طولدیرمغه
 چالیشورلرمش .

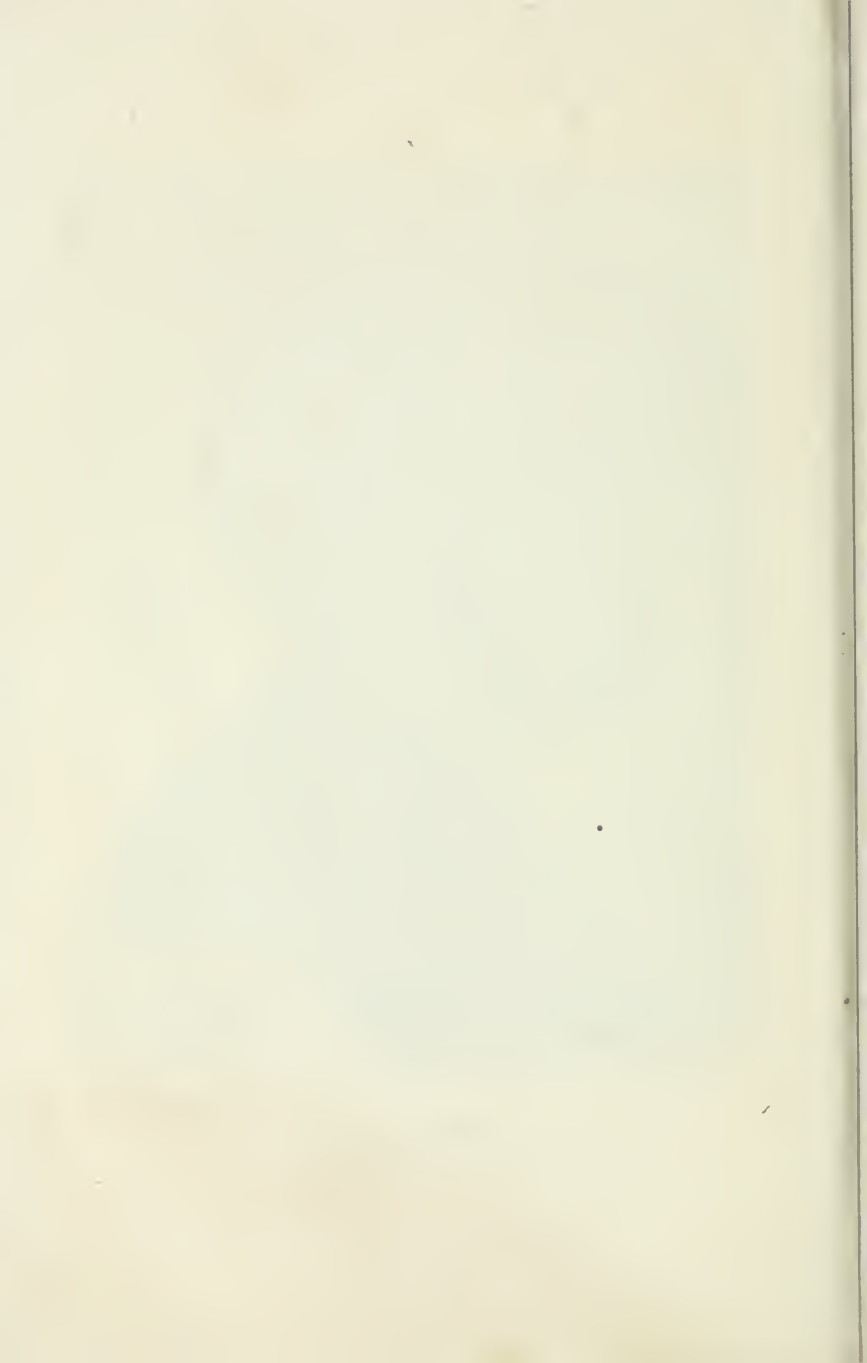
فَن حربک اوزمانده بولندیغی درجه یہ دقت اولنسون ،
 اسلامک غیرتی ده گوزاوشکنه آلنسون ، ظن ایدرزکه منصفانه
 دوشونیلور ایسه (سلستره) [*] رساله سندده محرّر وقایع
 « مبالغه در » دینیلہ مز . بحث ایتدیگمز روایت نعیم تارینخک
 استانبولده ، مطبعه عامرہ ده آتی جلد اوزرینہ باصیلان
 نسخہ سنک برنجی جلدینک ۲۲۹ رقمی صحیفه سندده در .
 عراق بیوران تحری ایدہ بیلور .

هرنه حال ایسه سردار اکرم بویله چیت اوزرندن

[*] نامق کمال بک مرحومک (وطن - یاخود - سلستره)
 آدلی مشهور اثری که مملکت مزده وطن محبتنی ایلاک تصویر و تمثیل
 ایدن تیارودر .



تریاتی حسن پاشا



موفق اوله جغنه شهه م یوقدر . « قولیه عمومی اقناع ایدر .
 حسن پاشا مرحوم بودین محافظه سنه گیدر ، بودین
 محافظه سنده بولنان لالا محمد پاشا - که اوزمان روم ایلی
 بگلر بگیدی ، ومؤخرأ ابراهیم پاشا طرفدن حین وفاتنده
 سردار نصب اولنهرق وسلطان احمد اول زماننده صدراعظم
 اولهرق ، تاریخلرده نجه سفری دیو مشهور اولان ویگر می
 ییلدن زیاده اوزایان محاربه یه غالبانه ختام ویرن ذاتدر -
 بودیندن ایالت عسکری ایله چیقارق ویولده (براندوار)
 و (لاده) قلعه لرینی بلا آرام [*] ضبط ایدرک اردوی هایوننه
 التحاق ایلدی .

سردار اکرم ، مرحوم حسن پاشایی یانندن غائب ایتمش
 ایسه ده ، قیوجی مراد پاشا ولالا محمد پاشا گبی - دنیا یه
 اقرانی نادر گلیر - ایکی قهرمانک وجودی اردوی هایوننک
 بعونه تعالی مدار مظفرتی اوله جغنه امین اولدیغنی فائضی
 مرحومه سویلر ایتمش . روایت فائضی نک کتایبنددر .

قنبره قلعه سنک اوزمان - مشهور ، تاریخ صاحبی
 نعمانک روایتته کوره - ایکی طرفی بر اوق آتمی سازلق
 و باتا قلق ایتمش ، اطرافیه ده اورمانلی طاغیرله محاط اولدیغندن

[*] فصیحی (بی آرام) در . سلیمان نظیف

بگك جانى فدا ايتسيلاه بوبو فجه قلعه سى اوچ گونده فتح اولندى. وسلطان احمد اول زمانده حلبه استيلايدن جان بولادو قعه سنده مراد پاشا مرحوم صدراعظم و ترياقي حسن پاشا مرحوم روم ايلي بگلر بگي ايدى. بوفقيرده اردو قاضي سى بولندم .

بوبو فجه نك فتحى مژده سنى الدقدن صكره سردار اكرم عموم اردو ايله اورايه گيدر. و قلعه نك آلتنه بر مكممل آياق ديوانى ترتيب ايدر . حسن پاشا مرحومك راييله اردونك ، دشمن خبردار اولمق سزىن ، قنيزه محاصره سنه عزيمتنه قرار و ير لر . فقط او صره ده سر حد اسلامك كليدى مثابه سنده اولان بو دين قلعه سى دخى دشمنك هجومى مخاطر سنده بولنديغدن امرادن بعضي سى ، « دشمن بو دينه كيدر سه بزنه ياپارز؟ .. دشمن اردو سنك نره يه توجه ايدى جيكي حالا معلوم دكل . نه جاسوسلر مزدن ونه طوتديغمز اسير لر دن قناعت ويره جك برخبر آله بيلدك . » ديمكله اصحاب شورا تر دده باشلار . قيو جى مراد پاشا مرحوم ، « المزده ايكي ارسلان وار كه برى سردار من و برى ده حسن پاشا در . حسن پاشايى استديكي قدر عسكرا له بو دين محافظه سنه كوندرر ، يز سر دار من له قنيزه نك فتحنه كيدر ز . بعون الله ! ايكي طرفك ده

بر مسلمان و درایتی بنده گذرد. آنی گویند، قلعه‌ی فتح
ایستون. « دیر. سردار مرحوم دخی، « پک اعلا پاشا
باباجم! اردوده حقیقتده سردار سن سگ، نه استرسه ک امر
ایت، اجرا ایستونلر. « سوزیله غازی مرحومی طرفندن
هرایشده مرخص تعیین ایدرک، چادرلری ایندیرر. و مراد
پاشا مرحومی یکچیری کتخداسی محمد اغایله برابر اقتضاسی
قدر عسکر ایله توکیل ایدوب بو بوخه نك فتحنه گوندرر.
حسن پاشانك کرامتی بوندهده ظاهر اولدی. بورأینی
اشتدیکم زمان یاننه گیمش و « بو قدر وقت سر حده سگنر.
گرک عسکرک و لرك دشمنك حالی معلومکندر. بو بوخه نك
فتحنی بویله برفرقه قلیله به نصل حواله ایتدیردیگنر!..
باشنده سردار اولدجه عسکر مزك غوغا ایتدیکنی و دشمنه زك
پادشاه و سردار دن ماعدا کیمسه دن بیلمدیغنی بیلمز میسگنر؟»
یوللو اعتراض ایتشیدم. مرحوم بوکا مقابل، « مراد
پاشا سزك کبی چایلردن دگدر. اوچ گونده بو بوخه‌ی فتح
ایدر؛ آندن صکره ده دولتجه پک بیوک خدمتله موفق
اولور. حتی صدارتنده بنده، سن ده معیتنده بولنورز.
عربستانی اشقیدان برابر تطهیر ایدرز. « بیورمشدی که
فی الحقیقه مراد پاشانك همتی و [سکتورا] بکی دلی نصوح

استحصاله خدمت ایدہ جگندن سردارا کرم همان معنادک
 خلافت اولہرق ، طبعندہ اولان وطن پروردک وتواضعی
 مسندینک شانہ ترجیح ایاہ یرندن قیام ایدوب حسن پاشانک
 اوزرینہ قوشار . ونیچون گلدیگنی بیلدیر مکسزین ایکی
 اللریخی طوتارده ، « پاشاباجم ! الله سنک گیلری آرامزدن
 اکیک ایتسون . یوقسه بن استعدادده اولان سردارلرک
 عقلی بودولتک شاننی محافظہ یه کافی دگلدیر . دیر اللریخی اوپر .
 عموم آغلاشہرق بوبو فہ قلعہ سی فتحہ فاتحہ چکرلر .

(اوسک) موقعندہ کی کو پریدن گچلد کدن صگرہ
 طوغلرک صول طرفہ ، یعنی بوبو فہ سمتنہ دوندیکنی حسن
 پاشا گورنجہ آت قالدیرہرق طوغری سردارک یانہ گلوب ،
 « اوغلم نرہ یه گیدیورز ؟ .. » دینجہ سردار ، بوبو فہ یه
 گتیمہ جکمیدک ؟ .. « یوللو مقابہ ایتمکہ غازی مرحوم ،
 « خیر اوغلم ! بوبو فہ یه گتیمہ جک ایدک . بوبو فہ یی فتح
 ایدہ جک ایدک . پادشاہ اسلامک اردوسی اویاہ بر پلانغہ یی
 محاصرہ یه تنزل ایتمز . اشته دیار بکر بگلریگیسی مراد پاشا [*]

[*] کہ سلطان احمد اول زمانندہ صدراعظم اولان و دولت
 علیہ یی بیک بلادن قورتاران مشهور قیوجی مراد پاشا مرحومدر .
 نامق کمال

زمان ، عساكر اسلام فرحلىنك شددندن عادتا مست اولدیلر . معتام مؤمین اولان تكبير يرينه ، دشمنك ذلتنى گوسترمك ایچون « یوحا ! . . » چاغرشمغه باشلادیلر . سردارا كرم ذاتا قدر شناس اولدیغی گبی ، خصوصیه تریاقی حسن پاشانك درایت و غیرت فوق العاده سنه اولدن برو مفتون ایدی . بویه عقلمك خارچنده بر مظفریت كامله ایله گلیشنى ایسه اسلامك غلبه سنه فال خیر عد ایدرك ، غازیؑ مرحومی هرايشنده مستشار خاص عد ایدی . وابتدای مشاوره ده (استرغون) قلعه سی اوزرینه عزیمت آرزو سنده بولندیغنی سویلیدی . حسن پاشا مرحوم ، « حق تعالی آسان ایلسون ، فقط هرايشك کوچ طرفی دوشونللی ده آكا كوره حرکت اولمیلدر . استرغون اوزرینه توجه اولنورسه قنیره خلقی كلور ، بوكوپریلری بوزار . و جناب حق كوسترمسون ، شاید عودت اقتضا ایدرسه عسكرا اسلامه رخنه كلوره . باری شمدی [بوبو فجه] قلعه سنی فتح ایده لم . بو طرفلری محافظه ایچون ایچنه اقتضاسی قدر عسكرا قویالم . بصورتله بودین یولی ده آلدله اولور . » دیمش و بورای ، عموم پاشالر و بگك طرفدن بگنلدیكى گبی ، سردار كده مقصدی قنیره نی فتح اولدیغندن و بوبو فجه نك ضبطی او مقصدی

بىرىندە سەنە كىندىنى بىر قالىن اىپلە ساردىردى . بىزدە آرقە سەنە
 دوشىك . دشمن اوزرىنە الغار ايدىك . پاشاى غازىنىك
 موجود مەيىتى كىندىنىك يىگرىمى دىرت گدىك آغاسى و آنلىك
 بىر ، ايكىشىر (زوبو) لىپلە بوفقىرىك پرا كىندە بىر قاچ
 چوقدارىدىن و بىردە پىچوى شىرىنىك حر كىتمىزى ايشىدىن
 يىگرىمى قىدر دىلى قانلولىرىدىن عبارت ايدى . قىزىۋە لىلر ايسە
 آزدىن آزاون بىك كىشى يە بالغ و اىوچە تخمىن اولنورسە
 آندىن دخى زىيادە ايدىلر . دشمنە (دراوہ) قىرىندە يتىدىك .
 مرحومىك كرامتى ظاھر اولدى . بو بىر آوچ عىسكرلە او قىدر
 ملائىنى تارماز ايتىك كە ھىر بىر يىمزالرىمىزك پارمقلىرى عددىنجە
 اونر اسىر طوتىدق . يالگىز پاشانىك اسىرى يىگرىمى ايدى .
 لطىفە ايدىك ياننە واردىم ، « سوزىگىز چىقىمدى . سىزك
 اسىرلر زىيادە ظھور ايتىدى . » دىدىم . « بىنم اياقلىرىم دە سىزك
 گى چىلىلر كىلى قىدر غوغا ايدىر . » بىوردىلر . مرحوم ،
 محاربە سىندە نە قىدر شىجىع ايسە محاورە سىندە دە او قىدر
 لطىفە جى ايدى .

سبحان القادر القىوم ! ... او قىدر جزئى بىر فرقه ايكىن ،
 ھىر بىر مىن آتمىزك آردا گر قاشىندە اون اسىر باغلىھىرق
 بىر دىدبە اسلامىيە ايلە سىردار اردوسىنە واصل اولدىغىمىز

مشاراليه اوزمان بودين [*] ايلتندن معزولاً (پجوى) شهرنده اختيار عزلت اتمشدى . حتى كندى ترجمه حاله متعلق، شاعر مشهور فارسى تأليف ايتديكى كتابده كنديه اولان محبت و محاوراتندن بحث ايدرده ديركه :

مرحوم ابراهيم پاشانك سردار لنى زماننده پجويدن قالقوب استقباله كيمسنى توصيه اتمش ايدم . پاشا مرحوم ، « بن سزك كچي چلبى دگلم . سردار اسلامه المى ، قولمى صالايه روق ، گيده مم . برفرست ظهور ايتسون ، آغالر مك هيچ اولمازسه هر پارمغنه براسير باغليه لم ، اووقت سردار ايله بولشمغه يوزم اولور . » جوانى ويردى . مرحوم ترياقي ايسه ده ، مظنه دن برزات ايدى . سويلديكى لاقردى كرامت گچي چيقدى . قنبره اهاليسى دائماً يول كسمك وراست گلدكلرى يردن آدم قالمق ايله مألوف برطاقم ملاعين اوله روق ، ينه بر دفعه ده (پورنوار) پالانغه سنى ياقدقلىرى بز پاشا ايله مصاحبت ايدرگن آغالرى خبر و يرديلىر . مرحوم دفعه ، « اشته چلبى ! استقبالك شمدي زمانى گلدى . جنت استيان بنمله برابر گيدر . دنيانى كندينه جنت ايتك استيان يا بوراده قالور ، ياسردار اكر مك استقباله قوشار ، يا خود ذوقى نه ايسه آنى اجرا ايدر . » ديدى . يردن قالقدى ، معتادى اوزره معتمد لرندن

حکمتی اجرا ایچون بر عدالت کامله و مهارت فوق العاده
ایله دشمن اوزرینه یوریدی .

مشهور درکه ، مرحوم ، سردار لقدم بولندیغی مدتیجه
قوجه اردونک گره عسا کر منتظمه و گره نیر عام صورتیاه
طوپلانیلان (لونداتندن) هیچ بریسی اهلینک بر باشاق
بغداینه آل اوزاتمدیلر . اویله قان گوستریلینجه ، یدی
باشنده کی چوجوقلری بیله بیلدریمق محال عد اولنان
بر زمانده بوانتظامی حاصل ایدنجه یه قدر پاشانک اجرا
ایتدیگی سیاست ، یالکنز بر دوه جی بی خرسزلق ایتدیگی
ایچون دوه سنک هاودینه آصمقدن عبارت ایدی .

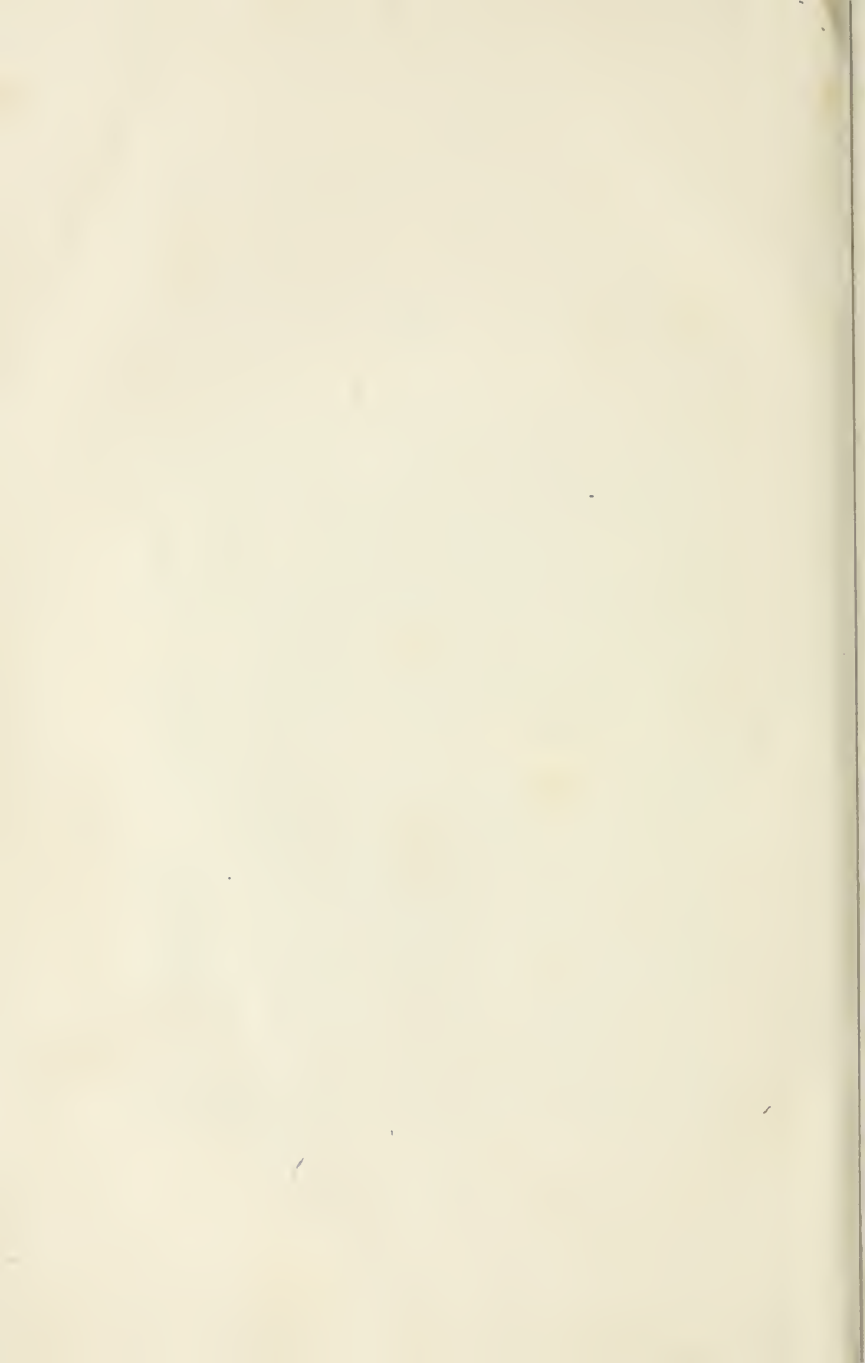
پاشا بودبدبه دیندارانه و عزیمت حمتکارانه ایله دشمن
اوزرینه یورونجه ، سرحدده بولنان و عصیان اوزره اولان
رعایانک عمومی دها بارقه شمشیرینی کورمدن ، آوازه [*]
شهرت عدالتی « سمعنا و اطعنا !... » جوا بیله قارشولدیله .
اردوی هایون (اوسک) قلعه سنه واصل اولنجه ،
سردارا کرم حمت و دیانتته مکافات اوله رق بر امداد الهی به
نائل اولدی که اوده مجاهد مشهور تریاقی حسن پاشانک
اردویه ورودیدر .

[*] (آوازه) فارسیده شهرت معناسنی . متضمن اولدیغندن
بوراده حشودر . س . ن

تغیر

وقتا کہ سلطان محمد خان ثالث اگری قلعہ سنی فتح
 واوروپانک قوہ عمومیہ سنی قہرایہ استانبولہ عودت ایلدی،
 برقاچ سنہ لڑ سرحد اسلام ساطورجی محمد پاشا و آتمکچی
 احمد پاشا کی نااہل رائندہ قالدقدن صکرہ اگری مظفریتک
 حصولنہ سبب اولان داماد ابراہیم پاشا مرحومی ۱۰۰۹
 تاریخیلہ ، دفعہ ثالثہ صدارتہ ، اردوی ہایونہ سردار
 ایلدی .

مشارالیہ قلبی متین ، رأی قوی ، دولتہ صادق ،
 ملت یولندہ ہیچ برشی اختیاردن چکنمز ، مجاہدوہمتلی
 برذات اولہرق ، ساطورجی پاشانی بردسیسہ ایہ اعدام
 و آتمکچی احمد پاشانی برحیلہ ایہ حبس ایدوب ، اردودہ کی
 تشویشی برطرف ایتدی . وکوپریلی زادہ فاضل احمد
 پاشا مرحومک قولی اوزرہ « اسلام اردوسی مغلوب
 اولماز ؛ فقط باشندہ سردار استر ، حیدود باشی استمز . »



طورنجه (ویسی) لر و (ترکسی) لر کبی فوق الغایه مغلق یازلدیفندن
وبزم بوکبی رساله لردن اصل مقصود من عسا کر شاهانه نفراتنه
عثمانلی عسکر لکنک بر طاقم سوابق فاخره سنی یاد و اخطار ایله
غیرت و حمیت مسلمه لرینک تزیایدینه عاجزانه بر خدمت اولدیفندن
- مؤلف مرحومک روحندن طلب عفو ایدرک - اکثر عباراتی
لسانمزک شمدیکی شیوه سنه نقل ایلهک . « سنه ۱۳۹۰ [ماغوسه]



اسکات ایتمک ایستمش اولان او هم وطنپرور ، هم متدین
ادیب بی نظیرک بو اثری ، سراپا سهل ممتنع عد ایدیله بیله جک
بر صورتده ابداع ایدلمشدر . سطر لر قلمندن دکل ، قلمندن
وایمانندن کتابک تحیفه لرینه دو کولیور .

اشکال و وسائط حربیه نک تحوال و تکاملندن متوالد
تغیراتی بر طرفه براقیره کز ، محاربه هر زمان بر در ، و روح
ظفر (جسارت و تدیر) در .

(قیژه) بی او قویان هر عسکر ، کتابک تحیفه لرنده بو ایکی
لازمه موفقیته عائد امثال و وقایعی مبذولاً بولور . و هم حساً ،
هم فکرآ ، هم محظوظ ، هم مستفید اولور .

بو کتاب تألیف ایدلایکی زماندن بو گونه قدر اوچ
دفعه طبع اولنمشدر . ایلك طبعنده مؤلفنک حال محبوسیتی
اثرک (نافذ) نام مستعاریه نشر ایدلمسنی ایجاب ایتمشدی .
ایکنجی و اوچنجی طبعلرینی ابوالضیا توفیق بک مرحوم ،
صاحب کتابک نام حقیقیسی آلتنده و بر قاچ حاشیه مفیده
علاوه سیله وجوده کتیردی . بزبوحاشیه لری عیناً بقایتدک .
ایلك طبعنده مؤلفی دیر که :

« رساله دروننده فاضی نک کتابندن ، که عنوانی [حسنات
حسندر] برچوق شیلر نقل اولنیور ؛ فقط رساله او زمانلرک

ایله مجهز برحالدہ ، وقایع مستقبلہ بی تلقی ایتمکہ مقتدر
بولندیغمزی ، ان شاء اللہ ، یاز واغیار برگرہ ... بیٹ
گرہ دھا گورہ جقدر .

حریبہ نظارتی (الہام وطن) کبی ، (طارق) کبی
حماست دینہ وحمیت وطنیہ بی تصویر و تہیسیج ایدن نشر یا تمزدن
بیگلرجه نسخہ اشترآ واردوی هایونہ توزیع ایتمک کبی
تشویقات مستحسنہ ایله مساعیمزی تلطیف ایتدیکی کبی ،
نامق کمال بکک کلیاتندن ووظنرورلک فکر وحسنک
خلقمزہ ایلك منبع تلقینی اولمق اعتباریله ، ہم ادبیاتمژک ،
هم تاریخمژک محمداتندن اولان (اوراق پریشان) ، (جلال
الدین خوارزمشاهی) ، (جزمی) ، (قیژہ) ، (وطن) ، یا خود
سلسترہ) کتابلرینک دخی همان طبع ونشر ایدلمسنی توصیه
ایتدی . عسکر قاردشلمز متاعب حربی دینلندیررکن بو
کتابلر - روحلری بوکون کندیلریله افتخارا ایتمکده اولان -
اجدادک مناقب حرب وضرربی حکایه ایتمک صوتیله
صمیمی حسبحاللرایدن برررفیق اوله جقدر .

(قیژہ) بی قوجه نامق کمال ، ۱۲۹۰ سنه هجریه سنده
وماغوسه زنداننده یازمشدی . آتلمش اولدیغی سجن
مزاحم ایچنده اماتہ زمان احتیاجنی بیله احیای عرفان طریقہ

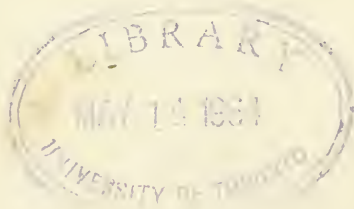
صوک طبع مقدمہ

حریہ نظارتی وطنک سرحدلرینی محافظہ ایدرکن ،
معارف نظارتی ده قلمرو عرفانی توسیعه تشبث ایتدی .
ایکی سنہی متجاوز زماندن بری کرک تالیف ، کرک ترجمہ
صورتیلہ متوالیاً طبع ونشر ایدلمکده اولان کتب جدیدہ
وقدیہ ہپ کشور معرفتک تأمین اتساعی ایچون میدان
انتشارہ آتلمشدر . معارف نظارتک مظاهرت مخصوصہ سیلہ
تشکل ایدن (آثار مفیدہ کتبخانہ سی) دخی بومقصدک وسائط
استیفاسندن بری اولمقلہ مباحی بولنیور . بو کتبخانہ ، حرب
عمومینک ایقاع ایتدیکی مشکلات آراسندن وپک آز زمان
ظرفدہ برسلسلہ نشر یاتی کتبخانہ ملی یہ - ہر ایکی
معناسیلہ مطبوع صورتدہ اهدا ایتمکہ موفق اولدی . ترکر ،
اڈ مدنی مملکتلری بیلہ صارصان بر بادره اتناسدہ ،
موجودیت ملیہ لرینی ہم قلیج ، ہم قلملہ مدافعہ ایدیورلر .
بز آوروپادہ قلمغہ یالکز لائق اولمقلہ اکتفا ایتیمہ جکز ؛
اوبقایی ادامہ ایچون محتاج اولدیغمز ہر واسطہ و ہر سلاح

PL
243
K45 K5
1916

۱

بر هیئت مخصوصه طرفندن طبع ایتدیرشدر.



899065

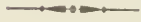
۲۳/۶۵

Handwritten text



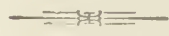
نام کتاب

Handwritten text



کلیات آثار

تنبیہ محاصرہ سی



استانبول — مطبعہ عامرہ

۱۳۳۵

Nâmik Kemâl: Kanje

Muhasarasi, 1335

£1-13-6



PL
248
K45K5
1916

Kemal, Namik
Kanīje muhāsarasi

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
